Provincie Zeeland

PROVINCIAAL BLAD

Officiële uitgave van de provincie Zeeland

Nr. 19151

10 november 2026

Regionaal Waterprogramma 2028-2033 Provincie Zeeland.

Dit betreft het Ontwerp Regionaal Waterprogramma 2028-2033 van provincie Zeeland.

Artikel I

Op 3 november 2026 hebben Gedeputeerde Staten van Zeeland het Ontwerp Regionaal Waterprogramma 2028-2033 vastgesteld.
Gedeputeerde Staten zijn verplicht uitvoering te geven aan verschillende EU richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn (artikel 3.8 in de Omgevingswet). De uitwerking hiervan is verwerkt in het Ontwerp Regionaal Waterprogramma 2028-2033.

Artikel II

Het Ontwerp Regionaal Waterprogramma 2028-2033 van de provincie Zeeland vast te stellen overeenkomstig 'bijlage A'.
Aldus besloten in de vergadering van Gedeputeerde Staten van 3 november 2026,

H.M. de Jonge, voorzitter
Drs. M.C.J. Franken, secretaris - algemeen directeur.

Dit document is een ontwerpbesluit.

Provincie Zeeland

Bijlage A

Regionaal Waterprogramma 2028-2033 Provincie Zeeland

Visie op hoofdlijnen

Water in het Zeeland van de toekomst

Zeeland zet de komende jaren stappen naar toekomstbestendig en klimaat adaptief waterbeheer. Als waterbeheerder, samenwerkingspartner en toezichthouder heeft de Provincie hierin een belangrijke rol. De wereld om ons heen staat niet stil en er zijn ontwikkelingen en uitdagingen die vragen om een andere aanpak. In dit waterprogramma werken we aan de basis van het watersysteem voor de toekomst.

Uitdagingen

Zeeland is een waterrijke delta waar land en zee nauw met elkaar verweven zijn. De Provincie wordt gekenmerkt door eilanden en schiereilanden, een uitgestrekte kustlijn en een fijnmazig stelsel van dijken, watergangen en kunstwerken. Waterbeheer is van essentieel belang voor de bescherming tegen overstromingen, de beschikbaarheid van water, de leefbaarheid en de ondersteuning van natuur, landbouw, recreatie en economie. De kwaliteit van het water is hierbij een cruciale randvoorwaarde voor grond- en oppervlaktewater. Tegelijkertijd kent het een aantal uitdagingen:

- **Klimaatverandering en zeespiegelstijging** – Toenemende zeespiegelstijging, extremere neerslag en langere droge perioden vragen om een robuust en adaptief watersysteem.
- **Waterkwaliteit** – Het verbeteren van de ecologische en chemische waterkwaliteit blijft een opgave, onder meer vanwege hogere temperaturen, nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en opkomende stoffen.
- **Waterbeschikbaarheid** – De beschikbaarheid van voldoende zoet water staat onder druk door verzilting, droogte en een toenemende watervraag vanuit landbouw, industrie en natuur.
- **Verzilting** – Zout water dringt op verschillende plaatsen het grond- en oppervlaktewatersysteem binnen, met gevolgen voor landbouw en de natuur.
- **Waterveiligheid** – Het blijvend beschermen van Zeeland tegen overstromingen vraagt om goed beheer van dijken, waterkeringen en kunstwerken, in samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen en voorbereiding op zeespiegelstijging.
- **Natuur en biodiversiteit** – Het watersysteem moet bijdragen aan robuuste natuur, herstel van aquatische ecosystemen en het behalen van Europese natuur- en waterdoelen.
- **Ruimtegebruik en maatschappelijke opgaven** – De energietransitie, woningbouw, landbouwtransitie, natuurontwikkeling en economische activiteiten vragen steeds vaker om slimme combinaties met waterbeheer.
- **Drinkwater** - een stijgende vraag door verwachte bevolkingsgroei, vervuiling van grond- en oppervlaktewater door chemische stoffen en mest, en klimaatverandering die zorgt voor droogte en piekbelasting.

Samen toewerken naar een toekomstbestendig watersysteem

Van oudsher is het regionale watersysteem ingericht om water zo snel mogelijk af te voeren. Inmiddels leidt toenemende droogte vaker tot watertekort. Dit brengt uitdagingen met zich mee voor de agrarische sector en de natuur. Het grootste deel van Zeeland kent geen externe wateraanvoer en is daardoor afhankelijk van neerslag in de directe omgeving. Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat een aanpassing in het waterbeheer noodzakelijk is om zoveel mogelijk water vast te houden. Het landgebruik intensiveert en maakt het behalen van de doelen complex. Ook voor grondwaterlichamen leidt klimaatverandering tot nieuwe vraagstukken rondom het beschermen van ons grondwater richting de toekomst voor kwaliteit maar ook voor de watervoorraden, waarin er speciale aandacht is voor grondwaterbeschermingsgebieden.

De ambitie is om, gezamenlijk met het waterschap, terreinbeheerders en grondeigenaren, toe te werken naar een watersysteem dat ‘robuust, veerkrachtig en ecologisch gezond’ is. Het is in staat om te gaan met zowel wateroverlast als droogte. Het ondersteunt aanwezige functies waar deze logisch zijn en is economisch haalbaar en maatschappelijk gedragen.

Schoon en gezond water voor nu en later

Het doel voor de komende planperiode is om zorg te dragen voor duurzame grondwatervoorraden van een goede kwaliteit. Hoewel de KRW-doelen voor grondwater grotendeels zijn gehaald, blijft inzet nodig om dit ook voor toekomstige generaties zo te houden. Net als voor oppervlaktewaterkwaliteit is er sprake van toenemende druk van stoffen op het grondwater. Er worden steeds meer stoffen in het grondwater

aangetroffen. Daarom zetten we de komende planperiode in op emissievermindering van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en andere probleemstoffen voor het Scheldestroomgebied.

De komende planperiode wil de Provincie zo dicht mogelijk bij KRW-doelbereik te komen voor zowel oppervlaktewater als grondwater. De Provincie zet daarom extra in op maatregelen voor beide typen wateren. Dit doen we in samenwerking met het waterschap, om de waterkwaliteitsproblematiek op de pakken waar dat nodig en mogelijk is. Daarnaast blijven we de samenwerking tussen de waterbeheerders in de regio faciliteren en verder uitbreiden. Samen werken we toe naar ecologisch gezond en chemisch schoon water.

Water voor mens, economie en leefomgeving

Water wordt voor veel verschillende toepassingen gebruikt en het vraagt steeds meer om dit gebruik mogelijk te maken en te houden. Schoon drinkwater is een eerste levensbehoefte daarom werken we eraan om ook op de lange termijn te blijven beschikken over voldoende drinkwater van goede kwaliteit voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen. Als Provincie hebben we de regie om de beschikbaarheid van bronnen voor de toekomst te borgen. Er wordt tijdens de planperiode ingezet op de grondwaterbeschermingsgebieden met een stimuleringstraject. Het doel is om hiermee de goede kwaliteit van het water voor de toekomst veilig te stellen omdat dit niet vanzelfsprekend is.

Iedereen moet kunnen genieten van de prachtige Zeeuwse omgeving, dus ook van het water. In onze waterrijke Provincie is schoon en veilig zwemwater een belangrijk kenmerk en een basisbehoefte voor de inwoners van Zeeland en de recreatiesector, daarom blijven we ons hiervoor inzetten. De zwemwaterfunctie blijft dan ook een belangrijk aandachtspunt tijdens de planperiode. De ambitie is om de intensieve samenwerking met andere waterbeheerder en houders van locaties voort te zetten. Zo dragen we samen de zorg voor veilige en gezonde zwemwateren in Zeeland.

Met klimaatverandering en langere periodes van droogte ligt er voor Zeeland een grote uitdaging voor de (zoet)waterbeschikbaarheid. Op dit onderwerp zetten we ons extra in door nieuw beleid te ontwikkelen voor een toekomstbestendig watersysteem. Dit doen we met de herijking van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water (ZDZW) voor de periode 2027-2033. Het doel van het ZDZW is om de landbouw, industrie, natuur en drinkwatervoorziening voortdurend weerbaarder te maken tegen zoetwatertekorten. Allereerst wordt er ingezet op het nemen van zelfvoorzienende maatregelen. Ten tweede wordt onderzoek gedaan naar de aanvoer van water gedurende periodes van neerslag om daarmee buffers te vullen. Als laatste wordt er gekeken naar het langetermijnperspectief, waarbij gekeken wordt naar langetermijnsysteemkeuzes die nodig zijn op nationaal niveau.

Als het water is gebruikt, komt het terecht in de afvalwaterketen en uiteindelijk het watersysteem. De ambitie voor de volgende planperiode is om als vergunningverlener, de vergunningen voor indirecte lozingen in lijn te brengen met de KRW. Naast onze eigen vergunningen, werken we ook samen met andere waterbeheerders om de opgave rond lozingsvergunningen in kaart te brengen en te komen tot een gezamenlijke en eenduidige aanpak binnen Zeeland. De ambitie binnen dit proces is om een vergunningstelsel op te zetten wat in lijn is met de KRW.

Onze voeten blijven droog

De strategie voor zeespiegstijging wordt op dit moment ontwikkeld en krijgt een verdere uitwerking binnen de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) en het waterveiligheidsbeleid. Meerlaagsveiligheid wordt op dit moment verder uitgewerkt en is een belangrijk onderdeel van deze strategie. Het doel is om samen met onze partners in de regio te komen tot Zeeuwse antwoorden op de vraag hoe we als regio willen anticiperen op de gevolgen van zeespiegelstijging. Er wordt in dit programma verwezen naar deze ontwikkelingen, de uitwerking zal landen in de bovengenoemde programma's en strategieën

Er wordt vol energie gewerkt aan de ambities voor water in Zeeland. De komende jaren zullen acties en maatregelen worden uitgevoerd om deze ambities waar te maken. Zo zetten we de komende planperiode stappen richting een toekomstbestendig watersysteem voor het Zeeland.

1 Inleiding

Water is een belangrijk onderdeel van het Zeeuwse DNA. Het water heeft Zeeland gevormd en zal dat in de toekomst ook blijven doen. Uitdagingen zoals extreme neerslag, lange droge periodes en een stijgende zeespiegel nemen toe. De koers richting Zeeland 2050 is ingezet en ontwikkelingen zoals ruimtelijke inrichting, bevolkingsgroei en woningbouw volgen elkaar snel op in een tijd waarin het klimaat verandert. Water is een randvoorwaarde voor deze ontwikkelingen en is ook benoemd als onderdeel van het fundament van Zeeland 2050. Deze ontwikkelingen vragen om ander beheer en een andere inrichting van het watersysteem. Waar we in het verleden vooral op afvoer gefocust waren wordt het in een zilte omgeving

steeds belangrijker om ook water vast te houden. We maken stappen in het verbeteren van de waterkwaliteit maar de druk van (opkomende) stoffen en de effecten van klimaatverandering op grond- en oppervlaktewater neemt toe. De komende planperiode vraagt om heldere keuzes waarmee we net als het water in beweging blijven en mee kunnen gaan met de omstandigheden.

De Provincie heeft een belangrijke rol in het regionale waterbeleid. Als waterbeheerder staat de Provincie aan de lat voor de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater. Voor oppervlaktewateren stellen we de ecologische doelen vast en zijn we een belangrijke samenwerkingspartner. Daarnaast stellen we kaders en houden we toezicht op Waterschap Scheldestromen.

Aanleiding en scope en wettelijk kader

Aanleiding

Elke zes jaar stelt de Provincie een Regionaal Waterprogramma (RWP) op zoals voorgeschreven in de omgevingswet. Dit moment wordt gebruikt om te evalueren en het programma te herijken. Een actualisatie is nodig omdat wateropgaven zich in hoog tempo ontwikkelen. Klimaatverandering, zeespiegelstijging, droogte en waterkwaliteit stellen ons voor keuzes die richtinggevend zijn voor de lange termijn. Het provinciale Regionaal Waterprogramma is een uitwerking van de verschillende Europese Richtlijnen op het gebied van water. Daarnaast hebben we er ook voor gekozen om in het Regionaal Waterprogramma 2028-2033 de eerste stappen te zetten richting toekomstbestendig waterbeheer: een bouwsteen voor de delta van de toekomst.

Wettelijk kader

De Omgevingswet bepaalt dat Provincies de hoofdlijnen van het integrale beleid en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (waar water onderdeel van is) opnemen in de provinciale omgevingsvisie. De Omgevingsvisie Zeeland is een integrale beleidsvisie met hoofdstukken voor fysieke leefomgeving en strategisch regionaal beleid waaronder het watersysteem, waterveiligheid, klimaatadaptatie en zoetwaterbeschikbaarheid.

Uit de Omgevingswet volgt dat Gedeputeerde Staten ter uitvoering van de kaderrichtlijn water, de grondwaterrichtlijn, de richtlijn overstromingsrisico's en de zwemwaterrichtlijn een RWP moeten vaststellen. Het waterschap moet met dat beleid rekening houden bij opstellen en uitvoeren van het waterschapsbeheerprogramma. Verder bevat de wet regels over de afstemming tussen het regionaal waterbeleid en nationaal waterbeleid. Het RWP moet passen binnen de kaders die gesteld zijn in de provinciale omgevingsvisie.

Uit de Omgevingswet volgt ook dat Provincies een omgevingsverordening vaststellen.
De omgevingsverordening bevat regels ter uitwerking van wettelijke bepalingen en instructieregels die borgen dat regionaal beleid (omgevingsvisie) doorwerkt naar het waterschap, gemeenten, burgers en bedrijven.

De omgevingsverordening Zeeland bevat o.a. regels over:
- bescherming van het grondwater in grondwaterbeschermingsgebieden met het oog op de functie drinkwaterwinning;
- omgevingswaarden (normstelling) voor de veiligheid van regionale (niet-primaire) waterkeringen;
- omgevingswaarden (normstelling) met het oog op de afvoer- en bergingscapaciteit van regionale watersystemen. Deze regels bakenen, in samenhang met de kaders in de omgevingsvisie, de zorgplicht van het waterschap af waar het gaat om het voorkomen en beperken van regionale wateroverlast onder omstandigheden van extreme neerslag in bebouwd stedelijk gebied, agrarisch gebied en locaties met glastuinbouw;
- Instructieregels over taken van het waterschap, zoals het waterschapsbeheerprogramma, monitoring en rapportage (jaarlijks), peilbesluiten en regels in de waterschapsverordening over grondwateronttrekkingen.

Geografische reikwijdte

Het werkingsgebied van het RWP omvat het grondgebied van de Provincie Zeeland en de binnendijks gelegen regionale wateren die in beheer zijn bij Waterschap Scheldestromen. Het heeft geen betrekking op buitendijkse wateren en kanalen die in beheer zijn bij het Rijk als waterbeheerder (zoals de Noordzee en de Deltawateren, met uitzondering van officieel aangewezen zwemwaterlocaties in deze wateren).

Onderwerpen die in het RWP, in samenhang met de richtlijnuitwerking in het Nationaal Waterprogramma (NWP), verplicht moeten worden opgenomen zijn:

- Aanwijzing van KRW-oppervlaktewaterlichamen die niet in beheer zijn bij het Rijk, grondwaterlichamen en waterwinlocaties;
- Doelstellingen en maatregelen (m.n. waterkwaliteit) als bedoeld in de kaderrichtlijn water en grondwaterrichtlijn;
- Doelstellingen en maatregelen als bedoeld in de richtlijn overstromingsrisico's (ROR);
- De maatschappelijke functie drinkwateronttrekking voor regionale wateren die worden gebruikt voor de onttrekking van water ten behoeve van drinkwaterwinning;
- De maatschappelijke functie zwemwater voor zwemwaterlocaties (die jaarlijks op basis van het wettelijk kader door GS worden aangewezen), met het oog op hygiëne en veilig recreatief gebruik.

De wet bevat de regels voor verplichte monitoring van de waterkwaliteit en rapportage door de Provincie en het waterschap.

Relatie met andere programma's

Naast dit (wettelijk verplichte) Regionaal Waterprogramma zijn er andere relevante instrumenten, beleidsdocumenten en trajecten van de Provincie en andere overheden die bij het waterbeheer zijn betrokken, zoals:

Europese programma's en richtlijnen
- Kaderrichtlijn Water
- Drinkwaterrichtlijn
- Grondwaterrichtlijn
- Richtlijn Overstromingsrisico's
- Zwemwaterrichtlijn

Rijksprogramma's;

Uit de Omgevingswet volgt dat het Rijk stroomgebiedbeheerplannen, overstromingsrisicobeheerplannen en een nationaal waterprogramma vaststelt ter uitvoering van de Europese waterrichtlijnen. De inhoud van deze programma's wordt afgestemd met regionaal beleid, waaronder de regionale waterplannen. Het Rijk is verder verantwoordelijk voor o.a. vergunningverlening, toezicht en handhaving van lozingen van afvalwater op Rijkswateren.

Waterschapsbeheerprogramma en waterschapsverordening

Uit de Omgevingswet volgt dat het waterschap als regionale waterbeheerder een waterbeheerprogramma vaststelt. Daarin worden o.a. maatregelen opgenomen ter uitvoering van de KRW, waarbij rekening moet worden gehouden met het regionaal waterprogramma waaronder de richtlijn uitwerking en regels van andere wateronderwerpen. Ook stelt het waterschap een waterschapsverordening vast. Het waterschap is verder verantwoordelijk voor o.a. vergunningverlening, toezicht en handhaving van lozingen van afvalwater, grondwateronttrekkingen en infiltraties, voor zover niet de Provincie of het Rijk bevoegd gezag is.

Gemeentelijke plannen

Gemeenten dragen wettelijk zorg voor een aantal gemeentelijke watertaken. Op dat terrein kunnen gemeenten ervoor kiezen een stedelijk waterprogramma vast te stellen en waar nodig of wenselijk regels op te nemen in het omgevingsplan. Gemeenten zijn verder verantwoordelijk voor o.a. vergunningverlening, toezicht en handhaving van bedrijfsmatige (indirecte) lozingen van afvalwater op de riolering die in verbinding staan met een rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap (uitgezonderd gevallen waarvoor de Provincie of het waterschap bevoegd gezag is).

Provinciale programma's

Er zijn ook een aantal specifieke provinciale programma's die een link hebben met het RWP:
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ) (herziening in 2027); Nederland werkt naar een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting in 2050. In Zeeland zijn deze afspraken vastgelegd in de KasZ.
- Zeeuws Deltaplan Zoet Water
- Programma natuur 2021-2030
- Programma landelijk gebied
- Programma Milieu

Proces en totstandkoming RWP

Het proces voor het RWP is begonnen met het schrijven van een uitgangspuntennotitie voor de KRW-onderdelen in samenwerking met de andere waterbeheerders in het Scheldestroomgebied. In september 2025 zijn de partijen begonnen met de evaluatie van de huidige planperiode en hebben we voorruit gekeken naar de ambitie en maatregelen voor de nieuwe planperiode. Deze is vervolgens gebruikt voor ambtelijke en bestuurlijke participatie. Uiteindelijk is de notitie voor het onderdeel KRW in maart 2026 vastgesteld door het Regionaal Bestuurlijk overleg Schelde.

Vanaf januari '26 is gestart met de verder uitwerking van het RWP. De ambities zijn opgesteld en op basis daarvan is een hoofdlijnennotitie geschreven. Deze is in april '26 vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Vervolgens is de participatie gestart; stakeholders en medeoverheden hebben de kans gekregen om hun opmerkingen mee te geven op basis van de hoofdlijnen. Deze zijn vervolgens meegenomen in het schrijfproces richting het eerste concept van het RWP. Provinciale Staten is ook meegenomen tijdens een informatiemarkt met de hoofdlijnennotitie als uitgangspunt.

Na de participatie is toegewerkt naar een ontwerp RWP. Deze zal na vaststelling door GS nog ter inzage gelegd worden gedurende het tweede kwartaal van 2027. Waarna definitieve vaststelling van het RWP volgt in november 2027.

MER

Een Regionaal Waterprogramma is een programma in de zin van de Omgevingswet en is plan-m.e.r.-plichtig. Dit Regionaal Waterprogramma bevat geen aanvullende kaders dit buiten de huidige omgevingsvisie vallen. Er zijn geen nieuwe normeringen uitgewerkt en er worden geen nieuwe beperkingen opgelegd. Vanuit dit programma worden geen significante negatieve effecten voor het milieu verwacht. Voor dit programma is ook geen passende beoordeling nodig vanuit stikstof en natuur. Daarom is beoordeeld dat dit nieuwe Regionaal Waterprogramma niet plan m.e.r plichtig is en zou het doorlopen van een plan m.e.r procedure geen toegevoegde waarde hebben. Hierdoor worden ook kosten en tijd bespaard.

Het Regionaal Waterprogramma is niet de plek waar eventuele beperkingen of aanvullende milieuregels worden vastgesteld, hiervoor wordt het instrument omgevingsverordening gebruikt. Voor de KRW waterlichamen van het Waterschap Scheldestromen worden wel omgevingswaarden vastgesteld, maar deze zijn niet gewijzigd.

Leeswijzer

Dit RWP bestaat uit 4 inhoudelijk hoofdstukken. In hoofdstuk 2 Water van een goede kwaliteit wordt het beleid voor de invulling van de KRW omschreven voor oppervlakte- en grondwater. Ook bevat dit hoofdstuk de verantwoording voor het doelbereik in 2027. Hoofdstuk 3 Toekomstbestendig waterbeheer is nieuw ten opzichte van het vorige RWP. Dit hoofdstuk gaat in op de inrichting van het watersysteem wat beter kan inspelen op trends en ontwikkelingen zoals droogte. In hoofdstuk 4 Water en gebruik ligt de nadruk op de verschillende gebruiksfunctie van water en wordt het beleid voor drinkwater, zwemwater, waterbeschikbaarheid en de afvalwaterketen verder uitgewerkt. In hoofdstuk 5 Waterveiligheid wordt invulling gegeven aan de richtlijn overstromingsrisico's. Als laatste wordt in hoofdstuk 6 een overzicht gegeven van de maatregelen in het volledige RWP. Dit hoofdstuk zal tijdens de looptijd worden gebruikt om de voortgang te monitoren.

2 Water van een goede kwaliteit

2.1 Kader

De Kaderrichtlijn Water (KRW) biedt "een kader voor de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater" met als uitgangspunt dat "water geen gewone handelswaar is, maar een erfgoed dat als zodanig beschermd, verdedigd en behandeld moet worden". De uitwerking hiervan gebeurt per stroomgebiedsdistrict. Zeeland is onderdeel van het stroomgebied van de Schelde. De andere landen in dit stroomgebied zijn Frankrijk en België. Het Nederlandse deel van het Scheldestroomgebied bestaat voor ruim een derde uit water en omvat de Provincie Zeeland en kleine delen van de Provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland. In Noord-Brabant gaat het om de Brabantse wal, Binnenschelde, Markiezaatsmeer en enkele regionale wateren. De Zuid-Hollandse gebieden zijn alleen de buitendijkse gebieden langs de noordrand van het Grevelingenmeer.

2.1.1 Indeling van stroomgebieden

Een stroomgebied is ingedeeld in oppervlakte- en grondwaterlichamen (artikel 2, punten 10 en 12, KRW). Een waterlichaam is de basiseenheid voor de beschrijving van de toestand en voor de te nemen maatregelen. De meeste informatie voor de KRW wordt daarom verzameld en beoordeeld op het niveau van waterlichamen. Voor elk waterlichaam worden omgevingswaarden voor chemische stoffen en kwaliteitseisen voor de fysisch chemische parameters (chloride, temperatuur, zuurgraad, zuurstofgehalte, doorzicht, fosfor en stikstof) en de ecologische parameters (waterflora, macrofauna, vis en fytoplankton) vastgesteld. Ook de hydromorfologie moet in orde zijn. Het grondwater moet voldoen aan omgevingswaarden voor chemische stoffen en aan een goede kwantitatieve toestand. Het behalen van doelen voor de KRW is een resultaatsverplichting.

2.1.2 Omgevingswaarden en landelijk kader

In dit regionale waterprogramma van de Provincie worden begrenzing, fysisch-chemische en ecologische omgevingswaarden en maatregelen van de grondwaterlichamen en de regionale oppervlaktewaterlichamen in het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied vastgelegd. Andere relevante omgevingswaarden worden landelijk in het Besluit Kwaliteitseisen leefomgeving (BKL) vastgelegd of Europees voor de prioritaire stoffen (PS) en voor gewasbeschermingsmiddelen en nitraat in grondwater. De nationale vertaling van de Kaderrichtlijn Water is ook verwerkt in het BKL.

2.1.3 Factsheets voor de KRW grond- en oppervlaktewaterlichamen

Per KRW grond- en oppervlaktewaterlichaam worden er door het Informatiehuis Water factsheets opgesteld. Een KRW-factsheet bevat een samenhangend overzicht van alle informatie die relevant is voor de rapportage en publieksinformatie over de Kaderrichtlijn Water. De KRW-factsheets bevatten per waterlichaam een beschrijving, de doelen en toestand, de functie, belastingen en effecten, maatregelen en een overzicht van toegepaste uitzonderingen en bijbehorende motiveringen. Voor de 39 regionale waterlichamen van het Waterschap Scheldestromen en de 5 provinciale grondwaterlichamen binnen het Zeeuwse deel van het stroomgebied stelt de Provincie de volgende onderdelen vast in de factsheets van het jaar 2026 :

- De grond- en oppervlaktewaterlichamen;
- De status en het type van de oppervlaktewaterlichamen;
- De aangepaste doelen voor kunstmatige en sterk-veranderde oppervlaktewaterlichamen;
- De toestand van de grond- en oppervlaktewaterlichamen;
- De uitzonderingsituaties waar aanspraak op wordt gemaakt vanwege het niet behalen van de KRW-doelstellingen;
- Het maatregelenprogrammma voor grondwater;
- Locaties waar grondwater wordt onttrokken voor menselijke consumptie van meer dan 10 m^3 per dag of voor meer dan 50 mensen.

De factsheets 2026 (KRW-factsheets | Het Waterkwaliteitsportaal)zijn te vinden op de website van het Informatiehuis Water. De factsheets zijn vanaf januari 2027 vindbaar via bovenstaande link.

Onderstaand wordt, voor oppervlakte- en grondwater afzonderlijk, nader ingegaan op begrenzing, doelafleiding, toestandsbeoordeling en het maatregelenprogramma.

2.2 Kaderrichtlijn Water

2.2.1 Indeling in oppervlaktewaterlichamen

Voor de indeling van de waterlichamen wordt gekeken naar categorie, watertype en status. Op grond van deze indeling zijn de regionale binnendijkse oppervlaktewaterlichamen binnen het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied onderverdeeld in 3 watertypen; M3, M30 en M31 (zie STOWA 2018-49 Maatlatten voor M30 en M31 en STOWA 2018-50 Maatlatten voor M3), verdeeld over 39 waterlichamen. Van deze waterlichamen zijn er 8 sterk veranderd en 31 kunstmatig. De indeling naar status is per waterlichaam verantwoord in de factsheets.

2.2.2 Omgevingswaarden

In Zeeland hebben we 1 KRW Waterlichaam M3, 20 KRW Waterlichamen M30 en 18 KRW Waterlichamen M31 die in het beheer zijn bij het Waterschap Scheldestromen. Voor deze wateren stelt de Provincie Zeeland de ecologische en fysisch chemische omgevingswaarden vast. Alle regionale oppervlaktewaterlichamen binnen het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied hebben de status "sterk veranderd" of "kunstmatig", wat inhoudt dat de doelen in dit waterprogramma vastgesteld moeten worden. Hierbij is het Maximaal Ecologisch Potentieel (MEP) niet haalbaar omdat zich (on)omkeerbare veranderingen

hebben voorgedaan, die bij herstel van de natuurlijke situatie leiden tot onevenredige kosten of significante schade aan aanwezige functies. Binnen het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied zijn de maatregelen dus gericht op het bereiken van het Goed Ecologisch Potentieel (GEP). De ecologische kwaliteitsdoelen zijn voor elk waterlichaam getalsmatig vertaald in Ecologische Kwaliteits Ratio's (EKR's met een waarde 0 tot 1).

In dit provinciale waterprogramma worden de nieuwe GEP-omgevingswaarden vastgelegd en geconcretiseerd in getalswaarden. Voor de technische doelafleiding is gebruik gemaakt van de Praagse methode zoals beschreven in de Handreiking KRW-doelen (Twynstra Gudde et al., 2018). De Praagse methode houdt in dat de doelen voor de biologische kwaliteitselementen bepaald moeten worden door de effecten van de geplande maatregelen voor de KRW op te tellen bij de huidige situatie in het KRW-waterlichaam. Aan het einde van het deel milieudoelstelling staat een omschrijving en tabel met de doelen voor alle watertypen.

2.2.3 Hydromorfologie

Voor de KRW-waterlichamen zijn hydromorfologische prestatie-indicatoren opgesteld door het waterschap en de Provincie. Het doel van dit streefbeeld is het omschrijven van gewenste abiotische omstandigheden dat handvatten biedt voor concrete maatregelen om de ecologische toestand te verbeteren.

Onderstaand streefbeeld geeft een generiek overzicht van de gewenste inrichting, o.b.v. de hydromorfologische prestatie-indicatoren, die de waterbeheerder zelf in de hand heeft. Eigenschappen die niet of alleen met zeer ingrijpende maatregelen te veranderen zijn, zoals de waterbodem, staan niet beschreven in het streefbeeld. Het streefbeeld kent een generieke uitwerking waardoor de optimale uitwerking verschilt per waterlichaam. Een waarde onder de opgenomen streefwaarde is niet per definitie onvoldoende, maar verdient in geval van afwijking wel onderbouwing.

De prestatie indicatoren zijn als volgt:

- Continuïteit; In een optimale situatie wat betreft de continuïteit zijn kunstwerken tweezijdig passeerbaar voor vis. Daarnaast is het met name van belang dat er een goede connectie is met het overig water in het bovenstrooms gelegen gebied. Een goede connectie met het overig water zorgt voor: [1] meer structuurdifferentiatie binnen het watersysteem, [2] potentieel paaigebied, en [3] biedt ruimte voor bronpopulaties waaruit hermigratie kan plaatsvinden na een ingrijpende gebeurtenis.
- Oeverinrichting; Het doel van de oeverinrichting is het creëren van voldoende leefgebied en structuur voor een gezonde en bij het betreffende brakke water passende soortensamenstelling. Om dit te bereiken is het streefbeeld om de watergang tweezijdig te voorzien van een natuurvriendelijke oever (NVO). Waar dit niet haalbaar is wordt een andere passende inrichting gerealiseerd. De gewenste breedte van de NVO hangt af van de lokale situatie en is dus maatwerk. Het gemiddelde is 1 hectare per kilometer watergang.
- Waterdiepte (open water); De bodem van het open water is heterogeen met ondiepe en diepe zones. De ondiepe zones stimuleren plantengroei en bieden leefgebied voor litorale vissen, terwijl de diepe zones als schuilplaats dienen voor macrofauna en vis. De waterdiepte van het open water is voor 10-15% van het totale oppervlak dieper dan 1 meter, waarvan er ook delen minimaal 1,5 meter zijn.
- Peilbeheer; Ecologisch gezien is een natuurlijk peil het meest optimaal. Binnen de andere functies van het watersysteem is een jaarrond vast peil dat in de zomer mag uitzakken het hoogst haalbare.
- Onderhoud; De gewenste oevervegetatie bestaat uit een combinatie van overjarig riet, opkomend riet en open stukken. Hierdoor ontstaat geschikt habitat voor verschillende soortgroepen. Het onderhoud draagt bij aan een variatie aan begroeiing dat ten goede komt aan de biodiversiteit van het watersysteem. Bij het riet kan ook gevarieerd worden in stengeldichtheid, voor vis wordt bijv. stengeldichtheid van c.a. 30% van het oppervlak aangeraden. Na maaien moet het maaisel uit de watergang en oeverzone verwijderd worden.
- De watergangen worden gebaggerd om voedselrijk slib uit het systeem te verwijderen. Macrofauna en vis kunnen echter verstoring ondervinden van baggerwerkzaamheden. Het is daarom belangrijk om niet alle bagger tegelijk te verwijderen zodat minimaal 25% van de watergang omringende vegetatie onberoerd blijven. Dit vermindert de intensiteit van de verstoring en geeft het systeem de ruimte om de verstoring goed op te vangen.

2.2.4 Nutriënten

Als gevolg van zoute kwel is fosfor (P) in de Zeeuwse brakke wateren van nature in zodanig hoge concentraties aanwezig dat stikstof (N) limiterend is voor algengroei. Dat is in de afgelopen planperiode de reden geweest om geen norm vast te leggen voor fosfor en te sturen op stikstof als het beperkende nutriënt voor de ecologische toestand.

Voor nutriënten wordt, in tegenstelling tot het algemeen gehanteerde principe, sinds enkele jaren echter het one in all-in principe gehanteerd. Dit betekent dat een waterlichaam voldoet voor (totaal) nutriënten,

zoals dat aan de EU gerapporteerd wordt, wanneer één van de nutriënten (N of P) voldoet. Dat leidt tot een onjuist beeld voor de brakke Zeeuwse wateren: door de hoge “norm” voor fosfor lijken de brakke wateren dan onterecht te voldoen voor nutriënten, terwijl er wel een opgave is voor stikstof.

Aanpassen van de norm voor fosfor naar de landelijke default norm (0.11 mg P/l) is geen oplossing, omdat er dan onterecht sprake lijkt te zijn van forse normoverschrijdingen voor P. Vooralsnog wordt ervoor gekozen om voor de Zeeuwse brakke wateren geen P-norm vast te stellen en niet te toetsen op P. In de praktijk blijkt het echter problematisch als in het toets instrumentarium naast de stikstofnorm geen norm voor fosfor aanwezig is. Bovendien is de verhouding tussen de concentraties stikstof en fosfor wel ecologisch relevant. Daarom zal tijdens de vierde KRW-planperiode een traject opgestart worden om de mogelijkheden te onderzoeken voor een technische doelafleiding voor fosfor en op basis hiervan het vaststellen van regionale fosfornormen.

2.2.5 Omgevingswaarden per waterlichaam

In 2022/2023 zijn nieuwe omgevingswaarden afgeleid en in april 2025 definitief vastgesteld. Hiervoor is een technische doelaanpassing uitgevoerd waarin de meest recente systeemkennis over brakke wateren is verwerkt. Voor ieder waterlichaam zijn specifieke omgevingswaarden vastgelegd wat betekent dat ze zoveel mogelijk passend zijn bij het waterlichaam. Voor de waterlichamen zijn omgevingswaarden opgenomen voor ecologie, fysische chemie en hydromorfologie.

De waarden voor ecologie en stikstof zijn waterlichaam specifiek (zie tabel 1, tabel 2 en tabel 3). De andere waarden voor fysisch chemisch zijn specifiek voor het watertype maar verschillen niet per waterlichaam. Deze worden dan ook beschreven per watertype.

Tekst watertype M30

In het Scheldstroomgebied zijn 20 waterlichamen geclassificeerd als watertype M30. M30 is een brakwatertype waarbij het chloride gehalte moet liggen tussen de 300 en 3000 mg/l. Dit watertype wordt ook wel zwak brak genoemd. De waarde voor temperatuur voor deze wateren is 25 °C, met een waarde voor doorzicht van 0,4 m. De zuurstofverzadigingsgraad in deze wateren moet tussen de 60% en 120% liggen. De zuurgraad heeft een bovengrens van negen. De ondergrens van de zuurgraad ligt voor de meeste wateren op pH 6 met uitzondering van Luyster, Noord-Stavenisse en Loohoek waar de ondergrens op pH 7,5 is vastgesteld. In tabel 1 staan de overige omgevingswaarden voor M30 oppervlaktewateren.

Watertype M30

Tabel 1 Omgevingswaarden (EKR score) voor macrofauna, overige waterflora, vis, fytoplankton en stikstoftotaal (mg/l) voor de 20 M30 waterlichamen.

		Macrofauna	Overige waterflora	Vis	Fytoplankton	Stikstof totaal	
		>=	>=	>=	<=		
1	**Bath**	M30	0,5	0,4	0,35	0,4	2,88
2	**Boreel**	M30	0,5	0,30	0,3	0,4	3,14
3	**Braakman**	M30	0,5	0,35	0,45	0,50	2,55
4	**Cadzand**	M30	0,55	0,3	0,35	0,35	3,07
5	**Campen**	M30	0,55	0,4	0,45	0,45	3,35
6	**De Eendracht**	M30	0,40	0,3	0,35	0,5	2,67
7	**De Luyster**	M30	0,60	0,6	0,3	0,6	3,07
8	**De Noord-Sint Maartensdijk**	M30	0,45	0,35	0,4	0,5	2,7
9	**De Noord-Stavenisse**	M30	0,45	0,6	0,45	0,6	2,77

10	**De Piet**	M30	0,60	0,3	0,3	0,45	3
11	**Loohoek**	M30	0,60	0,4	0,4	0,55	2,74
12	**Maelstede**	M30	0,5	0,3	0,45	0,5	2,92
13	**Nieuwe Sluis**	M30	0,45	0,3	0,35	0,35	3,04
14	**Nol Zeven**	M30	0,45	0,3	0,45	0.50	3,07
15	**Nummer Een**	M30	0,45	0,3	0,4	0,45	3,14
16	**Oosterland**	M30	0.50	0,3	0,3	0,45	2,9
17	**Othene**	M30	0,60	0,55	0,5	0,5	3,03
18	**Paal**	M30	0,4	0,3	0,5	0,4	3
19	**Poppekinderen**	M30	0,5	0,45	0,4	0,55	2,82
20	**Borssele**	M30	0,4	0,35	0,35	0,3	2,96

Tekst watertype M31

In het Scheldstroomgebied zijn 18 waterlichamen geclassificeerd als watertype M31. M31 is ook een brakwatertype waarbij het chloride gehalte tussen de 3000 mg/l en 10.000 mg/L is. Dit watertype wordt ook wel sterk brak genoemd. De waarde voor temperatuur voor deze wateren is 25 °C, met een waarde voor doorzicht van 0,4 m. De zuurstofverzadigingsgraad in deze wateren moet tussen de 60% en 120% liggen. De zuurgraad heeft een bovengrens van pH 9. De ondergrens van de zuurgraad ligt voor de meeste wateren op pH 7,5 met uitzondering van Willem en Zuidwatering waar de ondergrens op pH 6 is vastgesteld. In tabel 2 staan de overige omgevingswaarden voor M31 oppervlaktewateren.

Watertype M31

Tabel 2 Omgevingswaarden (EKR score) voor macrofauna, overige waterflora, vis, fytoplankton en stikstoftotaal (mg/l) voor de 18 M31 waterlichamen.

		Macrofauna	Overige waterflora	Vis	Fytoplankton	Stikstof totaal	
		>=	>=	>=	<=		
1	**'t Sas**	M31	0,60	0,2	0,5	0,5	2,97
2	**Adriaan**	M31	0,5	0,2	0,25	0,6	2,93
3	**De Valle**	M31	0,60	0,2	0,55	0,45	2,93
4	**Dekker**	M31	0,60	0,2	0,55	0,45	2,67
5	**Dreischor**	M31	0,60	0,2	0,30	0,5	3,67
6	**Duiveland-Oosterland**	M31	0,60	0,2	0,3	0,45	3,47
7	**Duiveland-Ouwerkerk**	M31	0,60	0,2	0,3	0,3	2,9
8	**Glerum**	M31	0,60	0,2	0,35	0,3	2,88
9	**Hellewoud**	M31	0,60	0,2	0,5	0,45	3,13
10	**Kanaal door Walcheren**	M31	0,60	0,2	0,6	0,6	2,99
11	**Kleverskerke**	M31	0,60	0,2	0,20	0,35	3,59

12	**Schore**	M31	0,60	0,2	0,55	0,6	2,99
13	**Schouwen**	M31	0,60	0,2	0,35	0,6	2,96
14	**Waarde**	M31	0,60	0,2	0,4	0,3	2,42
15	**Wilhelmina**	M31	0,60	0,2	0,35	0,60	2,86
16	**Willem**	M31	0,60	0,2	0,35	0,30	3
17	**Yerseke Moer**	M31	0,60	0,2	0,35	0,6	2,55
18	**Zuidwatering**	M31	0,60	0,2	0,4	0,45	2,86

Tekst watertype M3

Bath-Oost is met watertype M3 het enige zoete waterlichaam. Hiervoor zijn de doelen opnieuw afgeleid in 2020. M3 is een zoetwatertype waarbij het chloride gehalte lager is dan 300 mg/l is. De waarde voor temperatuur voor deze wateren is 25 °C, met een waarde voor doorzicht van 0,65 m. De zuurstofverzadigingsgraad in deze wateren moet tussen de 40% en 120% liggen. De zuurgraad heeft een bovengrens van pH 8,5. De ondergrens is vastgesteld op pH 5,5. Voor dit watertype is een maximale fosforconcentratie van 0,15 mg/L vastgesteld. In tabel 3 staan de overige omgevingswaarden voor het M3 oppervlaktewaterlichaam.

Watertype M3

Tabel 3 Omgevingswaarden (EKR score) voor macrofauna, overige waterflora, vis, fytoplankton en stikstoftotaal (mg/l) voor het M3 oppervlaktewaterlichaam.

		Macrofauna	Overige waterflora	Vis	Fytoplankton	Stikstof totaal	
		>=	>=	>=	<=		
1	**Bath-Oost**	M3	0,50	0,45	0,50	0,60	2,8

2.2.6 Toestand waterlichamen

Biologie en fysisch-chemie

Voor de biologische kwaliteitselementen en de ondersteunende fysisch-chemische parameters worden niet alle doelen gehaald. 23 van de 39 waterlichamen voldoen aan de doelen voor vis. Voor macrofauna voldoen 15 waterlichamen, voor fytoplankton 18 waterlichamen en voor waterflora 4 waterlichamen. Voor de motivering waarom deze doelen niet worden gehaald, wordt verwezen naar de KRW-factsheets. Een factor is dat dat de KRW-methodiek nog beter moet worden afgestemd op de brakwatercondities in het beheergebied en er aanvullend onderzoek nodig is naar het ecologisch functioneren van de brakke wateren. Complexe interacties beïnvloeden in belangrijke mate de ecologische ontwikkeling van het systeem, maar zijn zeer lastig te doorgronden. In de afgelopen planperiode is veel inzet geweest op het verkrijgen van inzicht in het ecologisch functioneren van de brakke watersystemen in ons beheergebied. In de vierde KRW-planperiode zal het onderzoek naar de unieke karakteristieken, de (van nature voorkomende) beperkende factoren voor de ecologische ontwikkeling en de doorwerking hiervan in de KRW-doelen worden vervolgd. Verder zijn er ook andere factoren die het halen van de ecologische omgevingswaarden beïnvloeden zoals emissies van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en andere chemische stoffen die hieronder verder worden toegelicht.

Specifiek verontreinigende stoffen

Naast de fysisch-chemische en biologische kwaliteitselementen zijn er 77 zogeheten specifiek verontreinigende stoffen (SVS) waarvoor op nationaal niveau normen zijn vastgesteld. Ieder waterlichaam moet aan al deze normen voldoen. In 2026 voldoen 17 van de 39 waterlichamen aan de doelen voor alle SVS. Er zijn slechts vier SVS die in het Scheldestroomgebied niet voldoen. Dit zijn zink (18), benzo(a)antraceen (2), chryseen (2) en imidacloprid (4). De getallen achter de stoffen zijn het aantal waterlichamen waar de stof nog niet voldoet. Bij de beoordeling is sinds 2026 rekening gehouden met de natuurlijke achtergrond-

concentraties van zware metalen en ammonium. Deze stoffen zijn namelijk van nature aanwezig in het watersysteem (bijv. door kwel). Door de stoffen op deze manier te beoordelen of een beheerdersoordeel toe te kennen, overschrijden ze nauwelijks meer de norm.

Prioritaire stoffen

Naast de specifiek verontreinigende stoffen zijn er de zogeheten prioritaire stoffen (PS) waarvoor op Europees niveau normen zijn vastgesteld. De toestand voldoet als alle stoffen als goed worden beoordeeld en voldoet niet als één of meer stoffen niet aan de norm voldoen. Dit is onderdeel van het one-out-all-out principe dat wordt gebruikt voor de KRW. Nadeel hiervan is dat verbeteringen van de toestand op afzonderlijke stoffen buiten beeld blijven. Er is bijvoorbeeld geen onderscheid in de eindscore tussen een waterlichaam waar één stof niet voldoet en een waterlichaam waar veel stoffen niet voldoen aan het doel.

In 2026 voldoen in het Scheldestroomgebied 13 waterlichamen aan de doelen voor chemie. Er zijn 11 PS die niet voldoen namelijk benzo(a)pyreen (3), benzo(b)fluorantheen (1), benzo(ghi)peryleen (1), benzo(k)fluorantheen (1), cypermethrin (3), fluorantheen (15), kwik (1), som heptachloor en cis-heptachloorepoxide (4), som PFOS (7) en som PBDE (9). De getallen achter de stoffen zijn het aantal waterlichamen waar de stof nog niet voldoet. Voor uitleg waarom de doelen voor deze stoffen niet worden gehaald, wordt verwezen naar de KRW-factsheets van de betreffende waterlichamen.

Van de PS zijn er twee stoffen die nog steeds worden geproduceerd en toegepast, namelijk fluorantheen en cypermethrin. De overige PS zijn niet meer toegelaten maar komen nog wel in het milieu voor. Er is voor deze stoffen geen resterend handelingsperspectief.

2.2.7 Maatregelen

Algemeen

Uitgangspunt voor het uitvoeren van maatregelen en de bepaling van effecten hiervan is de watersysteembenadering, de kaderrichtlijn is van toepassing op alle oppervlaktewateren. Belastingen binnen een afwateringsgebied zijn namelijk meetbaar in de hoofdwaterlopen die zijn aangewezen als kaderrichtlijn waterlichamen. De maatregelen die op watersysteemniveau worden genomen bestaan voor oppervlaktewateren uit instrumentele (onderzoeks-) maatregelen, immissie-, bron-, inrichtingsmaatregelen. Deze dragen bij aan het verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van het water.

Generiek beleid

Zeeland sluit aan op het generieke beleid. D.w.z. de voortzetting van het bestaande landelijke beleid met betrekking tot nutriënten (Nitraatactieprogramma's) en aanpak diffuse bronnen waaronder gewasbeschermingsmiddelen.

Synergie maatregelen

Door maatregelen zoveel mogelijk aan te laten sluiten op bestaande programma's wordt de synergie versterkt. Dit geldt vooral voor de inrichtingsmaatregelen voor regionale wateren in samenhang met maatregelen voor het vergroten van zowel afvoer- als bergingscapaciteit van waterlopen uit het WB21-programma, uitvoering Natura2000 en de realisatie van het Natuurnetwerk Zeeland (NNN). De afgelopen jaren is veel inzet geleverd voor de regionale uitwerking van structurerende keuzes die volgden uit de gemaakte beleidskeuzes voor natuur en stikstof, water en bodem sturend en landbouw in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Met het wegvallen van het bijbehorende Transitiefonds en het gewijzigde rijksbeleid op dit dossier is de financiële basis onder dit traject vervallen. Desondanks wordt in het vast te stellen Zeeuws Gebiedsprogramma alsnog getracht de nodige synergie te bewerkstelligen.

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden, waar doelen gelden voor specifieke soorten en leefgebieden. Doelen, maatregelen en fasering in beide plannen mogen niet strijdig zijn met elkaar. Waar relevant, moeten de maatregelen van de Kaderrichtlijn Water de doelen voor Natura 2000 ondersteunen.

Voor de zeven Natura 2000-gebieden waar de Provincie Zeeland verantwoordelijk voor is, is de overlap met doelen voor de Kaderrichtlijn Water beperkt. Alleen in een deel van de Kop van Schouwen vormde de hydrologie een belemmering voor de Natura 2000-doelen. Inmiddels is daar de voor de laatste hydrologische aanpassingen vereiste functieverandering van het Watergat gerealiseerd en zijn de laatste aan-

passingen doorgevoerd. Vanuit de KRW bezien zijn daarom geen verdere maatregelen vereist voor grondwater in de komende planperiode.

Alle grote Deltawateren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Voor deze wateren neemt Rijkswaterstaat alle eisen en maatregelen die voortkomen uit WB21, de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000 op in het beheerplan Rijkswateren. De samenhang tussen de programma's wordt op die manier gewaarborgd. De maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water dragen in een aantal wateren bij aan de doelen voor Natura 2000.

2.2.8 Regionale maatregelen

Voor de regionale wateren in Zeeland is in het nieuwe Waterbeheerprogramma van waterschap Scheldestromen een KRW-maatregelenprogramma opgenomen op basis van de toestandsbepaling en het doelbereik in 2027. Aanvullend is gekeken naar monitoring, watersysteemanalyses en opgedane ervaringen voor het opstellen van de maatregelen die een bijdrage kunnen leveren aan het behalen van gestelde doelen in begrensde waterlichamen. Deze maatregelen ondersteunen het generieke beleid op dat gebied en worden meer in detail vastgelegd in het Waterbeheerprogramma van waterschap Scheldestromen. Hieronder staan de maatregelen voor deze planperiode kort omschreven:

Methodiek

Het grootste aantal wateren in Zeeland heeft het watertype brak of sterk brak. Er is de afgelopen planperiode al veel kennis opgedaan over deze watersystemen. In de volgende planperiode wordt gewerkt aan betere systeemkennis, zoals passende maatlatten en passende referenties voor de brakwatersituatie. De KRW-beoordelingssytematiek zal tijdens deze planperiode worden geoptimaliseerd door middel van de volgende stappen;

- Watersysteemanalyses van de KRW-waterlichamen in het beheergebied.
- Optimalisatie van de typering van brakke KRW-waterlichamen, actualisatie van de ecosysteemtoestanden en ecologische sleutelfactoren, optimalisatie van bestaande maatlatten of ontwikkeling van nieuwe maatlatten, en eventueel technische doelaanpassingen.
- Verder in beeld brengen van regionale natuurlijke achtergrondconcentraties voor fosfor en arseen.

Optimalisatie bestaande vismigratievoorzieningen

Met de realisatie van vismigratievoorzieningen is de afgelopen planperioden ingezet op het creëren van vismigratieroutes, zodat vissen paai-, opgroei- en foerageergebieden kunnen bereiken. Tijdens de derde KRW-planperiode is op verschillende locaties de effectiviteit van deze vismigratievoorzieningen onderzocht. Een aantal van de gerealiseerde voorzieningen functioneert naar behoren, bij andere blijkt de efficiëntie echter laag. Op basis van de aanbevelingen en inzichten uit de onderzoeken wordt voor 10 locaties een selectie en prioritering voor verbetermaatregelen opgesteld. Deze vormen de basis voor het waar mogelijk verbeteren van de bestaande vismigratievoorzieningen en het optimaliseren van reeds uitgevoerde KRW maatregelen voor vis.

Optimalisatie uittrek schieraal

Bestaande vispassages zijn primair ingericht op intrek in het voorjaar. Voor migrerende vissoorten die afhankelijk zijn van brakke wateren, zoals schieraal vormt ook de uittrek richting het Rijkswater in nazomer en najaar een knelpunt. Om de uittrek van schieraal te verbeteren, wordt onderzoek uitgevoerd naar de belangrijkste knelpunten in het systeem. Op basis hiervan worden risicolocaties in beeld gebracht en geprioriteerd. Vervolgens wordt per locatie beoordeeld welke maatregelen mogelijk en doelmatig zijn om een veilige passage richting zee te realiseren. Voor gebieden zoals de Braakman wordt een voorstel voor een integrale aanpak uitgewerkt i.s.m. de gebiedspartners, waarbij zowel intrek als uittrek wordt verbeterd, gecombineerd met versterking van het leef- en opgroeigebied.

Aanleg en onderzoek vismigratievoorzieningen

Op vier strategische locaties worden door Waterschap Scheldestromen de mogelijkheden onderzocht voor het verbeteren van de intrek van migrerende vis vanuit Rijkswater naar regionale wateren. Deze locaties kenmerken zich door een groot achterland en een potentieel hoge ecologische meerwaarde. Het gaat om de locaties Boreel, Cadzand, 't Sas en Campen. Voor KRW-waterlichaam Bath betreft het in eerste instantie een onderzoeksmaatregel.

Onderzoek alternatieve onderwaterstructuren als leefgebied voor vis

In verschillende brakke wateren blijft de ontwikkeling van waterplanten achter, terwijl deze van groot belang zijn als schuil-, opgroei- en foerageergebied voor vis. Er zal daarom onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheden en effectiviteit van alternatieve onderwaterstructuren als habitat voor vissen, ter vervanging van ontbrekende waterplanten. Dit onderzoek dient in samenhang te worden bezien met het onderzoek naar de invloed van bodemprocessen en van de zoet-zoutdynamiek op waterplanten. Als dergelijke onderwaterstructuren kansrijk blijken te zijn, worden de opgedane inzichten toegepast bij de daadwerkelijke aanleg hiervan.

Aanpak exoten

Binnen het beheergebied komen verschillende exoten voor, die een bedreiging kunnen vormen voor de inheemse biodiversiteit en het behalen van een goede ecologische toestand voor de KRW. Met name voor de uitheemse rivierkreeften en invasieve waterplanten zoals grote waternavel is er toenemende aandacht. Dit vraagt om het beter in beeld brengen van verspreiding en populatieontwikkeling, inzicht in de ecologische effecten binnen het eigen beheergebied en indien nodig het opstellen van een handelingskader en exotenbeleid.

Onderzoek zoet-zout dynamiek en ecologische effecten

Binnen het beheergebied kennen veel brakke waterlichamen een sterke variatie in zoutgehalte, zowel in horizontale als verticale richting. Deze grote fluctuaties kunnen de vestiging en ontwikkeling van planten en macrofauna bemoeilijken. Er wordt verwacht dat perioden van droge en natte omstandigheden in de toekomst vaker en langduriger zullen optreden. Hierdoor kunnen verschillen in zoutgehalte en de dynamiek tussen zoet en zout verder toenemen. Met dit onderzoek wordt deze dynamiek verder in kaart gebracht, waarbij er gekeken wordt naar verschillen tussen droge en natte jaren, de verschillen tussen chloridegehalten in de zoute bodem en de zoetere waterkolom, de effecten van zoutstratificatie en de invloed van fluctuaties in zoutgehalte op de ecologische kwaliteit. Het onderzoek biedt mogelijk handelingsperspectief om met gerichte maatregelen de nadelige ecologische effecten te beperken.

Onderzoek inrichting ecologische oeverzones

Waterplanten zijn in delen van het beheergebied sterk onderontwikkeld. Naar verwachting spelen bodemprocessen in de brakke wateren hierbij een belangrijke rol. In brakwatersystemen kunnen namelijk onder bepaalde omstandigheden toxische stoffen, zoals sulfide en ammoniak uit de bodem vrijkomen die de vestiging en groei van waterplanten belemmeren. Eerder zijn deze bodemprocessen en hun invloed op de ontwikkeling van waterplanten onderzocht, om beter inzicht te krijgen in de ecologische mogelijkheden in de brakke waterlichamen. Dit maakt het mogelijk om meer gerichte en effectieve maatregelen te ontwikkelen ter versterking van waterplanten.

De uitkomsten van het onderzoek naar bodemprocessen zullen worden gebruikt als input voor het onderzoek naar alternatieve vormen van structuur en inrichting van (natuurvriendelijke) oevers. Er is ook verband met het onderzoek naar zoet-zout dynamiek. De opgedane inzichten worden toegepast bij herstel, aanleg en onderhoud van ecologische oeverzones.

Planvorming vierde trap RWZI's

De belasting van het oppervlaktewater door het effluent van de RWZI's wordt verder inzichtelijk gemaakt. Op basis hiervan wordt de prioritering en planvorming verder uitgewerkt voor eventuele uitbreiding van de RWZI's en aanvullende zuiveringsstappen zoals de vierde trap. Hierbij worden drie ontwikkelingen betrokken:

- de verplichtingen die volgen uit de KRW, de nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater en de aanwezige hoeveelheid microverontreiniging in het effluent;
- de ontwikkelingen m.b.t. (uitbreiding van) het hergebruik van effluent voor peilhandhaving en voor zoetwaterbeschikbaarheid;
- de financiële en planmatige afweging tussen de bestaande instandhoudingsverplichtingen en aanvullende nieuwe zuiveringsstappen.

Optimalisatie nutriëntenverwijdering RWZI Breskens

Een van de vastgestelde maatregelen in SGBP3 was om te onderzoeken of de eerder uitgevoerde maatregel voor stikstofverwijdering bij RWZI Breskens voldoende effect heeft gehad. Uit effluentanalyses blijkt dat de RWZI na de verbouwing niet beter is gaan presteren op het gebied van stikstofverwijdering. In de

vierde planperiode worden de maatregelen voor optimalisatie voor de stikstof- (en tegelijk de fosfor) verwijdering verder verkend en uitgevoerd.

Optimalisatie nutriëntenverwijdering RWZI Willem Annapolder

RWZI Willem Annapolder is een grote zuivering waarvan het effluent met regelmaat wordt binnengehouden in KRW-waterlichaam Maelstede, voor peilhandhaving in het achterliggende gebied. Vanwege de relatief grote beïnvloeding van het KRW-waterlichaam door het effluent worden maatregelen verkend en uitgevoerd voor optimalisatie voor de stikstof- (en tegelijk de fosfor) verwijdering.

Optimalisatie sturing effluent RWZI Kloosterzande

Het effluent van RWZI Kloosterzande stroomt door het gehele KRW-waterlichaam Campen richting gemaal Campen. In het kader van de Planvorming Wateropgave Campen is in 2025 een geautomatiseerde stuw bovenstrooms bij de effluentlozing geplaatst. Niet ver daarvandaan is in 2028 de aanleg van het nieuwe gemaal Walsoorden voorzien. Hiermee kan het effluent via een korte route richting het gemaal Walsoorden worden gestuurd en wordt de negatieve beïnvloeding van het KRW-waterlichaam Campen verminderd. Dit zal met name te zien zijn in het winterhalfjaar, bij extreme buien of natte periodes wanneer het zuiveringsproces minder efficiënt is, en bij storingen of andere calamiteiten van de RWZI. Voor droogtebestrijding in met name de zomer kan het gewenst zijn om het effluent door het KRW-waterlichaam Campen te laten blijven stromen. Voor een optimale sturing (zo min mogelijk effluentbeïnvloeding, maar wel voldoende water in droge perioden) wordt een sturingsprotocol opgesteld. Vanwege de inzet van het effluent voor droogtebestrijding blijft het onderzoek naar aanvullende zuiveringsstappen ook voor deze RWZI relevant.

Stimulering emissiereductie landbouw

Met de agrarische sector zetten we verder in op vermindering van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Door voortzetting van stimuleringsprojecten voor duurzame landbouwpraktijken, die tijdens de derde KRW-planperiode zijn opgestart, of door nieuwe initiatieven worden door het waterschap in samenwerking met de Provincie Zeeland en met de sector naar gezamenlijke oplossingen gezocht voor het bereiken en behouden van een goede waterkwaliteit.

2.3 Grondwater

2.3.1 Indeling in grondwaterlichamen

De Kaderrichtlijn Water definieert een grondwaterlichaam als een afzonderlijke grondwatermassa in één of meer watervoerende lagen. De begrenzing van de grondwaterlichamen in het stroomgebied van de Schelde is gebaseerd op zowel de eigenschappen van de ondergrond als het chloridegehalte van het grondwater.

Bodemkundige eenheden

De ondergrond in Zeeland bestaat tot grote diepte uit een afwisseling van zand-, klei- en veenlagen. In het algemeen worden de zandlagen beschouwd als watervoerende lagen en de klei- en veenlagen als scheidende lagen. De Boomse klei vormt een duidelijke hydrologische scheiding tussen het ondiepe en diepe systeem.

In het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied is daarom een eerste indeling gemaakt in de ondiepe zandlagen boven de Boomse klei en de diepe zandlagen daaronder.

2.3.2 Zoet en zout grondwater

Het grondwater in de ondiepe zandlagen is in het stroomgebied van de Schelde over het algemeen zout. Alleen in hoger gelegen delen en waar de zandlagen tot aan het maaiveld reiken, is het bovenste grondwater door infiltratie van neerslag zoet geworden. Dit is het geval in duingebieden, kreekruggen en dekzand. Het onderscheid in zoet en zout grondwater is van belang omdat de gebruiksmogelijkheden verschillen en het zoute grondwater aanzienlijk minder beïnvloed wordt door menselijke activiteiten dan het zoete grondwater.

In het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied zijn zodoende vijf grondwaterlichamen onderscheiden (zie figuur 1):

- **Zoet grondwater in duingebieden**

- **Zoet grondwater in dekzand**
- **Zoet grondwater in kreekgebieden**
- **Zout grondwater in ondiepe zandlagen**
- **Grondwater in diepe zandlagen**

Binnen de als “zout grondwater in ondiepe zandlagen” afgebakende gebieden zijn ook ondiepe zoete regenwaterlenzen ingesloten.

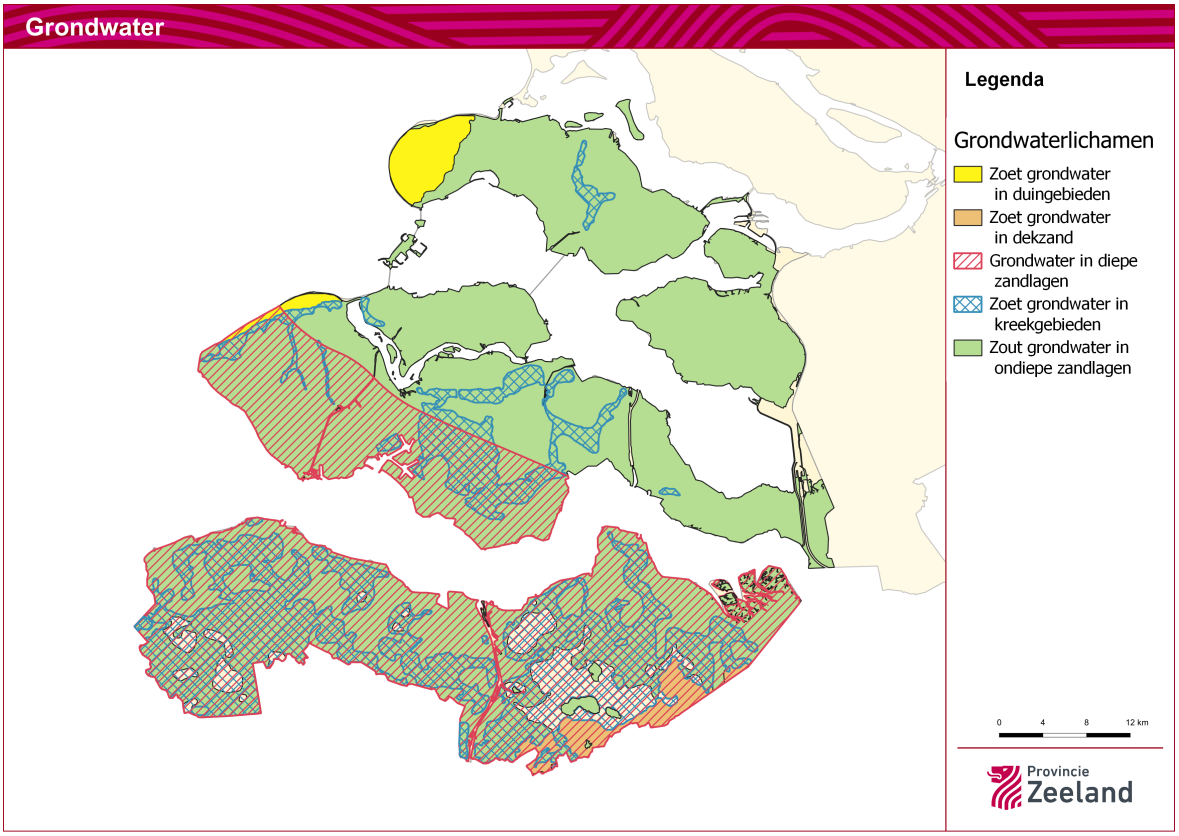
Een nadere beschrijving van de afzonderlijke grondwaterlichamen is te vinden in de factsheets die worden gemaakt door het Informatiehuis Water factsheets.
Het grondwater in de ondiepe zandlagen is in het stroomgebied van de Schelde over het algemeen zout. Alleen in hoger gelegen delen en waar de zandlagen tot aan het maaiveld reiken, is het bovenste grondwater door infiltratie van neerslag zoet geworden. Dit is het geval in duingebieden, kreekruggen en dekzand. Het onderscheid in zoet en zout grondwater is van belang omdat de gebruiksmogelijkheden verschillen en het zoute grondwater aanzienlijk minder beïnvloed wordt door menselijke activiteiten dan het zoete grondwater.

In het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied zijn zodoende vijf grondwaterlichamen onderscheiden (zie figuur 1):

- Zoet grondwater in duingebieden
- Zoet grondwater in dekzand
- Zoet grondwater in kreekgebieden
- Zout grondwater in ondiepe zandlagen
- Grondwater in diepe zandlagen

Binnen de als “zout grondwater in ondiepe zandlagen” afgebakende gebieden zijn ook ondiepe zoete regenwaterlenzen ingesloten.

Een nadere beschrijving van de afzonderlijke grondwaterlichamen is te vinden in de factsheets die worden gemaakt door het Informatiehuis Water factsheets.

Figuur 1 Grondwaterlichamen Zeeland, Zeeuws deelstroomgebied Schelde

2.3.3 Omgevingswaarden

Grondwaterlichamen moeten voldoen aan een "goede grondwatertoestand". Dat betekent dat zowel de kwantitatieve als de chemische toestand goed moeten zijn. Voor de kwantitatieve toestand mag daarvoor niet meer water aan het grondwaterlichaam worden onttrokken dan er aangevuld wordt.

Het doel voor de chemische toestand houdt in dat vastgestelde normen niet overschreden mogen worden. Voor een aantal stoffen is dit een Europees vastgestelde norm (nitraat en gewasbeschermingsmiddelen) en voor andere stoffen een nationaal opgestelde drempelwaarde (chloride, fosfaat, nikkel, arseen, cadmium en lood). De lijst met stoffen met een drempelwaarde is door de lidstaten zelf bepaald.

Zowel de Europees vastgestelde normen als de nationaal afgeleide drempelwaarden zijn als milieukwaliteitseisen voor de goede chemische toestand van grondwaterlichamen vastgelegd in artikel 2.14 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Naast het voldoen aan een goede chemische en goede kwantitatieve toestand moet achteruitgang van de toestand van grondwaterlichamen voorkomen worden en moet elke significante en aanhoudende stijgende tendens van de concentratie van een verontreinigende stof omgebogen worden.

In zijn algemeenheid geldt dat inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater voorkomen of beperkt moet worden.

2.3.4 Toestand

In Nederland voeren we voor de toestandsbeoordeling van de grondwaterlichamen zes testen uit; drie generieke testen (waterbalans, intrusie zout, chemie) en drie regionale testen (drinkwater, grondwaterafhankelijk oppervlaktewater, grondwaterafhankelijke terrestrische ecosystemen).

In tegenstelling tot 2021 is nu voor het grondwaterlichaam duin wel een goede toestand bereikt voor de hydrologische omstandigheden van het Natura 2000 gebied de Kop van Schouwen. De geplande maatregel voor dit gebied is ook uitgevoerd.

Uit de toestand- en trendbeoordeling die in 2026 is uitgevoerd, volgt uit de generieke testen dat alle grondwaterlichamen behalve 'zoet grondwater in kreekgebieden' een goede toestand hebben.

Op basis van de monitoring begin 2025 is een normoverschrijding van een bestrijdingsmiddel in de kreekgebieden geconstateerd. Dit betekent dat we niet voldoen aan het oordeel voor een goede chemische toestand in het grondwaterlichaam 'zoet grondwater in kreekgebieden'. Het aangetroffen middel (dikegulac) heeft ondertussen geen toelating meer binnen Nederland en Europa.

Met name in het zoete grondwater in dekzand, kreekgebieden en ook in met name de regenwaterlenzen binnen de ondiepe zoute zandlagen worden wel regelmatig gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen. Gelet op het uitgangspunt van de Kaderrichtlijn Water dat inbreng van verontreinigende stoffen voorkomen of beperkt moet worden, vraagt dit aandacht. In 2024 is er in het kader van de landelijke tussenevaluatie voor de Kaderrichtlijn Water voor grondwater de rapportage grondwater InZicht opgesteld en een aanvullende regionale analyse uitgevoerd. Een belangrijke constatering in de landelijke rapportage is dat er een vergrijzing van ons grondwater plaatsvindt die onvoldoende uit de uniforme landelijke KRW-beoordeling blijkt. De uitkomsten van de analyse van de Zeeuwse meetronde 2022 en 2025 bevestigen dit beeld.

De andere regionale testen binnen het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied voldoen. Van het grondwaterlichaam zoet grondwater in dekzand ligt een gedeelte ter plaatse van de Brabantse Wal, hier zijn er nog wel enkele testen die niet voldoen. Voor dit gedeelte is de Provincie Noord-Brabant verantwoordelijk.

2.3.5 Trends en ontwikkelingen

De grondwaterlichamen in het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied zijn overwegend nog in een goede toestand op basis van de KRW-beoordeling. De waterbalans is overal nog op orde, maar de toenemende vergrijzing van het grondwater is zorgelijk en veroorzaakt nu een ontoereikende toestand in de kreekgebieden. Het huidige generieke landelijk beleid voor gewasbeschermingsmiddelen volstaat niet. Van het Rijk als verantwoordelijke voor het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen verwachten we dus ook extra stappen op dit gebied, zoals een evaluatie en aanpassing van het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen zodat deze in lijn is met KRW-normeringen. Welke maatregelen het Rijk neemt is nog niet duidelijk.

Als Provincie Zeeland willen we ons ook inzetten om de waterkwaliteit in relatie tot gewasbeschermingsmiddelen te verbeteren. Daarom gaan we als Provincie Zeeland extra stimulerende maatregelen/projecten opstarten om deze emissies te verminderen. In 2025 zijn er na de landelijke tussenevaluatie al extra maatregelen opgestart om emissie te verminderen en deze zullen voortgezet worden.

Voor de grondwaterkwantiteit wordt het huidige beleid m.b.t. grondwateronttrekkingen voortgezet. Dit beleid is gericht op het voorkomen van uitputting van grondwatervoorraden door te sturen op een evenwicht tussen onttrekking en aanvulling van het grondwater. Als gevolg van klimaatverandering en de daarmee samenhangende toename van het aantal landbouwonttrekkingen staan de zoete grondwatervoorraden echter onder druk.

Om meer grip te krijgen op de omvang en het eventuele effect van met name landbouwonttrekkingen wordt ingezet op monitoring van de onttrokken volumes en wordt het grondwatermeetnet zodanig uitgebreid dat de ontwikkelingen van de zoetwatervoorraden beter gevolgd kunnen worden. Dit traject wordt in nauw overleg met het waterschap ingevuld.

De Provincie Zeeland gaat een aantal onderzoeken uitvoeren naar de effecten van klimaatverandering op de kwaliteit- en kwantiteitsontwikkelingen op de grondwaterlichamen. Aansluitend bij dit onderzoek zal ook gekeken worden of er nieuwe effecten door klimaatverandering optreden vanuit het grondwater richting natuur.

2.4 Provinciale maatregelen KRW

In paragraaf 2.2 en 2.3 is ingegaan op de toestand van de waterlichamen, trends en trends en ontwikkelingen. In paragraaf 2.5 gaan we in op de verantwoording van het doelbereik. Beiden geven input voor het maatregelenpakket zoals hieronder omschreven. De maatregelen volgen uit eerdere conclusies en stukken in de tekst en worden daar ook al verder toegelicht. De combinatie van letters en cijfers vormt de code van de maatregel in het Waterkwaliteitsportaal.

2.4.1 Maatregelen grondwater

PZ-GW-1Onderzoek klimaateffecten op de KRW-grondwaterlichamen voor kwaliteit en kwantiteit. Hierover staat meer in hoofdstuk 2.3.

Deze maatregel kent twee deelmaatregelen:
- Onderzoek klimaateffecten op de hydrologie en de doorwerking ervan op natuur die een relatie hebben met KRW- grondwaterlichamen
- Onderzoek klimaateffecten op de KRW- grondwaterlichamen voor kwaliteit en kwantiteit

PZ-GW-2Onderzoek infiltratie en onttrekking in relatie tot duurzame grondwatervoorraden. Hierover staat meer in hoofdstuk 3.3.

PZ-GW-3Emissiereductie: Vermindering van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de landbouw en het stedelijk gebied richting grondwater en drinkwaterwinningen. Hierover wordt meer toegelicht in hoofdstuk 4.1 drinkwater.

PZ-GW-4Bewustwording emissies: Stimuleringsproject emissievermindering gericht op grondwaterbeschermingsgebieden voor de aanwezige functies via communicatie-, demonstratie- en kennisoverdracht activiteiten. Hierover wordt meer toegelicht in hoofdstuk 4.1 drinkwater.

2.4.2 Maatregelen oppervlaktewater

PZ-OW-1Vermindering emissies van overige probleemstoffen in het Scheldestroomgebied (met name metalen en industriële hulpstoffen). Deze maatregel heeft ook een relatie met grondwaterkwaliteit en zal gezamenlijk opgepakt worden met het waterschap. Dit op basis van ervaringen uit projecten van SGBP 3. Hierover staat meer in hoofdstuk 2.2 en 2.3.

PZ-OW-2 Vergunningen in lijn brengen met de KRW en versteken van VTH op provinciale indirecte lozingen. Dit is een vervolgtraject van een traject uit planperiode 2022-2027. Hierover wordt meer toegelicht in hoofdstuk 4.4 afvalwaterketen.

2.4.3 Maatregelen stroomgebied brede maatregel

PZ-OW-3Versterken en voortzetten samenwerking met de Zeeuwse gemeenten, waterschap en Rijkswaterstaat Zee en Delta op het gebied van directe en indirecte lozingen Hierover wordt meer toegelicht in hoofdstuk 4.4 afvalwaterketen.

2.5 Verantwoording doelbereik 2027

In 2027 moeten de vastgestelde omgevingswaarden voor de KRW-waterlichamen worden bereikt. De verplichting om een goede toestand te bereiken geldt juridisch als een resultaatsverplichting. Als de omgevingswaarden niet zijn bereikt moet hiervoor een verantwoording richting de EU worden afgelegd. Enkele stoffen zijn pas later aan de KRW toegevoegd zoals bijvoorbeeld PFOS, voor deze stoffen kan nog een beroep worden gedaan op uitstel (fasering) van het halen van de doelen.

Het is de eerste keer dat op deze manier de verantwoording wordt vormgegeven omdat de omgevingswaarden in 2027 behaald zouden moeten zijn.

In het landelijke bestuurlijk overleg KRW is afgesproken dat voor elke niet gehaalde omgevingswaarde een beroep wordt gedaan op een KRW-uitzonderingsmogelijkheid.

De KRW onderscheidt de volgende vier uitzonderingsmogelijkheden:
1. Een fasering van een KRW-doel in de tijd (doelfasering, art. 4 lid 4 KRW)
2. Het bereiken van een vastgesteld, lager doel (doelverlaging, art. 4 lid 5 KRW)
3. Het tijdelijk achteruit laten gaan van een stof/kwaliteitselement vanwege uitzonderlijke omstandigheden (tijdelijke achteruitgang, art. 4 lid 6 KRW)
4. Het toestaan dat nieuwe activiteiten van ‘hoger openbaar belang’ het bereiken van een KRW-doel belemmeren (art. 4 lid 7 KRW)

Het zijn de waterbeheerders die voor elk niet gehaald KRW-doel een beroep moeten doen op een KRW-uitzonderingsmogelijkheid. Voor de regionale KRW-oppervlaktewaterlichamen wordt dit beroep op een uitzonderingsmogelijkheid formeel gedaan door de Provincies in het Regionale Waterprogramma. De Provincie Zeeland wordt hierin ondersteund door Waterschap Scheldestromen. Ook voor de KRW-

grondwaterlichamen binnen het beheergebied van de Provincie Zeeland wordt dit door de Provincie gedaan.

Het toepassen van een uitzonderingsmogelijkheid moet duidelijk worden gemotiveerd. In sommige gevallen is voor doelbereik hulp van andere partijen nodig. Het niet bereiken van een KRW-doel kan namelijk (mede) het gevolg zijn van het onvoldoende slagen van de inzet van maatregelen die tot de bevoegdheid van een andere overheid behoren.

De door de Provincie, in samenspraak met het waterschap, ingevulde motiveringen worden opgenomen in de factsheets (KRW-factsheets | Het Waterkwaliteitsportaal) die per waterlichaam worden opgesteld. Hieronder wordt globaal weergegeven hoe het niet halen van de doelen verantwoord wordt.

In Zeeland zijn de volgende uitzonderingsgronden toegepast: doelfasering (art. 4 lid 4 KRW) en tijdelijke doelverlaging (art. 4 lid 5 KRW).

2.5.1 Verantwoording doelbereik oppervlaktewater 2027

Voor de KRW-oppervlaktewaterlichamen is doelfasering en tijdelijke doelverlaging toegepast.

Doelfasering (art. 4 lid 4 KRW)

Voor de Zeeuwse KRW oppervlaktewaterlichamen is in principe doelfasering toegepast als het nog steeds is toegestaan om het doel later dan 2027 te halen. Dit is van toepassing als een stof pas vanaf 2023 is toegevoegd. Verder is doelfasering toegepast als in deze planperiode tussen 2022 en 2027 relevante maatregelen zijn uitgevoerd zoals het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en vispassages. Het effect van deze maatregelen is vaak niet gelijk zichtbaar omdat tijd nodig is voor de ecologie om zich te herstellen. Wat betreft chemie is doelfasering voor een aantal waterlichamen toegepast voor vier stoffen(groepen). Wat betreft ecologie is voor een aantal waterlichamen doelfasering toegepast voor de kwaliteitselementen macrofauna en vis.

Tijdelijke Doelverlaging (art. 4 lid 5 KRW)

In Zeeland is tijdelijke doelverlaging toegepast voor zowel chemie als ecologie. Doelverlaging wordt in principe toegepast op omgevingswaarden die in 2027 gehaald hadden moeten zijn. Het betreft hier een tijdelijk beroep op de uitzonderingsmogelijkheid van doelverlaging. Op de omgevingswaarden van de vierde planperiode (2028-2033) wordt dus geen doelverlaging toegepast.

Waar voor nutriënten de omgevingswaarden niet zijn gehaald is doelverlaging toegepast met een standaardmotivering die door het Rijk is aangeleverd. Het Rijk is verantwoordelijk voor het mestbeleid en het bereiken van de omgevingswaarden op dit gebied evenals voor het behalen van de doelen voor gewasbeschermingsmiddelen. Ook voor gewasbeschermingsmiddelen en chemische stoffen zijn waar mogelijk de landelijk opgestelde standaardmotiveringen van het Rijk toegepast.

Voor de biologische parameters waar tijdelijke doelverlaging is toegepast zijn er per waterlichaam motiveringen opgesteld. Een factor is dat dat de KRW-methodiek nog beter moet worden afgestemd op de brakwatercondities in het beheergebied en er aanvullend onderzoek nodig is naar het ecologisch functioneren van de brakke wateren. Nutriënten en mogelijk ook chemische stoffen hebben een negatief effect. Waterschap Scheldestromen heeft maatregelen opgenomen in haar nieuwe KRW-maatregelenprogramma om te werken aan de omgevingswaarden die in 2027 niet zijn gehaald. In paragraaf 2.2.8 is een overzicht opgenomen.

Voor verschillende chemische stoffen en specifiek verontreinigende stoffen, waar de doelen niet zijn gehaald is doelverlaging toegepast. Voor deze stoffen is er geen tot een beperkt regionaal handelingsperspectief om aan deze stoffen te werken. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat stoffen al verboden zijn maar nog voorkomen in het milieu of dat stoffen nog in gebruiksvoorwerpen aanwezig zijn.

2.5.2 Verantwoording doelbereik grondwater 2027

Voor grondwater moet er voor één omgevingswaarde verantwoording worden afgelegd.

Binnen het grondwaterlichaam ‘zoet grondwater in kreekgebieden’ voldoet het gewasbeschermingsmiddel dikegulac niet aan de omgevingswaarde. Hier wordt uitzonderingsgrond tijdelijke doelverlaging (art. 4 lid 5 KRW) ingezet. Deze stof is niet meer toegelaten in Nederland en Europa. Hierdoor is er geen handelingsperspectief voor de Provincie Zeeland. De verwachting is dat er tijd nodig is voor de afbraak.

2.6 Omgevingswaarden overige oppervlaktewateren

In mei 2013 is een landelijke handleiding beschikbaar gekomen voor het afleiden van doelen in overige wateren (Evers et al., 2013a, STOWA rapport 2013-20). De handleiding biedt een standaard format voor het afleiden van ecologische doelstellingen voor wateren, die geen KRW-waterlichaam vormen: de zogenaamde 'overige wateren'. Dit was noodzakelijk omdat deze categorie wateren geen duidelijke omgevingswaarde (meer) had. Daarnaast was het niet goed mogelijk om de kwaliteitstoestand te vergelijken met de KRW-waterlichamen en tussen de verschillende waterbeheerders. Overige wateren kunnen de KRW-waterlichamen beïnvloeden, daarom is het belangrijk ook voor de overige wateren een kader te hebben.

Samen met het waterschap Scheldestromen zijn omgevingswaarden voor de overige wateren afgeleid. Deze omgevingswaarden worden opgenomen als inspanningsverplichting voor het Waterschap Scheldestromen. Voor de 'overige wateren' wordt per watertype maar aan 1 ecologisch kwaliteitselement getoetst (zie tabel 4). Het waterschap Scheldestromen kan aan de hand van de omgevingswaarde per KRW type, de overige wateren in hun beheergebied toetsen en beoordelen.
Tabel 4: Definitieve kwaliteitselementen en omgevingswaarden (Ecologische kwaliteits ratio score) per KRW-type en functie voor de overige niet KRW-wateren.

KRW type	Kwaliteits-element	Landbouw	Stedelijk	Natuur niet geïsoleerd	Geïsoleerde natuur, niet beïnvloed door landbouw	Geïsoleerde natuur, wel beïnvloed door landbouw, vogels etc.
M1a	Overige waterflora	0.4	0.4	0.4	0.6	0.5
M1b	Overige waterflora	0.4	0.4	0.4	0.6	0.5
M3	Overige waterflora	0.3	0.3	0.4	0.6	0.5
M11	Macrofauna	0.4	0.4	0.4	0.6	0.5
M22	Overige waterflora				0.6	0.5
M30	Macrofauna	0.4	0.4	0.4	0.6	0.5
M31	Macrofauna	0.4	0.4	0.4	0.6	0.5

Per watertype worden ook omgevingswaarden voor fysisch -chemische parameters vastgesteld. Deze sluiten aan bij de fysisch -chemische parameters voor de KRW-waterlichamen, behalve voor stikstof voor het watertype M30 en M31. Voor deze watertypen is de oude generieke Zeeuwse norm voor brakke wateren van 3,3 mg/l voor stikstof gehandhaafd.

Als er actualisaties en wijzigingen worden doorgevoerd aan de omgevingswaarden van de verschillende KRW watertypen kan het nodig zijn dit te vertalen naar de doelen overige wateren (zie tabel 5).
Tabel 5: Definitieve omgevingswaarden voor de fysisch -chemische parameters per KRW-type en functie voor de overige niet KRW-wateren

Watertype	Parameter	Omgevingswaarde	Eenheid
M1a	Temperatuur	<25	oC
M1a	Stikstof totaal	<2.4	mg N/l
M1a	Zuurstof	35-120	%
M1a	Zuurgraad	5.5-8.5	DIMSLS
M1a	Fosfor totaal	<0.22	mg P/l
M1a	Doorzicht	Niet relevant in sloten	
M1a	Chloride	Niet meegenomen	mg/l

M3	Temperatuur	<25	oC
M3	Stikstof totaal	<2.8	mg N/l
M3	Zuurstof	40-120	%
M3	Zuurgraad	5.5-8.5	DIMSLS
M3	Fosfor totaal	<0.15	mg P/l
M3	Doorzicht	>0.65	m
M3	Chloride	Niet meegenomen	mg/l
M30	Temperatuur	<25	oC
M30	Stikstof totaal	<3.3	mg N/l
M30	Zuurstof	60-120	%
M30	Zuurgraad	6-9	DIMSLS
M30	Doorzicht	>0.4	m
M30	Chloride	300-3000	mg/l
M1b	Temperatuur	<25	oC
M1b	Stikstof totaal	<2.4	mg N/l
M1b	Zuurstof	35-120	%
M1b	Zuurgraad	6-9	DIMSLS
M1b	Fosfor totaal	<0.5	mg P/l
M1b	Doorzicht	Niet relevant in sloten	
M1b	Chloride	Niet meegenomen	mg/l
M11	Temperatuur	<25	oC
M11	Stikstof totaal	<1.3	mg N/l
M11	Zuurstof	60-120	%
M11	Zuurgraad	5.5-8.5	DIMSLS
M11	Fosfor totaal	<0.09	mg P/l
M11	Doorzicht	>0.9	m
M11	Chloride	Niet meegenomen	
M22	Temperatuur	<25	oC
M22	Stikstof totaal	<1.3	mg N/l
M22	Zuurstof	60-120	%
M22	Zuurgraad	6.5-8.5	DIMSLS
M22	Fosfor totaal	<0.09	mg P/l
M22	Doorzicht	>0.9	m
M22	Chloride	Niet meegenomen	mg/l
M31	Temperatuur	<25	oC
M31	Stikstof totaal	<3.3	mg N/l

M31	Zuurstof	60-120	%
M31	Zuurgraad	7.5-9	DIMSLS
M31	Doorzicht	>0.4	m
M31	Chloride	>3000	mg/l

2.7 Grondwatersanering

2.7.1 Ontwikkeling landelijke wetgeving

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de voormalige nationale beoordelingskaders voor grondwaterverontreiniging, die waren gebaseerd op de Wet bodembescherming (Wbb) en de Circulaire bodemsanering 2013, Bijlage 1 (BWBR0033592), grotendeels komen te vervallen. In deze circulaire waren de streef- en interventiewaarden opgenomen die onder het oude wettelijke stelsel werden gebruikt voor de beoordeling en bodem- en grondwatersanering en daaraan gekoppelde grondwaterverontreiniging.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn (2006/118/EG) het primaire kader voor de bescherming van de grondwaterkwaliteit. Deze richtlijnen bevatten echter niet voor alle stoffen uit Bijlage 1 van de Circulaire bodemsanering normen of beoordelingswaarden. De noodzaak om maatregelen te treffen bij grondwaterverontreiniging volgt daarom in de eerste plaats uit de verplichtingen die voortvloeien uit deze Europese richtlijnen. Daarnaast kunnen regionale beleidsdoelen en ambities ten aanzien van de grondwaterkwaliteit aanleiding geven tot aanvullende eisen of maatregelen, door bijvoorbeeld de aanvullingen van Bijlage 1 van de circulaire bodemsanering.

2.7.2 Zeeuwse Regelgeving

Specifiek voor de beoordeling van grondwatersanering ontbreekt nu een goed beoordelingskader. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben Provincies de mogelijkheid om, waar nodig, aanvullende of strengere eisen te stellen aan de grondwaterkwaliteit. Daarbij kunnen bestaande beoordelingskaders uit de voormalige regelgeving als referentie worden gebruikt.

Er wordt samen met het waterschap, de gemeenten, de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en Rijkswaterstaat (RWS) onderzocht hoe de regels voor de sanering van grondwaterverontreinigingen nader kunnen worden vormgegeven. Daarbij wordt bekeken of er behoefte is aan aanvullende criteria of beoordelingskaders ter aanvulling op de bestaande regelgeving, specifiek passend bij de Zeeuwse situatie. Als hier behoefte aan is, zal dit kader worden ontwikkeld, rekening houdend met relevante beoordelingskaders die beschikbaar waren onder de Wet bodembescherming en aanvullend de Circulaire Bodemsanering. Vaststelling van de kaders zal waarschijnlijk gebeuren via de provinciale omgevingsverordening.

2.8 Opkomende Stoffen en Zeer zorgwekkende stoffen

De Europese Commissie heeft een lijst van stoffen opgesteld die in heel Europa met voorrang moeten worden aangepakt. Op deze ‘lijst van prioritaire stoffen op het gebied van het waterbeleid’ staan de prioritaire stoffen die een significant risico vormen in en via het watermilieu. De meest risicovolle stoffen op de lijst zijn aangemerkt als ‘prioritair gevaarlijk’. In Nederland zijn de prioritaire (gevaarlijke) stoffen, met de daarvoor geldende normen, overgenomen in bijlage III van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

2.8.1 Opkomende stoffen

Waterbeheerders worden regelmatig geconfronteerd met nieuwe, onbekende stoffen en/of nieuwe informatie waaruit de schadelijkheid van stoffen blijkt. Stoffen die in het (water)milieu worden aangetroffen maar waarvoor nog geen wettelijke norm is vastgesteld en waarvan de schadelijkheid nog niet (volledig) is vastgesteld worden opkomende stoffen genoemd. Door voortdurende ontwikkeling van nieuwe chemische stoffen en verbeterde analysetechnieken worden steeds vaker nieuwe stoffen in water aangetroffen.

2.8.2 Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

Een bijzondere categorie stoffen vormen de Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Van deze stoffen is vastgesteld dat zij gevaarlijk zijn voor mens en milieu, bijvoorbeeld omdat zij kankerverwekkend zijn, de voortplanting verstoren of zich ophopen in de voedselketen. In artikel 5.22a van het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal) is gedefinieerd wanneer een stof beschouwd wordt als een zeer zorgwekkende stof.

Ter ondersteuning van het Nederlandse ZZS-beleid heeft het RIVM de stoffen die aan de criteria uit artikel 5.22 voldoen, gebundeld in de Nederlandse ZZS-lijst. Daarnaast is er de signaleringslijst stoffen in Europees onderzoek. Dit was in het verleden de lijst met potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen (pZZS). Het gaat hierbij om circa 350 stoffen waarvan vermoed wordt dat zij aan de ZZS-criteria voldoen, maar waarvoor dit nog niet definitief is vastgesteld.

Chemische stoffen stromen via verschillende routes naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI), zoals via (industriële) lozingen van bedrijven, diffuse bronnen of via huishoudelijk afvalwater en kunnen zo uiteindelijk in het oppervlaktewater terechtkomen.

2.8.3 Aanpak opkomende stoffen – ketenaanpak via de werkgroep

Om grip te houden op opkomende stoffen is onderzoek nodig naar vóórkomen en mogelijke risico's. Waterbeheerders, drinkwaterbedrijven en andere organisaties uit de watersector werken samen aan het ontwikkelen van een strategische aanpak om meer inzicht te krijgen in opkomende stoffen. Dit doen zij samen in de werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen. Binnen de Delta-aanpak Waterkwaliteit is de behoefte geuit om inzichtelijk te maken welke stappen lokaal, regionaal en/of landelijk genomen moeten worden bij de signalering van opkomende stoffen. Daarom is gezamenlijk de 'Wegwijzer Opkomende Stoffen in oppervlaktewater' opgesteld: Aanpak opkomende stoffen | Informatiepunt Leefomgeving.

Er is een werkplan opgesteld door de landelijke werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen voor de periode 2025–2030.

2.8.4 Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen en "stoffen van de signaleringslijst stoffen in Europees onderzoek"

ZZS zijn de gevaarlijkste stoffen voor mens en milieu. Nederland wil deze stoffen met voorrang aanpakken en heeft daarvoor het ZZS-emissiebeleid ontwikkeld. Het streven is om ZZS uit de leefomgeving te weren.

Bedrijven moeten voorkomen dat ZZS-stoffen in het milieu terechtkomen. De aanpak bestaat uit drie stappen:
1. Bronaanpak; vervangen van ZZS door minder gevaarlijke stoffen of aanpassing van het proces waar dat mogelijk is. Dit heeft de voorkeur;
2. Minimalisatie; onderzoek naar beschikbare technieken om emissies naar lucht, water of afvalstromen te beperken;
3. Continu verbeteren; iedere 5 jaar wordt er gerapporteerd over de uitvoering van maatregelen om emissies van ZZS te verminderen.

De Omgevingswet en onderliggende besluiten stellen daarom strenge regels aan ZZS die kunnen vrijkomen bij bedrijfsmatige activiteiten. In vergunningsvoorschriften en algemene regels worden eisen gesteld aan de emissies van ZZS.

ZZS kunnen via directe- en indirecte lozingen uiteindelijk in het oppervlaktewater terechtkomen en kunnen hierdoor een negatieve impact hebben op natuur en milieu.

2.8.5 VTH

Meerdere overheden, waaronder de Provincie, hebben een taak op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) met betrekking tot ZZS. Bij milieubelastende activiteiten waarvoor de Provincie het bevoegd gezag is, is zij tevens verantwoordelijk voor de VTH-taken met betrekking tot indirecte lozingen van afvalwater (lozingen op de riolering of op een zuivering technisch werk). De uitvoering van deze VTH-taken voor indirecte lozingen is gemandateerd aan RUD-Zeeland en DCMR.

De overheden en uitvoeringsdiensten in Zeeland hebben gezamenlijk een Uitvoerings- en Handhavingsbeleid (U&H beleid) vastgesteld, voorheen het VTH-beleid. Dit beleid beschrijft de uitvoeringskaders voor vergunningverlening, toezicht en handhaving in de fysieke leefomgeving. Het thema waterkwaliteit is één van de bestuurlijke prioriteiten die hierin is opgenomen.

Nieuw beleid ten aanzien van opkomende stoffen, ZZS en "stoffen van de signaleringslijst stoffen in Europees onderzoek" wordt in IPO-verband verder uitgewerkt. De gezamenlijke overheden hebben een landelijk traject ingezet om de grip op de kwaliteit van indirecte lozingen van afvalwater te versterken. Knelpunten worden geïnventariseerd en de inventarisatie bij bedrijven van emissies van ZZS via afvalwaterlozingen loopt. In 2026 volgt een voorstel voor een (bestuurlijke) beleidslijn voor effectieve vervolginzet van de provinciale en gemeentelijke bevoegdheden.

Binnen de KRW worden alle genormeerde stoffen zover mogelijk gemonitord. In het Stroomgebiedbeheerplan worden de lijsten met prioritaire (EU lijst) en specifiek verontreinigende stoffen vastgelegd.

2.8.6 Samenwerking opkomende stoffen in Zeeland

Via de Zeeuwse werkgroep "Emissies en waterkwaliteit Zeeland" werken medewerkers van de Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, Waterschap Brabantse Delta, Rijkwaterstaat Zee & Delta, de Zeeuwse gemeentes, de regionale uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland samen aan het verbeteren van de Zeeuwse waterkwaliteit.Zij werken gezamenlijk aan het monitoren, opsporen en terugdringen van chemische stoffen die in het oppervlaktewater terecht kunnen komen op het gebied van de monitoring naar het voorkomen van chemische stoffen, en het onderzoek naar de bronnen van deze stoffen en het handelingsperspectief.

2.9 Monitoring

KRW monitoring grondwater

Binnen het (historische) Provinciale Meetnet Grondwater (PMG) zijn locaties geselecteerd voor monitoring van de grondwaterkwaliteit voor de aangewezen grondwaterlichamen binnen de KRW. 3-jaarlijks wordt de kwaliteit bepaald. Voor grondwater zijn er KRW-drempelwaarde stoffen vastgesteld door het Rijk en de EU, de Provincies hebben deze monitoring uitgebreid met relevante stoffen. Alle Provincies in Nederland monitoren op dezelfde stoffen op dezelfde manier, hierdoor zijn de resultaten ook goed te vergelijken. De stoffen die gemonitord worden zijn ingedeeld in 5 stofgroepen: Algemene stoffen en zware metalen, gewasbeschermingsmiddelen, geneesmiddelen, overige verontreinigende stoffen en PFAS. Alle resultaten op de KRW-locaties worden gebruikt voor een brede karakterisering van de kwaliteit in landelijke en regionale achtergrondrapportages.

Hoewel bij de inwerkingtreding van de KRW een zeer beperkt aantal meetpunten voor de monitoring van de kwantiteit zijn geselecteerd, worden nu zoveel mogelijk meetreeksen uit het PMG benut voor de waterbalanstest.

Indirect wordt ook monitoringsdata zoals beschreven in het hoofdstuk 3.3 toekomstbestendig waterbeheer meegenomen bij de overige beoordelingen, te weten: de interactie met terrestrische ecosystemen, de drinkwatertest en de intrusietest.

De Provincie heeft de ambitie een openbaar dashboard te ontwikkelen over de grondwatermonitoring.

2.10 Doelsturing

Tot op heden is steeds aan waterkwaliteit gewerkt met middelvoorschriften. Door als overheid voor te schrijven op welke wijze gewerkt moet worden en bv. grenzen te stellen aan periodes waarin welke hoeveelheden mest bij welk gewas gebruikt mogen worden, wordt getracht de emissies naar bodem en water zodanig omlaag te brengen dat de doelen bereikt worden.

Met name vanuit de landbouwsector wordt gepleit voor een grotere vrijheid voor individuele ondernemers om zelf keuzes te mogen maken in de bedrijfsvoering die tot voldoende verlaging van emissies leiden. In principe staat de Provincie daar welwillend tegenover. De wijze waarop tot doelsturing gekomen kan worden, vraagt echter nog de nodige voorbereiding. Ook op landelijk niveau wordt hier de nodige energie in gestoken. Binnen Zeeland is op kleine schaal gestart met een proef die meer inzicht moet geven in de relatie tussen bemesting, bodem, gewas en emissies. In bredere zin wordt een Zeeuwse visie op doelsturing opgesteld en in beeld gebracht wat de (on)mogelijkheden van dit instrument zijn voor het sturen op duurzaamheidsdoelen in de landbouw (klimaat, waterkwaliteit, natuur en stikstof, etc.).

3 Toekomstbestendig waterbeheer

3.1 Wettelijk kader & relevante ontwikkelingen

De Omgevingswet omschrijft het beheer van watersystemen als volgt: het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van die watersystemen en de vervulling van de aan die watersystemen toegekende maatschappelijke functies.

Provincies kunnen in hun Omgevingsvisie beleid formuleren over waterbeheer (zoals omgaan met wateroverlast en droogte). Het beleid in de omgevingsvisie vormt de basis voor het nemen van maatregelen in het regionale waterprogramma en voor het vaststellen van bindende regelgeving in de omgevingsver-

ordening. Het waterschap houdt bij de uitwerking van het waterbeheerprogramma rekening met het beleid zoals geformuleerd in de omgevingsvisie.

GGOR

Gewenst Grond- en Oppervlaktewater regime (GGOR) speelt een centrale rol bij het vastleggen van waterdoelen in relatie tot landgebruik. Het gaat hierbij vooral over regulier waterbeheer. Het wettelijk kader voor peilbesluiten is vastgelegd in de Omgevingswet (Artikel 2.41) en de uitwerking daarvan in de Omgevingsverordening Zeeland (Artikel 19.3). In Zeeland is GGOR onderdeel van de Omgevingsvisie en de nota peilbesluiten. In 2024 is in de Provinciale Omgevingsverordening de verantwoordelijkheid ten aanzien van peilbesluiten meer bij het waterschap neergelegd.

Het waterschap stemt het waterbeheer af op de gebiedsfuncties door invulling te geven aan GGOR, als bouwsteen voor vast te stellen peilbesluiten. Dit traject is in de periode tot 2021 voor de gehele Provincie doorlopen en uitvoering van bijbehorende inrichtingsmaatregelen loopt door tot 2027. Ondertussen neemt, als gevolg van extremere weerspatronen, de behoefte aan bescherming tegen zowel wateroverlast als -tekort toe. Dit betekent dat eerder gemaakte keuzes opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden.

Wateroverlastnormen (WB21)

Eind 20ste eeuw, na een aantal jaren met perioden met extreem veel neerslag, is ingezet op het terugdringen van regionale wateroverlast in het landelijk en stedelijk gebied. Wateroverlastnormen (WB21) (Waterbeheer 21ste eeuw, ook wel “WB21”) definiëren het maximum aanvaardbaar risico op wateroverlast vanuit regionale oppervlaktewateren, uitgedrukt als de kans per jaar dat water het maaiveld overstijgt. Wateroverlastnormen zijn juridisch verankerd in de provinciale omgevingsverordening (artikel 16.3 en 16.4) en zijn afhankelijk van het landgebruik om inkomensschade en maatschappelijke impact te minimaliseren.

Het waterschap voert in het landelijk gebied maatregelen uit en draagt er zorg voor dat uiterlijk in 2027 wordt voldaan aan de wateroverlastnormen (omgevingswaarden) die zijn opgenomen in de omgevingsverordening. Dit betreft een inspanningsverplichting die het waterschap naar alle waarschijnlijkheid niet binnen de gestelde termijn zal halen. In dat geval blijft de inspanningsverplichting om te voldoen aan de wateroverlastnormen in de planperiode 2028-2033 staan. Bij de uitvoering van maatregelen is de trits vasthouden-bergen- afvoeren het uitgangspunt. Provincie en waterschap bepalen samen de prioritering voor het op orde brengen van het beheergebied op basis van de normen.

Relevante ontwikkelingen

De effecten van klimaatverandering op het watersysteem zijn complex. Het veranderende neerslagpatroon met toenemende neerslagtekorten in de zomer en steeds extremere neerslagpieken zetten het Zeeuwse watersysteem onder druk. Er zijn effecten van hitte, droogte, extreme neerslag en zeespiegelstijging. Bovendien worden tekorten versterkt door een groeiende watervraag. Deze effecten worden grilliger en extremer. Dit heeft effecten op zowel de waterkwantiteit als waterkwaliteit.

Het KNMI bevestigt de urgentie om beter voorbereid te zijn op wateroverlast door extreme neerslag. In de concept Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) wordt daarom het principe van meerlaagsveiligheid ook toegepast op wateroverlast. Samen met het Rijk en de Unie van Waterschappen werken de Provincies aan een risicogerichte aanpak wateroverlast, om bij de huidige normering wateroverlast beter aan te sluiten bij de principes van meerlaagsveiligheid en rekening te houden met water en bodem.

Daarnaast krijgen we – zeker in Zeeland – ook te maken met droogte en watertekort. Wateroverlast en droogte hangen nauw met elkaar samen. Maatregelen om water bij hevige neerslag snel af te voeren, kunnen ertoe leiden dat er in droge perioden minder water beschikbaar is. Hiervoor wordt landelijk gekeken naar het vergroten van de sponswerking van landschappen en de bodem en het aanwijzen van gebieden voor waterberging (eventueel in combinatie met meervoudig ruimtegebruik). In Zeeland geldt sinds 2018 al een uitzondering op de wateroverlastnormering voor de laagstgelegen 10% van het landelijk gebied, zodat meer ingezet kan worden op het vasthouden van water en werken we sinds 2022 aan het Zeeuws Deltaplan Zoetwater. Ook in stedelijk gebied speelt waterbeheer, veelal onder de vlag van klimaatadaptatie, een steeds grotere rol. Gemeenten spelen hierbij een rol via de KasZ en Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland+.

Van oudsher is het regionale watersysteem ingericht om water zo snel mogelijk af te voeren. Door het veranderende neerslagpatroon ontstaat inmiddels steeds vaker watertekort. Dit brengt uitdagingen met zich mee voor de agrarische sector en de natuur. Het grootste deel van Zeeland kent geen wateraanvoer en is daardoor afhankelijk van neerslag in de directe omgeving. Daarnaast wordt er in (concept) rijksbeleid

op ingezet om geen water (meer) aan te voeren naar gebieden waar dat op termijn niet houdbaar is. Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat een aanpassing in het waterbeheer noodzakelijk is, en dat vasthouden van zoveel mogelijk water essentieel is (zie ook hoofdstuk 4 Water en Gebruik).

Een toekomstbestendig watersysteem kan beter inspelen op deze effecten. Dat betekent niet dat het systeem ook alles kan opvangen. Beheer en gebruik van het systeem wijzigen mee met de omstandigheden. Ook gebruikers hebben hierin een rol. Het vraagt van beheerders en gebruikers om de inrichting en het gebruik van het systeem voortdurend aan te passen aan de klimaateffecten. In de Zeeuwse Omgevingsvisie zijn bouwstenen opgenomen ten behoeve van een klimaatbestendige Provincie in 2050, en door de gezamenlijke Zeeuwse overheden is in 2021 de KasZ ontwikkeld. De ambitie van de strategie is dat Zeeland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht.

Kennis over klimaatverandering en de effecten voor Zeeland ontwikkelt zich nog en zal in de planperiode moeten worden benut om beleid en beheer aan te passen. Vanuit deze strategie van de gezamenlijke Zeeuwse overheden worden kennis en hulpmiddelen ontwikkeld ter stimulering van klimaatadaptatie, zoals de “signaalkaarten water en bodem” (zie ook 3.2.3).

Het Zeeuwse regionale watersysteem is verbonden met het grotere watersysteem van de Zuidwestelijke Delta. Binnen het samenwerkingsverband Zuidwestelijke Delta (ZWD) werken Rijk en regionale overheden samen met ondernemers en maatschappelijke partijen aan één doel. Een veilig, economisch aantrekkelijk en gezond deltagebied met voldoende zoet water, nu en in de toekomst. Het uitvoeringsprogramma ZWD 2050 is vastgesteld. Hierbij is afgesproken dat dit verankerd wordt in betreffende overheidsplannen. Elementen die aansluiten bij het RWP zijn: Inzetten op het vergroten van de sponswerking; innoveren op besparen, benutten en bergen van zoetwater; toewerken naar ‘kampioen water vasthouden’; het uitwerken van de zoetwaterbuffer Volkerak-Zoommeer en het stimuleren van ecologische en waterkwaliteits verbetering o.a. door realiseren (robuuste) verbindingen (binnen/buitendijks) of aanpassen land-waterovergangen.

3.2 Toekomstbestendig watersysteem

Een toekomstbestendig watersysteem is een systeem dat robuust, veerkrachtig en ecologisch gezond is. Het is in staat om te gaan met zowel wateroverlast als droogte. Het ondersteunt aanwezige functies waar deze logisch zijn, en is economisch haalbaar en maatschappelijk gedragen.

Dit vraagt keuzes in de afweging tussen wateroverlast en droogte in afstemming op de haalbare functies. Maatregelen worden beoordeeld op hun bijdrage aan een dergelijk robuust en veerkrachtig watersysteem en daarmee worden strijdige kortetermijnoplossingen vermeden. Waar dit mogelijk is, leveren maatregelen een bijdrage aan verbetering van de waterkwaliteit en ecologische waarden. Maatregelen mogen niet leiden tot een achteruitgang van de waterkwaliteit.

De beste manier om vraag en aanbod van zoet water beter in balans te brengen, is neerslag langer vast te houden en te bergen. Dit betekent dat het watersysteem voldoende ruimte nodig heeft om water te bufferen en vast te houden: zowel boven- als ondergronds, op publieke en private grond – waarbij de bodem de meest wenselijke bergingslocatie is.

De grotere nadruk op het vasthouden van water kan betekenen dat lager liggende percelen eerder met wateroverlast te maken krijgen. Waar grote financiële of technische ingrepen noodzakelijk zijn om de balans te herstellen, is het logisch functies te laten meebewegen met de hydrologische mogelijkheden.

Omdat de bodem de wenselijke bergingslocatie is, verschuift de verantwoordelijkheid en het eigenaarschap voor de verschuiving van de balans in het watersysteem gedeeltelijk naar (particuliere) grondeigenaren: veelal agrariërs en terreinbeherende organisaties.

De overheid kan géén garantie bieden voor de beschikbaarheid van (zoet) water, en daarnaast kan het bij extreme regenval ook niet garanderen dat wateroverlast te allen tijde voorkomen kan worden. Daarom is het van belang dat het bewustzijn en de weerbaarheid van de Zeeuwen op het gebied van wateroverlast en droogte wordt vergroot.

In de planperiode zullen regionale overheden in samenwerking kennis en maatregelen ontwikkelen om het Zeeuwse watersysteem toekomstbestendiger te maken. Elke partij doet dit vanuit de eigen rol. De Provincie is kaderstellend en voert beleid met betrekking tot water en de ruimtelijke inrichting. Het waterschap is beheerder van het regionale watersysteem. Het waterbeheer wordt uitgevoerd in het algemeen belang én om – zo mogelijk – gebruiksmogelijkheden op het land te faciliteren. Het Rijk is verantwoordelijk voor overkoepelend beleid en is verantwoordelijk voor het hoofdwatersysteem; Rijkswaterstaat voert het beheer daarvan uit.

Er zijn vier bouwstenen voor beleid en uitvoering die gedurende looptijd van dit RWP verder uitgewerkt worden:
1. De uitgangspunten voor GGOR herzien en waar nodig deze toepassen;
2. De uitgangspunten rond wateroverlastnormen aanpassen;
3. Per gebied toewerken naar een nieuwe balans door GGOR, wateroverlast en aanpassing van functies aan omstandigheden in goed onderling verband te wegen;
4. Inzet op vergroten van de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en perceeleigenaren tegen watertekort en - overlast.

3.2.1 Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)

GGOR speelt een centrale rol bij het invulling geven aan het waterbeheer in relatie tot landgebruik. De uitgangspunten hiervoor willen we (samen met het waterschap) herzien en zo breed mogelijk toepassen.

Om de balans te verschuiven naar het verminderen van effecten bij droogte, worden bij het aanpassen en toepassen van de GGOR-systematiek de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- Bodem en water vormen de basis voor te maken keuzes voor inrichting en beheer: om bij een veranderend klimaat een duurzaam toekomstbestendige situatie te krijgen, is de bodem en watersituatie leidend en worden functies daarop zoveel mogelijk afgestemd.
- Om duurzame situaties te creëren, wordt in de systematiek het toekomstperspectief expliciet meegenomen (bijvoorbeeld de verwachte effecten van klimaatverandering).
- Grote verschillen tussen Actueel Grond- en Oppervlaktewaterregime (AGOR) (de huidige, feitelijke hydrologische situatie), en Optimaal Grond- en Oppervlaktewaterregime (OGOR) (de theoretisch ideale situatie die een gebruiksfunctie maximaal ondersteunt) geven aanleiding om na te gaan of de betreffende functies nog op hun plaats zijn.
- Belangrijke randvoorwaarden die medebepalend zijn voor het gewenste waterregime zijn:
- de waterkwaliteit;
- bevorderen van vasthouden en bergen van water;
- voorkomen van (verdergaande) bodemdaling;
- ondersteuning van natuurdoelen.
- Bij het aanpassen van de systematiek zijn uitlegbaarheid en juridische borging van belang. Betrouwbaarheid van de overheid staat hoog in het vaandel. De toepassing van de GGOR-systematiek richt zich op het maximaliseren van collectieve baten, waarbij het niet te vermijden is dat grondeigenaren (ingelanden) en -gebruikers individueel ook nadeel ondervinden. Het is van belang daar als overheden zo vroegtijdig en duidelijk mogelijk over te communiceren.

Hoewel het van belang is om een zorgvuldig proces te doorlopen, laten de afgelopen jaren zien dat er geen tijd te verliezen is om wijzigingen in het beheer door te voeren. Een eerste stap hierin is het loslaten van het principe van zomer- en winterpeilen. De mogelijkheden om tijdig in te spelen op extreme neerslag zijn zodanig verbeterd dat het voor het relatief beperkte aantal afvoersituaties niet nodig is om permanent lagere peilen in te stellen. Daarmee worden ook natuurlijker omstandigheden gecreëerd die bijdragen aan een goede ecologische toestand. Door vast te leggen binnen welke marges de peilen zich mogen bewegen, kan voldoende beheerruimte ingebouwd worden om alle belangen te blijven bedienen. Die marges gaan niet alleen over het waterpeil, maar ook over de termijn waarbinnen afwijkingen zijn toegestaan.

Maatregelen

Waar de ontwikkelingsrichting duidelijk is, geven we daarom nu al kaders mee om het beheer op korte termijn klimaatbestendiger in te richten. Een eerste stap hierin is het loslaten van het principe van zomer- en winterpeilen door het waterschap. In plaats hiervan, werken we toe naar één op basis van het GGOR vastgesteld peil per peilgebied waarbij het beheer afhankelijk wordt gesteld van weersomstandigheden. Het reeds ingezette traject van evaluatie van peilbesluiten biedt de kans om deze nieuwe benadering te formaliseren.

Verder verwachten we van grondgebruikers dat voor de drainage van percelen overgestapt wordt op regelbare drainage en blijven we bij gemeenten aandacht vragen voor gescheiden afvoer van regen- en afvalwater in bebouwd gebied

3.2.2 Wateroverlast

Wateroverlastnormen

Wateroverlastnormen (“WB21”) definiëren het maximum aanvaardbaar risico op wateroverlast vanuit regionale oppervlaktewateren, uitgedrukt als de kans per jaar dat water het maaiveld overstijgt. Ze zijn

juridisch verankerd in de externe link:provinciale omgevingsverordening (artikel 16.3 en 16.4) en zijn afhankelijk van het landgebruik om inkomensschade en maatschappelijke impact te minimaliseren.

Strenge normen voor wateroverlast leiden er in veel gevallen toe dat lagere oppervlaktewaterpeilen worden aangehouden en meer water wordt afgevoerd dan voor droge situaties wenselijk is.

Sinds de wateroverlastnormering is vastgelegd, volgen uit nieuwere klimaatscenario's steeds hogere afvoerpieken die steeds verdergaande maatregelen vragen om aan het maximaal toegestane percentage inundatie binnen de vastgestelde landelijke normering (1%) te kunnen voldoen. Mede gelet op de eerder uitgevoerde kosten-batenanalyse en als uitkomst van de overwegingen bij de Zeeuwse Omgevingsvisie is daarom in Externe link;de provinciale omgevingsverordening (art. 16.3) opgenomen dat de 10% laagst gelegen delen binnen een afwateringsgebied niet aan de norm hoeven te voldoen.

In de praktijk is tot op heden ruimte in het actuele beheer maar beperkt ingezet. Vooralsnog biedt het normvrije karakter van deze laagstgelegen gebieden voldoende ruimte om in het beheer tot een bijstelling van de balans tussen overlast- en droogteproblemen te komen. Het waterschap maakt dit onderdeel van de evaluatiecyclus van de peilbesluiten. Gedurende de planperiode wordt bezien of de beschikbare speelruimte volstaat of dat nadere regelgeving wenselijk is.

Naast deze stap vormt het herzien van wateroverlastnormen een nodige stap voor het verschuiven van de balans naar een nieuwe situatie waarin meer rekening wordt gehouden met droogte.

De kans op extreme neerslagpieken neemt toe, ook in de zomer. De daarmee samenhangende wateroverlast en schades ook. Landelijk is er de trend dat wateroverlast ook door de bril van meerlaagsveiligheid wordt bekeken: De risico's kunnen (lang) niet allemaal beheerst worden door het watersysteem aan te passen. Zo kan de inrichting van een gebied ook bijdragen aan het beperken van gevolgen.

Voor de wateroverlastnormen betekent dit:

- Duidelijke uitgangspunten vastleggen – in het verleden is een kosten-baten analyse gemaakt, waaruit de destijds vastgestelde (en nu nog geldende) normen zijn bepaald. De analyse en normering waren gebaseerd op het toen geldende klimaatscenario. Nu – door nieuwe klimaatscenario's - de inzichten toenemen in de gevolgen van klimaatverandering en duidelijk is dat droogte een grotere rol speelt, is het zinvol opnieuw te bepalen welke normen bij dit veranderend klimaat realistisch zijn.
- In samenhang met landelijke ontwikkelingen wordt de systematiek van wateroverlastnormering herzien door te kiezen voor het normeren op een andere manier. Bv. door de normen minder volgend te maken op de functie maar juist meer te laten sturen op de hoogteligging van een (deel)gebied; of door niet alle gebieden te normeren (dat geldt nu ook al voor laagstgelegen gebieden).

Bovennormatieve wateroverlast

Na de extreme neerslag en daardoor ontstane wateroverlast in Limburg in 2021 heeft de landelijke Beleidstafel wateroverlast en hoogwater aanbevelingen gedaan om Nederland beter voor te bereiden op dergelijke extreme neerslaggebeurtenissen. Want vanwege klimaatverandering zullen deze gebeurtenissen vaker gaan voorkomen en kunnen de gevolgen maatschappelijke ontwrichting geven. Eén van de aanbevelingen is het uitvoeren van een bovenregionale stresstest wateroverlast. Daarmee heeft de Provincie in 2026 met het waterschap, de veiligheidsregio en regionale en landelijke stakeholders de gevolgen van de Limburg-gebeurtenis voor de vitale en kwetsbare functies in Zeeland globaal in beeld gebracht. Hoewel het hier om een boven-normatieve gebeurtenis gaat, is het nuttig handelingsperspectieven hiervoor af te spreken. Dit wordt in 2027 gedaan met de stakeholders in Zeeland. Voor de handelingsperspectieven wordt het principe van meerlaagsveiligheid als uitgangspunt genomen.

Maatregelen

Het waterschap analyseert of het normvrije karakter van de laagstgelegen gebieden voldoende ruimte biedt om in het beheer tot een bijstelling van de balans tussen overlast- en droogteproblemen te komen.

Provincie en waterschap evalueren en actualiseren de wateroverlastnormering gedurende de looptijd van het RWP en de Provincie legt deze vast in de verordening. Vervolgens past het waterschap de normering toe op het watersysteem en worden in overleg met andere overheden eventuele ruimtelijke maatregelen getroffen. Bij de uitwerking zal worden bezien welke stappen binnen de planperiode uitgevoerd kunnen worden. Wel verwachten we dat er stappen zullen worden gezet binnen de mogelijkheden die de uitzondering voor de normvrije laagste 10% gebieden biedt.

De uitkomsten van de bovenregionale stresstest wateroverlast worden in de planperiode benut om Zeeland weerbaarder te maken tegen extreme wateroverlast. Overheden en beheerders van vitale infrastructuur

voeren de afgesproken maatregelen uit. Dit kunnen fysieke maatregelen zijn, een andere ruimtelijke inrichting of het aanpassen van de crisisbeheersing. Maatregelen kunnen gecombineerd worden met herinrichting of onderhoud.

3.2.3 Nieuwe balans GGOR, wateroverlastnormering en aanpassing functies

Het watersysteem kan niet onbeperkt aan alle eisen tegelijk voldoen; keuzes in peilbeheer en watersysteeminrichting hebben gevolgen voor gebruik, kosten, ecologie en veiligheid. Een balans is nodig tussen inrichting en beheer van het watersysteem, gebruiksfunctie, extreme klimaatgebeurtenissen en consequenties voor en door (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom is het nodig om de uitkomsten van de GGOR-systematiek, wateroverlasttoetsingsresultaten en de huidige en mogelijke toekomstige functies in een gebied in samenhang te zien en af te wegen hoe een duurzame (toekomstbestendige) situatie kan worden bereikt. Het zou wenselijk zijn deze afweging op basis van vooraf vastgestelde criteria te doen, maar het ontwikkelen van éénduidige criteria is niet eenvoudig. Wél kunnen onderstaande principes worden gebruikt om richting te geven aan de te maken afwegingen en keuzes. Denk hierbij aan:

1. Denken vanuit het geheel: hoe bereiken we een op de lange termijn een houdbaar, robuust, veerkrachtig en ecologisch gezond watersysteem; Uitgangspunten hierbij zijn:
    - Nieuwe functies moeten rekening houden met de mogelijkheden van het watersysteem. Per initiatief is afweging nodig of inpassing in het watersysteem mogelijk is en of het dan een publieke en/of private verantwoordelijkheid is;
    - Maatregelen worden beoordeeld op hun bijdrage aan het langetermijndoel. Symptoombestrijding, afwenteling en ontwikkelingen die zich richten op de korte termijn, passen hier niet bij;
    - De waterkwaliteit mag niet achteruitgaan (KRW).
2. Strategie door reflectie: het is mogelijk dat de huidige watersysteeminrichting en functies niet meer logisch zijn vanwege de te verwachten effecten van klimaatverandering;
3. Water, bodem en klimaatadaptatie vormen de basis voor te maken keuzes voor de inrichting van het watersysteem en ruimtelijke ontwikkeling. Zij zijn niet langer een sluitstuk van ruimtelijke inrichting, maar een randvoorwaarde. Bodemgeschiktheid, hoogteligging en hydrologisch potentieel sturen mede de functie en inrichting van een gebied. Dit betekent dat meebewegen van functies of het accepteren van een hogere kans op bv. wateroverlast ook effectieve maatregelen kunnen zijn;
4. Water vasthouden waar het kan, ook door perceeleigenaren;
5. Een robuust systeem is niet per se groot en sterk: een robuust systeem is veerkrachtig en biedt verschillende beheeropties. Hiermee kan snel in diverse situaties gereageerd worden op (extreme) weersomstandigheden. Diversiteit en flexibiliteit gaan hierbij boven uniformiteit.

Gestreefd wordt naar een zo optimaal mogelijke situatie voor het collectief, waarover overheden beslissen. Het is wél van belang perceeleigenaren, ondernemers en inwoners zo goed mogelijk te betrekken in de afwegingen, onderbouwing en dilemma's, hen te wijzen op hun eigen verantwoordelijkheden en hen een voldoende lange termijn te geven om zich aan te passen.

Maatregelen

Waterfunctiekaart herintroduceren in de provinciale verordening. Hierbij wordt naast wateroverlast ook gekeken naar droogte en/of verzilting als redenen om een bepaalde functie ergens niet te faciliteren.

3.2.4 Vergroten sociale weerbaarheid

Integraal waterbeheer gaat verder dan alleen infrastructuur. Naast technische maatregelen zoals dijken, pompen en peilbeheer vormt sociale weerbaarheid een belangrijke aanvulling. Deze sociale component draait om begrippen als samenwerking, aanpassen, leren en acceptatie. Dit is niet alleen een onderdeel van duurzaam waterbeheer, maar kent ook overeenkomsten met het onderwerp drinkwater (zie 4.1 Drinkwater).

Samenwerking en verantwoordelijkheden

Door bij duurzaam waterbeheer nadrukkelijk werk te maken van het vasthouden van water in de ondergrond en het grondwatersysteem ligt de verantwoordelijkheid van het waterbeheer grotendeels bij grondeigenaren: veelal agrariërs en terreinbeherende organisaties. Daarmee vragen maatregelen met betrekking tot het regionale watersysteem, meer dan vroeger, om brede samenwerking.

Maatregelen in het watersysteem kunnen niet los van hun omgeving worden bekeken: de waterstanden op het ene perceel, beïnvloeden het peil bij de buren. Ook daarom is, naast de brede samenwerking ook een gebiedsgerichte aanpak van belang. Hier wordt, gezamenlijk met ingelanden, binnen vooraf gestelde randvoorwaarden de dialoog gevoerd over bijvoorbeeld de balans tussen wateroverlast en droogte. Zeeland bestaat uit een diversiteit aan gebieden (en inwoners). Problemen, oplossingen en afwegingen

tussen functies kunnen per gebied verschillend zijn. Wat in het ene gebied werkt, kan in andere gebieden averechts werken. Maatwerk per deelgebied kan daarnaast het *waterbewustzijn* versterken, hiermee bedoelen we dat mensen, zoals grondeigenaren, zich bewust zijn van het belang van water, de risico's rondom water en hun eigen invloed daarop.

Leren

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het waterbewustzijn van Nederlanders laag is. Veel gebruikers zijn zich weinig bewust van de inspanningen die nodig zijn voor schoon en voldoende water én de acties die zij kunnen ondernemen om watergebruik te verminderen. Om het waterbeheer haalbaar en betaalbaar te houden is het belangrijk dat gebruikers meer weten over het waterbeheer in hun omgeving, en hun eigen rol daarin. Dit vraagt om bewustwording en een helder toekomst- en handelingsperspectief dat bekend is bij gebruikers. Hierbij wordt ingezet op maatregelen op zowel perceels- als gebiedsniveau.

Aanpassen

Aanpassen betekent dat burgers, bedrijven en overheden keuzes maken om zich beter aan te passen aan veranderende (water)omstandigheden. Voorbeelden zijn gedragsverandering of door het anders inrichten van een perceel of vormgeving van een gebouw. Aanpassingen kunnen bijvoorbeeld gedaan worden in de openbare ruimte – door water en bodem meer richtinggevend te maken bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Ten grondslag aan 'aanpassen' ligt waterbewustzijn: Bewustwording is de eerste stap op weg naar gedragsverandering. Dit onderwerp kent een duidelijke koppeling met 'leren'. Tegelijkertijd blijkt dat bewustwording alleen vaak onvoldoende is om gedragsverandering daadwerkelijk te bewerkstelligen. Andere instrumenten zoals stimulering van maatregelen door middel van subsidieregelingen of normering, bijvoorbeeld door op termijn verplichtingen op te nemen blijken meer succes te hebben.

Accepteren

Duurzaam waterbeheer vraagt, op termijn, om grote ingrepen: een hernieuwde focus op de ondergrond voor de opslag van water en ruimte reservering voor extra waterberging, veranderingen in bedrijfsvoering en uitdagingen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Een groter waterbewustzijn draagt bij aan de acceptatie van en het draagvlak voor noodzakelijke (beleids)maatregelen.

Daarnaast is het niet langer realistisch om ervan uit te gaan dat technische maatregelen voldoende zijn om schade van wateroverlast en droogte te voorkomen. Acceptatie van een zeker 'restrisico' is dus onderdeel van het waterbewustzijn.

Maatregelen

Naast wat er al wordt gedaan om de weerbaarheid te vergroten, dragen de volgende stappen bij aan het vergroten van de sociale weerbaarheid:

- Het opstellen en uitvoeren van een brede communicatiestrategie, met de Zeeuwse overheden en stakeholders, met als doel het vergroten van het waterbewustzijn. Deze strategie is gericht op verschillende gebruikersgroepen. We bekijken of aansluiten bij de communicatiestrategie van de KasZ en/of Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ+) mogelijk is. Onderdelen van de communicatiestrategie kunnen zijn:
  - Delen van kansen-, functie- en signaalkaarten;
  - Actief communiceren over handelingsperspectief voor de verschillende doelgroepen voor het vergroten van de opslagcapaciteit van zoet water dan wel het verminderen van het watergebruik (zie ook ZDZW). Onderdeel hiervan is ook het verschaffen van informatie over de waterbeschikbaarheid nu en in de toekomst. We sluiten aan bij verschillende landelijke campagnes om bij te dragen aan het waterbewustzijn, en kijken hierbij naar een regionale invulling.
- Toewerken naar maatregelen met een verplichtend karakter.
  - Bijvoorbeeld: Om het watergebruik te verminderen werken we toe naar een verplichting om efficiëntere manieren van beregening toe te passen vanaf 2033 (overeenkomend met de volgende planperiode RWP/WBP).

3.2.5 Stedelijke wateropgave

Een goed functionerend watersysteem in bebouwd of stedelijk gebied moet zowel een overschot als een tekort aan water goed kunnen verwerken. Ook is een goede waterkwaliteit van belang. Het systeem is in beheer en onderhoud bij zowel de gemeente als het waterschap, perceeleigenaren hebben op eigen terrein een verantwoordelijkheid voor het waterbeheer. Aanpassingen aan het systeem stemmen gemeente en waterschap ook samen af. Aanpassingen zijn nodig om alle functies goed te kunnen vervullen, zeker bij

toenemende klimaateffecten. Hitte, droogte en extreme neerslag vragen immers meer bufferend vermogen van het systeem. Voor het verbeteren van het watersysteem in stedelijk gebied hebben waterschap en Zeeuwse gemeenten een aanpak ontwikkeld: de stedelijke wateropgave. Deze opgave richt zich naast klimaatadaptatie ook op de samenhang met het watersysteem in aangrenzend landelijk gebied. De gemeente neemt het initiatief tot het uitwerken van de opgave in een gebied. Met het waterschap wordt de opgave per gebied verder uitgewerkt en in samenwerking uitgevoerd. De aanpak is verder uitgewerkt in het meerjarenprogramma van SAZ+ en bevat een rolverdeling, een prioritering van gebieden en een werkproces.

In SAZ+ werken Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en waterbedrijf Evides samen aan een toekomstbestendig waterhuishouding. Doel is om uiteindelijk zo veel mogelijk schade door regenwater, rioolwater of droogte in stad en dorp te voorkomen. SAZ+ heeft een visie en strategie opgesteld voor zijn taken. Provincie Zeeland is als adviseur betrokken bij deze samenwerking.

3.3 Grondwater

Voor de grondwaterlichamen gelden de KRW-doelstellingen m.b.t. kwaliteit en kwantiteit (zie hoofdstuk 2.3). In deze paragraaf worden specifiek de aanvullende regionale inspanningen voor de kwantitatieve instandhouding van de zoetwatervoorkomens beschreven.

De Zeeuwse zoetwatervoorkomens zijn klein en daarmee gevoelig voor verzilting. Naast de inrichting en het (peil)beheer van het watersysteem, de drainage van (landbouw)percelen en de twee drinkwateronttrekkingen in de grondwaterbeschermingsgebieden in de Kop van Schouwen en bij Clinge/Sint Jansteen (zie 4.1 Drinkwater), zijn met name de onttrekkingen ten behoeve van de landbouw van invloed op de waterbalans. Sinds de jaren ‘80 van de vorige eeuw zijn daarom in Zeeland strikte (algemene) regels voor het onttrekken van grondwater onder nauwkeurig beschreven condities.

Naast de instandhoudingsdoelstelling vanuit de KRW heeft Zeeland een extra ambitie om deze zoetwatervoorraden actief te vergroten. De twee opgaven zijn:
1. Instandhouding; regulering van onttrekkingen door middel van vergunningverlening, toezicht en handhaving, evaluatie en actualisatie regelgeving;
2. Vergroting; ruimte bieden om actief een zoetwaterbel te vergroten of te creëren voor benutting en klimaatbestendigheid (via GGOR, aangepaste drainage en aanvullende infiltraties).

De belangrijkste acties ten aanzien van zoet grondwater zijn (i) regulering van bestaande onttrekkingen, (ii) op- en vaststellen van infiltratieregels en (iii) versterking van regenwaterlenzen. Zowel Rijk, Provincies als waterschappen stellen complementair beleid en regelgeving op voor onttrekkingen en infiltratie.

Vanuit het Rijk is aangegeven dat per Provincie wordt bepaald hoeveel grondwater maximaal duurzaam kan worden onttrokken, met het natuurlijke systeem als ondergrens. Als maatregel moeten er grondwateronttrekkingsplafonds worden opgesteld. In Zeeland werken we op dit moment al met een onttrekkingsplafond per grondwateronttrekking. Of dit onttrekkingsplafond ook richting de toekomst passend is wordt onderzocht via verschillende soorten monitoring en waar nodig bijgesteld.

Vanwege de zeer beperkte en trage aanvulling van de diepe zandlagen onder de Boomse klei zijn daarin geen nieuwe onttrekkingen toegestaan. Vooralsnog is het uitgangspunt om deze zandlagen te reserveren om de openbare drinkwatervoorziening in de toekomst aanvullend te borgen. Onderzoek moet nog uitwijzen of deze zandlagen duurzaam te benutten zijn.

Landelijk wordt gewerkt aan een verplichte bemetering van alle significante onttrekkingen. Ook regionaal wordt de noodzaak gevoeld om meer grip te krijgen op de omvang en het eventuele effect van met name landbouwonttrekkingen. Deze planperiode werken we toe naar een meetplicht voor grondwateronttrekkingen. Onderzocht wordt hoe debietmeters passend geïmplementeerd kunnen worden.

3.3.1 Onttrekken en infiltreren

In Zeeland concentreren onttrekkingen zich in de gebieden waar van nature zoet grondwater voorkomt. Het huidige grondwaterbeleid maakt beperkte onttrekking uit bestaande zoete bellen mogelijk. Onttrekkingen zijn, in beginsel, vergunningplichtig. Waar de zoetwatervoorkomens dikker dan 15 meter zijn, zijn onttrekkingen voor agrarisch gebruik middels een meldplicht toegestaan. Als maat voor de bepaling van het grensvlak geldt een chloridegehalte van 1500 mg/l. De maximale onttrekking bedraagt 80 mm (8.000 m^3/10ha/jaar). De overige strikte randvoorwaarden voor kleine onttrekkingen (<150.000 m^3 per jaar) zijn in de Keur van het waterschap beschreven.

Onder infiltratie wordt verstaan het (actief) in de ondergrond brengen van water met als doel dit op een later moment weer te onttrekken voor gebruik. Kunstmatige infiltraties zijn, per definitie, vergunningplichtig.

Uit diverse pilots is de afgelopen jaren gebleken dat het een kansrijke maatregel is om water te bergen in bestaande bellen of om nieuwe zoetwaterbellen te creëren (Ondergrondse Waterberging (OWB)). Zoet water kan worden opgeslagen in bestaande zoetwaterbellen om deze aan te vullen of te vergroten, bijvoorbeeld in kreekruggen. Daarnaast zijn er mogelijkheden om nieuwe zoetwaterbellen te creëren in zandige, veelal zoute grondwaterpakketten die worden afgedekt door een slecht doorlatende kleilaag. Een deel van het geïnfiltreerde water kan vervolgens in droge perioden worden onttrokken voor gebruik in de landbouw. Door menging met het omringende zoute grondwater, dichtheidsverschillen en grondwaterstroming blijft de opgeslagen zoetwaterbel niet volledig intact. Hierdoor kan niet al het geïnfiltreerde zoete water worden teruggewonnen.

Belangrijke eis is de KRW-voorwaarde dat het infiltratiewater van goede kwaliteit is. De infiltratieactiviteit mag niet leiden tot verslechtering van de bestaande grondwaterkwaliteit (vergrijzing). Daarnaast geldt de kwantitatieve eis dat de oorspronkelijke zoetwatervoorraad duurzaam intact blijft. Beleid voor het creëren van en onttrekken uit kunstmatige bellen zal door de Provincie in samenspraak met het waterschap worden ontwikkeld gedurende deze planperiode. Landelijke ontwikkelingen omtrent het infiltratiebeleid zullen worden gevolgd.

Er zijn verschillende waterbronnen denkbaar voor infiltratie. Daarbij ligt het voor de hand om winterse wateroverschotten op te vangen uit regelbare drainagesystemen of uit oppervlaktewater, mits deze schoon en zoet genoeg zijn. Zo niet, dan betekent dat het water gezuiverd moet worden voordat het geïnfiltreerd wordt.

Er ligt een beleidsvoorstel met betrekking tot de kwaliteitseisen aan infiltratiewater ten behoeve van niet-drinkwatertoepassing, te weten het STOWA-rapport "verantwoord infiltreren". Het raamwerk onderscheidt verschillende kwaliteitscategorieën van het bronwater en fysieke kenmerken van het ontvangend grondwatersysteem. Het advies bevat echter geen concreet voorstel voor toe te passen normen.

Er is momenteel geen nationaal beleidskader voor infiltratie t.b.v. niet-drinkwatertoepassing, terwijl daar groeiende behoefte aan is (zie 4.3 Waterbeschikbaarheid). De praktijkproeven Kreekruginfiltratie Noordgouwe en Wolphaartswater bieden een gelegenheid dit beleidskader samen met het Rijk en waterschap in te vullen voor situaties zoals die zich in Zeeland voordoen. De insteek hierbij is zoveel mogelijk recht te doen aan kwantitatieve behoeften binnen de kaders van de kwalitatieve vereisten. Daarbij wordt rekening gehouden met de uitvoeringskosten en de praktische toepasbaarheid van infiltratie, zodat deze maatregel binnen de geldende waterkwaliteitsdoelen een aantrekkelijk perspectief kan bieden voor de zoetwatervoorziening van gebruikers.

3.3.2 Monitoring

Met het Provinciale Meetnet Grondwater en het Hydrologisch Meetnet Natuur monitort de Provincie grondwaterstanden en –stijghoogten. In 2027 wordt het nieuwe meetnet voor de zoetwatervoorkomens operationeel. Met deze meetopstelling, zoutwachters, kan de dynamiek in de overgang van zoet naar zout water in beeld gebracht worden. Deze meetnetten worden geautomatiseerd opgeleverd en primair ontsloten via de Basisregistratie Ondergrond.

Landelijke wordt gewerkt aan een verplichte bemetering van alle significante onttrekkingen. Ook regionaal wordt de noodzaak gevoeld om met name meer grip te krijgen op de omvang en het eventuele effect van (landbouw)onttrekkingen. Deze planperiode werken we toe naar een meetplicht op grondwateronttrekkingen. Het waterschap onderzoekt hoe debietmeters geïnstalleerd kunnen worden.

Deze continue monitoring wordt zo nodig en vaak op projectbasis aangevuld met incidentele onderzoeken zoals: Freshem, sonderingen en andere karteringen.

Monitoringsdata wordt ook gebruikt om de grondwatermodelering verder te verbeteren en de werking van het grondwatersysteem verder te doorgronden.

3.3.3 Maatregelen

Naar aanleiding van de landelijke verplichting voor een meetplicht op grondwateronttrekkingen ondersteunen we het waterschap in hun onderzoek hoe debietmeters passend geïmplementeerd kunnen worden.

We evalueren of het bestaande grondwateronttrekkingsplafond ook richting de toekomst passend is. Hiervoor gebruiken we verschillende soorten monitoring. Waar nodig stellen we het onttrekkingsplafond bij.

De Provincie ontwikkelt samen met het Rijk en waterschap een infiltratiebeleid ten behoeve van niet drinkwatertoepassingen.

De Provincie ontwikkelt, in samenspraak met het waterschap en raadpleging van het Rijk beleid voor het creëren van en onttrekken uit kunstmatige bellen.

Begin 2026 heeft de provinciaal rekenkamer een onderzoek naar de provinciale watertaken afgerond. Er is aanbevolen om 1 keer per 2 jaar een voortgangsrapportage grondwater op te stellen en deze te agenderen voor de commissie ruimte van Provinciale Staten. Hier zal invulling aan gegeven worden.

3.4 Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak

3.4.1 Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak

De doelen van het Regionaal Waterprogramma kunnen (deels) worden bereikt door middel van de Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak (ZIGA). De ZIGA is opgezet en geregisseerd door Provincie Zeeland, om wateropgaven gebiedsgericht te verbinden met andere grote opgaven, zoals landbouw, natuur, recreatie, economie en leefbaarheid, zie ook Programma Landelijk Gebied (zie afdeling 6.2).

De gebiedenaanpak – en de principes van gebiedsgericht werken – maakt het mogelijk om de ambities uit het Regionaal Waterprogramma concreet te maken in de praktijk. Per gebied wordt zichtbaar gemaakt waar het gebied vandaan komt en waar het nu staat, om van daaruit te bepalen welke ruimtelijke en integrale keuzes nodig zijn voor een toekomstbestendige leefomgeving, met water als verbindend thema. Daarmee vormt de gebiedenaanpak een belangrijke schakel tussen beleid, gebiedskennis en uitvoering. In de planperiode van het RWP wordt deze werkwijze verder benut om watermaatregelen gebiedsgericht te prioriteren en verbinden aan andere opgaven om toe te werken naar gedragen uitvoering.

Momenteel zijn er vijf gebieden in Zeeland waar de ZIGA wordt uitgevoerd: Schouwen-West, het Veerse Meer gebied, Walcheren, Grenspark Groot Saeftinghe en North Sea Port District. Deze gebieden zijn door GS en PS formeel aangewezen als ZIGA-gebieden, omdat deze gebieden voor grote uitdagingen staan en veel opgaven bij elkaar komen. Het gaat in deze gebieden niet goed met de natuur en daarnaast zijn er sociaal-economisch gezien ook slagen te maken.

De wateropgave in deze gebieden richt zich op het omgaan met piekbuien, droogte, verzilting en de noodzaak om water langer vast te houden. Tegelijkertijd is er sprake van ruimtelijke druk en verschillende belangen in een relatief compact gebied. Dat vraagt om een aanpak waarin waterbeheer, ruimtelijke inrichting en gebiedsontwikkeling vroegtijdig met elkaar worden verbonden. Om die reden worden er binnen deze ZIGA-gebieden gebiedsprocessen georganiseerd om deze zaken in samenhang op te pakken waarbij inwoners en ondernemers een duidelijke stem krijgen. Voor meer informatie over de gebiedsprocessen binnen de Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak, zie Zeeuwse integrale gebiedenaanpak | Provincie Zeeland.

Water is binnen Zeeland en binnen de gebiedenaanpak een essentieel, dragend en verbindend thema. Dragend omdat we een dynamisch Deltagebied zijn, en (leven met) water de essentie is van het Zeeuwse DNA. Het is een bron van ontwikkeling op ecologisch, economisch én sociaal vlak. Bewustwording en communicatie zijn hierbij van groot belang, omdat toekomstbestendig waterbeheer binnen de gebiedenaanpak vraagt om verkenning van mogelijke toekomstscenario's op integraal niveau, zowel Zeeuws als regionaal, én in combinatie met de keuzes van overheden, gebruikers en grondeigenaren. Dit proces van verkennen kan enerzijds plaatsvinden via de huidige Integrale Gebiedsaanpakken en anderzijds op Zeeuws brede of regionale schaal, via een nog nader te bepalen proces.

3.4.2 Gebiedssamenwerking Veerse Meer

In het Veerse Meer gebied komen opgaven rondom waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid, natuur, recreatie, landbouw en ruimtelijke druk samen. Sinds het ontstaan van het Veerse Meer na de bouw van de Deltawerken in 1961 is het gebied getransformeerd in een belangrijke hotspot voor recreatie en natuur, met een grote rol voor de omliggende agrarische en recreatieve ondernemers. Het gebied vraagt daarom om een zorgvuldige balans tussen gebruik, beleving en ecologische draagkracht.

Om al deze diverse opgaven in samenhang op te pakken, is vanuit de Zeeuwse Integrale Gebiedenaanpak de Gebiedssamenwerking Veerse Meer opgezet met diverse lokale partijen waaronder Rijkswaterstaat als beheerder van het Veerse Meer. Hoewel dit samenwerkingsverband een brede, gebiedsgerichte focus heeft, staat de balans op het gebied van water momenteel onder druk. Dit specifieke thema vormt dan ook een cruciale pijler binnen de samenwerking. De grote opgaven rondom waterkwaliteit, waterkwantiteit

en zoetwaterbeschikbaarheid dagen de houdbaarheid van het gebied voor de verschillende sectoren direct uit, waar gezamenlijk met beheerders, gebruikers en ondernemers aan moet worden gewerkt.

Binnen dit waterhoofdstuk vormen duurzaam waterbeheer en een verbeterde onderlinge samenwerking de sturende uitgangspunten. Het doel is om het watersysteem zo in te richten dat de leefbaarheid en houdbaarheid van het gebied ook voor de lange termijn geborgd zijn. Voor meer informatie over de Gebiedssamenwerking Veerse Meer, zie Veerse Meer gebied | Provincie Zeeland.

3.4.3 Gebiedenaanpak Walcheren

Walcheren kent een sterke verwevenheid van landbouw, stedelijk gebied, kust, recreatie en natuur.

Op Walcheren is er een grote vraag naar voldoende beschikbaarheid van zoetwater voor de diverse sectoren. Het vasthouden van zoetwater en het vergroten van de opslagmogelijkheden door middel van duurzaam waterbeheer vormen hierbij belangrijke opgaven. Dit komt door de aanwezigheid van zoute kwel en de beperkte mogelijkheden voor zoetwaterberging vanwege de bodemstructuur op Walcheren.

De maatregelen vanuit het Zeeuws Deltaplan Zoet Water dienen hiervoor als uitgangspunt.

Daarnaast is het vasthouden van zoet water ook van belang om de verdroging in natuurgebieden tegen te gaan. De ambitie is om van sectoraal beleid te komen tot een uitvoerbare aanpak waarin maatregelen voor wateroverlast, droogte, bodem, natuur en landbouw elkaar versterken. Voor meer informatie over de manier van samenwerken en de projecten binnen de Gebiedenaanpak Walcheren, zie Walcheren | Provincie Zeeland.

3.4.4 Grenspark Groot Saeftinghe

Grenspark Groot Saeftinghe is een grensoverschrijdend gebied waar landbouw, natuur, havenontwikkeling, leefbaarheid en wateropgaven sterk met elkaar samenhangen. Naast de opgaven die ook in de andere gebieden spelen, is hier een specifieke uitdaging om het grensoverschrijdende watersysteem beter te begrijpen. In het gebied wordt gewerkt aan concrete initiatieven zoals zoete stuwen en monitoring met EC meters (meten van het zoutgehalte).

De gebiedenaanpak bouwt voort op de bestaande samenwerking met partners, streekholders en het Grensparkteam. De kracht van het gebied zit in de combinatie van praktijkkennis uit de streek, bestuurlijke samenwerking en lopende projecten. De komende periode ligt de nadruk op het verbinden van deze initiatieven tot een samenhangende uitvoeringsagenda. Daarbij is het belangrijk om data, monitoring en gebiedskennis beter te benutten, zodat keuzes over watermaatregelen navolgbaar en gebiedsgericht kunnen worden gemaakt. Voor meer informatie over de Gebiedenaanpak Grenspark Groot Saeftinghe, zie Grenspark Groot Saeftinghe | Provincie Zeeland.

3.4.5 Gebiedenaanpak Schouwen-West

Het gebied Schouwen-West kent een sterke relatie tussen het watersysteem, duin en polderlandschap en de economische functies die daarvan afhankelijk zijn. De lagere gelegen poldergebieden krijgen steeds meer te maken met verzilting en toenemende droogte. Zoetwaterbeschikbaarheid is daarom een prioritair thema binnen de Gebiedenaanpak van Schouwen-West naast de eerdergenoemde opgaves die ook in de andere gebieden spelen.

De inzet is om samen met gebiedspartners te komen tot een helder gebiedsontwikkelingsplan. Voor meer informatie over de Gebiedenaanpak Schouwen-West, zie Schouwen-West | Provincie Zeeland.

3.4.6 NOVEX-gebied North Sea Port District

North Sea Port District kenmerkt zich door de verscheidenheid aan ontwikkelingen en opgaven die op het gebied afkomen. Het gebied strekt zich uit van Vlissingen tot over de grens richting Gent. Binnen de grens overstijgende zeehaven komen diverse opgaven rondom industrie, energie, maar ook wonen, landbouw en natuur samen. Dankzij deze complexiteit is het gebied aangewezen als NOVEX-gebied, zie ook Programma NOVEX, waarbinnen zowel de regionale als nationale overheden zich inspannen om aan de slag te gaan met de (ruimtelijke) opgaven. Water speelt een belangrijke rol voor de haven en industriële partijen binnen deze haven. Hierbij komen ook diverse opgaven kijken.

Kanaal Gent-Terneuzen, met Rijkswaterstaat als beheerder van het waterlichaam, loopt als belangrijke ader door het gebied en speelt een essentiële rol in de bereikbaarheid van de haven. De komst van de

Nieuwe Sluis Terneuzen en verminderde waterafvoeren vanuit Gent zorgen ervoor dat het peil daalt en zoutindringing toeneemt. Dit heeft zowel consequenties voor de scheepvaart als voor het gebruik van koel- en proceswater. Er dringt meer zout in dan gewenst is voor dit zwak brakke KRW-type, M30. Gedurende langere periodes van droogte treden er steeds meer problemen op voor zowel de scheepvaart als voor de industriële bedrijven zelf. Tegelijkertijd spelen er ook uitdagingen rondom temperatuurstijging van het water, waardoor koelwaterlozing op het kanaal niet altijd meer toegestaan is.

Rondom het havengebied zijn ook landbouw- en natuurgebieden te vinden die beïnvloed worden door klimaatverandering of door kweldruk vanuit het kanaal. Ook hier kunnen bij langere periodes van droogte zoetwatertekorten ontstaan.

Vlaamse en Nederlandse partijen, zowel regionaal als nationaal, werken samen aan deze opgaven om tot oplossingen te komen en om de ambities binnen het gebied waar te maken. Voor meer informatie over het NOVEX-gebied North Sea Port District, zie North Sea Port District | Provincie Zeeland.

4 Water en gebruik

4.1 Drinkwater

4.1.1 Kader

De Provincie Zeeland beschermt bronnen die worden gebruikt voor de productie van drinkwater. Een groot deel van het drinkwater komt van buiten de Provincie: De Brabantse Wal en de grote rivieren.

Het doel is om ook op de lange termijn te beschikken over voldoende drinkwater van goede kwaliteit voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen.

De Provincie heeft een regierol bij het beschermen van drinkwaterbronnen en het waarborgen van de beschikbaarheid van drinkwater in de toekomst. De Provincie werkt hierbij samen met Evides Waterbedrijf, Waterschap Scheldestromen, gemeenten, Rijkswaterstaat en andere betrokken partijen.

De Kaderrichtlijn Water bevat ook doelstellingen voor water dat is bestemd voor menselijke consumptie (Artikel 7). Deze doelstellingen richten zich in het kort op het behoud van de huidige kwaliteit van bronnen voor drinkwater, geen achteruitgang en verbetering van de waterkwaliteit op termijn met als doel de zuiveringsinspanning te verminderen.

De Drinkwaterrichtlijn (Richtlijn 2020/2184) richt zich meer specifiek op de goede kwaliteit van het te benutten water voor menselijke consumptie, waaronder drinkwater. In Nederland zijn de Europese richtlijnen ten aanzien van drinkwater geïmplementeerd in de Drinkwaterwet.

De bescherming van drinkwater uit grondwater is belegd bij de Provincies. Dit gebeurt op twee manieren: het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden waar risicovolle activiteiten voor de grondwaterkwaliteit niet zijn toegestaan of gereguleerd en het opstellen van gebiedsdossiers met bijbehorende uitvoeringsprogramma's om bestaande knelpunten aan te pakken. De bescherming via de grondwaterbeschermingsgebieden en de daarbij behorende regels zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening Zeeland.

4.1.2 Systeembeschrijving

Een groot deel van de drinkwaterbronnen (zowel grond- en oppervlaktewater) voor de drinkwatervoorziening ligt buiten de provinciale grenzen. Samenwerking met andere partijen is daarom noodzakelijk:

- Midden Zeeland (Tholen, de Bevelanden en Walcheren) ontvangt drinkwater vanuit grondwater uit de Brabantse Wal.
- Schouwen-Duiveland ontvangt water vanuit het Haringvliet (dat via infiltratie in de Kop van Schouwen beschikbaar komt)
- Zeeuws-Vlaanderen ontvangt haar drinkwater vanuit de spaarbekkens in de Biesbosch (inname van Maas- en Rijnwater).

Vanwege dit grensoverschrijdende systeem werkt de Provincie samen met de Provincie Noord-Brabant. Voor Zeeland is het drinkwaterbedrijf Evides de grootste drinkwaterproducent- en leverancier. Brabant Water voorziet Sint-Philipsland van drinkwater en levert ook een deel aan Evides via het pompstation Huijbergen voor midden Zeeland.

Daarnaast zijn er bij de Braakman spaarbekkens aanwezig voor de voorziening in drinkwater maar ook in industriewater. Het pompstation Sint-Jansteen kan in geval van langdurige calamiteiten ook voor de

drinkwatervoorziening ingezet worden. In de Kop van Schouwen is de ondergrond een belangrijke buffer voor drinkwater.

Voor de drinkwatervoorziening zijn grond- en oppervlaktewater dus erg vervlochten en is er een bepaalde samenhang met industriewater en zijn Provinciegrenzen nauwelijks bepalend. De Provincie houdt bij de bescherming en ontwikkeling van het watersysteem rekening met de leveringszekerheid van de openbare drinkwatervoorziening.

4.1.3 Bescherming van drinkwaterbronnen

De Provincie beschermt de drinkwaterbronnen binnen de Provinciegrenzen via grondwaterbeschermingsgebieden en aanvullende maatregelen in het watersysteem. De regels voor activiteiten binnen deze beschermingsgebieden zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening Zeeland. Hiermee worden risico's voor de kwaliteit van de drinkwaterbronnen zoveel mogelijk voorkomen.

De Provincie betrekt het drinkwaterbelang bij ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsprocessen. Nieuwe activiteiten en ontwikkelingen mogen niet leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater dat wordt gebruikt voor de drinkwatervoorziening. Bij ruimtelijke afwegingen houdt de Provincie rekening met de bescherming van strategische drinkwaterbronnen en de beschikbaarheid van voldoende zoet water op lange termijn.

4.1.4 Grondwaterbeschermingsgebieden

Voor de drinkwaterwinningen zijn grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen. Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden wordt onderscheid gemaakt tussen waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones, met bijbehorende beschermingsregels. Deze gebieden zijn van belang voor de bescherming van het grondwater dat wordt gebruikt voor menselijke consumptie.

De drie Zeeuwse grondwaterbeschermingsgebieden bevinden zich in de duingebieden Haamstede, Oranjezon en in het dekzandgebied bij Sint Jansteen.

Oranjezon betreft een historische winning waar sinds 1995 geen drinkwater gewonnen wordt. Dit gebied is blijvend beschermd voor eventuele toekomstige activiteiten waarmee de robuustheid van de drinkwatervoorziening in Zeeland geborgd kan blijven.

Sint-Jansteen heeft een calamiteitenstatus. Deze winning is tegenwoordig primair operationeel voor de voorziening van industriewater, maar kan daardoor direct ingezet worden voor de drinkwatervoorziening in Zeeuws-Vlaanderen.

De Provincie evalueert gedurende de planperiode de werking en begrenzing van deze beschermingsgebieden. Daarbij kijkt de Provincie of de huidige bescherming voldoende is in relatie tot de toestand, nieuwe ontwikkelingen, klimaatverandering en de kwaliteit van het grondwater.

Waar nodig bereidt de Provincie aanvullende maatregelen of beleidsaanpassingen voor om de kwaliteit van de drinkwaterbronnen duurzaam veilig te stellen. Hierbij betrekt de Provincie ook de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen, bodemenergiesystemen en andere activiteiten die invloed kunnen hebben op de kwaliteit van grondwater.

Aanpak

Om de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen ook in de toekomst te waarborgen zet de Provincie Zeeland gedurende de planperiode in op een samenhangend pakket van maatregelen. Daarbij ligt de nadruk op het voorkomen van verontreiniging, bescherming van drinkwaterbronnen en het vergroten van de weerbaarheid van de drinkwatervoorziening tegen klimaatverandering.

De Provincie werkt hierbij samen met Evides, Waterschap Scheldestromen, gemeenten en RUD.

Waar nodig bereidt de Provincie aanvullende maatregelen voor om de bescherming te versterken. Hierbij kijkt de Provincie naar:
- risico’s vanuit huidig gebruik;
- gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten;
- ruimtelijke ontwikkelingen;
- bedrijfsactiviteiten en lozingen;
- effecten van klimaatverandering en verzilting.

De Provincie gebruikt hiervoor onder andere de informatie uit de gebiedsdossiers van de drinkwaterwinningen Sint-Jansteen en Haamstede. Deze dossiers brengen de risico's voor de drinkwaterbronnen in beeld en vormen de basis voor opstellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma. Hierin wordt samen met betrokken partijen concrete maatregelen uitgewerkt en uitgevoerd om de drinkwaterbronnen te beschermen.

Uit de gebiedsdossiers van de drinkwaterwinningen Sint-Jansteen en Haamstede blijkt dat de kwaliteit van het grondwater niet vanzelfsprekend op orde blijft. In verschillende gebieden worden stoffen aangetroffen die een risico kunnen vormen voor de drinkwaterfunctie. Het gaat onder andere om PFAS, gewasbeschermingsmiddelen en andere verontreinigende stoffen.

De Provincie stimuleert dat maatregelen zoveel mogelijk aan de bron plaatsvinden, zodat verontreiniging van drinkwaterbronnen wordt voorkomen in plaats van achteraf gezuiverd.

4.1.5 Emissievermindering

Zoals in hoofdstuk 2.2 en 2.3 is beschreven zet de Provincie in op het verminderen van emissies van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en andere probleemstoffen richting grond-, drink- en oppervlaktewater. Binnen grondwaterbeschermingsgebieden gaat de Provincie stimuleringsprojecten uitvoeren gericht op landbouw, natuur en stedelijk gebied. Deze projecten zullen in 2028 van start gaan en in 2030/31 worden geëvalueerd of de projecten tot genoeg resultaat leiden. Hierbij ligt de nadruk op:

- kennisdeling en bewustwording;
- demonstratieprojecten;
- communicatie met gebruikers van het gebied;
- vrijwillige maatregelen om emissies te beperken;
- het stimuleren van duurzame bedrijfsvoering.

4.1.6 Robuuste drinkwatervoorziening

In Nederland komt een groot deel van het drinkwater uit grondwater. De drinkwatervoorziening is dan ook een belangrijke ruimtelijke functie, zowel onder- als bovengronds. Bij de Provincies ligt daarom de regierol om de beschikbaarheid van bronnen ook in de toekomst te borgen. Er is landelijk een adaptieve strategie voor een Robuuste Drinkwatervoorziening 2040 uitgewerkt. Bij het bepalen van de toekomstige drinkwateropgave is onder andere rekening gehouden met de ontwikkeling van de drinkwatervraag. In de strategie is daarom rekening gehouden met het GE-scenario (Global Economy). In het GE-scenario wordt uitgegaan van een groei van ongeveer 30% in het drinkwaterverbruik. Het GE-scenario is een sociaal-economisch scenario dat uitgaat van relatief sterke economische groei en de daarbij behorende ontwikkeling van de watervraag. Dit scenario geeft daarmee een beeld van een mogelijke toekomstige ontwikkeling van de drinkwatervraag.

De vraag naar drinkwater neemt ook in Zeeland toe als gevolg van bevolkingsgroei, economische ontwikkeling en klimaatverandering. Tegelijkertijd staan de beschikbaarheid van zoet water en de kwaliteit van drinkwaterbronnen onder druk door onder meer droogte, verzilting en (diffuse) belastingen die in de boven- en ondergrond terecht komen. Ook in Zeeland is het daarom noodzakelijk om tijdig maatregelen te treffen om de openbare drinkwatervoorziening toekomstbestendig te houden.

De Provincie Zeeland heeft samen met Evides, Provincie Zuid-Holland en de Provincie Noord-Brabant een Actieplan beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 tot 2030 – Evides en Provincies Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant | Rijksoverheid.nl opgesteld.

Het Rijk heeft regie op het borgen van de functie drinkwater (via inname) uit de grote rivieren, zowel kwantitatief als kwalitatief. Zoals eerder beschreven is water uit de grote rivieren een belangrijke bron voor de Zeeuwse drinkwatervoorziening. Vanwege het ontbreken van andere grote zoetwatervoorraden in de ondergrond ligt de nadruk in Zeeland niet op het aanwijzen van aanvullende strategische grondwatervoorraden (ASV's). De provinciale inzet richt zich daarom op het beschermen en optimaal benutten van bestaande bronnen, het stimuleren van drinkwaterbesparing en het ontwikkelen van alternatieve bronnen voor de drinkwatervoorziening.

Drinkwaterbedrijven zijn verantwoordelijk voor een betrouwbare drinkwatervoorziening. De Provincie draagt hieraan bij door drinkwaterbronnen duurzaam te beschermen en samen met partners te werken aan een robuust watersysteem dat de leveringszekerheid ondersteunt. Daarbij houdt de Provincie rekening met:

- de effecten van klimaatverandering;
- toenemende droogte en verzilting;
- de groeiende vraag naar drinkwater;

- ruimtelijke ontwikkelingen en economische groei;
- het behoud van strategische drinkwaterreserves.

Binnen deze opgave onderzoekt de Provincie welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de leveringszekerheid van drinkwater op lange termijn te borgen. Daarbij kijkt de Provincie ook naar:
- aanvullende of alternatieve bronnen;
- waterbesparing;
- hergebruik van water.

4.1.7 Drinkwaterbesparing

De vraag naar drinkwater neemt toe, terwijl de beschikbaarheid van zoet water onder druk staat door klimaatverandering, droogte en verzilting. Daarom zet de Provincie in op bewust en doelmatig gebruik van drinkwater.

De Provincie sluit aan bij het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing, waarin overheden, drinkwaterbedrijven en maatschappelijke partners samenwerken aan het verminderen van de drinkwatervraag en het vergroten van het bewustzijn over drinkwatergebruik.

In de komende planperiode verkent de Provincie hoe deze landelijke ambities een extra regionale uitwerking kan krijgen. De inzet richt zich op het vergroten van de bewustwording over de waarde en schaarste van drinkwater, het stimuleren van doelmatig gebruik en het beperken van laagwaardig gebruik van drinkwater. Ook wordt verkend welke alternatieve waterbronnen kunnen worden ingezet voor toepassingen waarvoor geen drinkwaterkwaliteit noodzakelijk is. Het uitgangspunt is: de juiste kwaliteit voor het juiste gebruik.

4.1.8 Maatregelen

Voor het onderwerp Drinkwater zullen de volgende maatregelen worden uitgevoerd om zo de Kwaliteit van het Drinkwater ook in de toekomst te kunnen garanderen.
- Uitvoering Regionaal Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023-2030
- Opstellen uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers;
- Evaluatie beschermingsregels;
- Emmissievermindering in grondwaterbeschermingsgebieden;
- Drinkwaterbesparing

4.1.9 Monitoring

Evides monitort de kwaliteit van de drinkwaterbronnen en het geleverde drinkwater op basis van de wettelijke eisen uit de Drinkwaterwet. Daarnaast worden de grond- en oppervlaktewaterbronnen ook gevolgd via de gebiedsdossiers en de monitoring van de waterbeheerders.

Deze gegevens worden gebruikt voor de KRW-toetsing en de meer gedetailleerde gebiedsdossiers. De Provincie gebruikt deze inzichten om ontwikkelingen in de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen te volgen, de effectiviteit van beschermingsmaatregelen te beoordelen en waar nodig het beleid of de uitvoering bij te stellen. De KRW-monitoring die uitgevoerd wordt voor grondwater staat beschreven in hoofdstuk 2.10.

4.2 Zwemwater

4.2.1 Kader

Europese zwemwaterrichtlijn

De kwaliteit en veiligheid van zwemwater in Nederland is gebaseerd op Europese regelgeving en uitgewerkt in nationale wetgeving. De belangrijkste basis vormt de Europese Zwemwaterrichtlijn (Richtlijn 2006/7/EG). Deze richtlijn verplicht lidstaten om aangewezen zwemwaterlocaties te monitoren, de waterkwaliteit te beoordelen en het publiek te informeren over gezondheidsrisico's. De richtlijn stelt microbiologische normen voor onder andere E. coli en intestinale enterokokken en verplicht lidstaten om zwemwater te classificeren als *uitstekend, goed, aanvaardbaar of slecht*.

Landelijke wetgeving

In Nederland is deze richtlijn geïmplementeerd in de Omgevingswet en de bijbehorende uitvoeringsregelgeving. Samen zorgen deze kaders ervoor dat zwemwater wordt bewaakt, beoordeeld en beschermd. De Europese richtlijn bepaalt de kwaliteitsdoelen, terwijl de Omgevingswet met het Bkl (Besluit kwaliteit

leefomgeving) en het Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) de nationale uitvoering en bescherming van zwemwater regelt.

Het Bkl (Bkl artikel 3.2, 3.3, 3.4 en 3.5) bevat de belangrijkste inhoudelijke regels voor zwemwater. Hierin zijn onder meer de kwaliteitsnormen, de monitoring van zwemwater, de beoordeling van de waterkwaliteit en de verplichting tot het opstellen van zwemwaterprofielen opgenomen. Ook regelt het Bkl hoe overheden moeten handelen bij gezondheidsrisico's, bijvoorbeeld wanneer een negatief zwemadvies of een zwemverbod nodig is.

Het Bal richt zich niet direct op de beoordeling van zwemwaterkwaliteit, maar op activiteiten die de kwaliteit van het water kunnen beïnvloeden, zoals lozingen of andere milieubelastende activiteiten. Het Bal bevat regels en zorgplichten die moeten voorkomen dat dergelijke activiteiten de kwaliteit van oppervlaktewater, waaronder aangewezen zwemwater, verslechteren.

Zeeuwse regelgeving

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 kunnen de Provincies ook strengere of aanvullende omgevingswaarden stellen voor de zwemwaterkwaliteit in de provinciale omgevingsverordening in afdeling 17.3 zwemlocaties.

In Zeeland zijn er op dit moment beperkt aanvullende regels opgenomen in afdeling 17.3 van de provinciale omgevingsverordening. Er is voorlopig ervoor gekozen om alleen de houder en zijn plichten daarin op te nemen (artikel 17.10). De zorgplicht die ook bij de houder ligt is daarbij een belangrijk onderdeel (artikel 17.11). Om deze zorgplicht goed op het vizier van de houders te krijgen worden er regelmatig informatiebijeenkomsten georganiseerd voor alle houders en zijn er diverse momenten per jaar waarbij wij in overleg gaan met de houders en hun de mogelijkheid bieden om te komen met vragen.

In de komende jaren willen we echter samen met alle Provincies nog eens goed naar de aanvullende regels kijken om die meer op elkaar aan te laten sluiten. Er zijn twee regels die in 2027 aan de verordening worden toegevoegd (werking vanaf 1 januari 2028);

- Verplicht stellen van een PFAS-meting bij het aanwijzen van een nieuwe zwemwaterlocatie in nieuwe wateren waar nog geen PFAS-data beschikbaar is.
- Wegwijzer wildzwemmen; Deze is officieel vastgesteld in 2025. Gemeente kunnen deze gebruiken om potentiële zwemwaterlocaties in het vizier te krijgen en over te gaan tot aanwijzen.

4.2.2 Zwemwaterbeleid

Aanwijzen en afvoeren van zwemwaterlocaties (artikel 3.2 BKL)

De Provincie is verantwoordelijk voor de aanwijzing van zwemwaterlocaties in binnendijkse en buitendijkse oppervlaktewateren en in dat aanwijzingsbesluit wordt per zwemwaterlocatie ook de houder (gemeente of particulier) en de duur van het badseizoen vastgesteld, zie Protocol Aanwijzen en Afvoeren | Informatiepunt Leefomgeving).

Volgens het wettelijk kader wijzen Gedeputeerde Staten jaarlijks de zwemwaterlocaties aan. Dit gaat in samenspraak met de waterbeheerders. Bij de voorbereiding van dat besluit (het vaststellen van de lijst met zwemwaterlocaties) geldt een inspraakprocedure, waarbij burgers en belangenverenigingen de kans krijgen in te spreken op de lijst met locaties. Er wordt bij het aanwijzen van nieuwe zwemwaterlocaties, zoals landelijk afgesproken, gekeken naar de hoeveelheid zwemmers die op de locatie komen zwemmen en of de inrichting en waterkwaliteit van de locatie aan de eisen van de zwemwaterrichtlijn voldoen. Naast het jaarlijkse beoordelingsmoment welke locaties worden aangewezen of locaties worden afgevoerd kunnen locaties ook tijdelijk gesloten worden vanwege bijvoorbeeld werkzaamheden. De actuele situatie is altijd te vinden op www.zwemwater.nl.

Er zijn verschillende eisen waaraan een locatie moet voldoen voordat deze aangewezen kan worden als zwemwaterlocatie:

- Fysieke veiligheid en hygiëne is op orde;
- De zwemwaterkwaliteit is gedurende 2 jaar minimaal aanvaardbaar volgens de normen uit de Europese zwemwaterrichtlijn;
- Er zwemmen voldoende mensen op een mooie zomerse dag. Hiervoor worden de volgende cijfers gebruik;
- Binnenwateren en overgangswateren; minimaal 50 mensen;
- Noordzeestranden; minimaal 1000 mensen.

Normen uit de zwemwaterrichtlijn

In alle deltawateren en enkele regionale oppervlaktewateren zijn deelgebieden als zwemwaterlocatie aangewezen. Het zwemwater dient te voldoen aan de gestelde normen uit bijlage 1 van de Europese Zwemwaterrichtlijn en landelijke wetgeving zodat dit veilig is voor mensen (zie: zwemwaterrichtlijn).

Monitoring zwemwaterkwaliteit

Gedurende het zwemseizoen monitoren Rijkswaterstaat en het waterschap in hoedanigheid van waterbeheerder de zwemwaterkwaliteit, waarbij afstemming plaatsvindt met de Provincie.

Als uit deze gegevens onverhoopt blijkt dat de zwemwaterkwaliteit niet voldoet, kan de Provincie een zwemverbod, negatief zwemadvies of een waarschuwing afgeven.

Kwaliteitsklasse

Volgens de Europese Zwemwaterrichtlijn moet het vierjarig gemiddelde van een zwemwaterlocaties minimaal de kwaliteitsklasse aanvaardbaar hebben. Als het vierjarig gemiddelde slecht is moet er een negatief zwemadvies afgegeven worden tot de gemiddelde kwaliteit weer aanvaardbaar is. De waterbeheerder wordt geacht passende maatregelen te nemen om de waterkwaliteit te verbeteren als dat nodig is om aan de kwaliteitseisen te voldoen. De kwaliteitsklassen uit de zwemwaterrichtlijn zijn gerelateerd aan volksgezondheidsrisico's. De signaalwaarde wordt in Nederland aangehouden voor het bepalen van de actuele zwemwaterkwaliteit. Een overschrijding van die signaalwaarde heeft als gevolg dat de zwemwaterkwaliteit onderzocht wordt totdat de gegevens aantonen dat de waarde weer onder de signaalwaarde zit.

Meer informatie hierover staat in de volgende beslisnotitie: Beslisnotitie werkwijze individuele metingen en meetfrequentie microbiologische parameters zwemwater - Infomatiepunt Leefomgeving (iplo.nl).

De omgevingswaarden voor de indeling van de kwaliteitsklassen zijn vastgesteld in de zwemwaterrichtlijn.

Fysieke veiligheid van zwemwaterlocaties

Alle aangewezen zwemwaterlocaties worden jaarlijks geïnspecteerd t.b.v. de fysieke veiligheid. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een landelijke handreiking.

Het inspecteren van de fysieke veiligheid wordt namens Gedeputeerde Staten uitgevoerd door de RUD-Zeeland. De Provincie maakt afspraken met de RUD Zeeland over de uitvoering. De RUD maakt bij de inspecties zo veel mogelijk gebruik van de kennis van de strandbeheerders. De strandbeheerders zitten daar dagelijks en kennen de locaties het beste. De conceptrapporten van de inspecties worden gedeeld met de Provincie en na goedkeuring worden deze ook gedeeld met de strandbeheerders en gemeentes. Eventuele risico’s ten aanzien van de veiligheid worden zodoende gerapporteerd aan de gemeentes en die kunnen maatregelen nemen om de veiligheid te verbeteren. Eventuele ernstige risico’s worden direct aan de Provincie gemeld zodat die daar direct actie op kunnen ondernemen.

Overige risico’s, calamiteiten en ontwikkelingen

Blauwalgen en zwemmersjeuk

Naast de metingen die door de waterbeheerders worden uitgevoerd voor de twee bacteriologische parameters is er in Nederland ook nog een blauwalgenprotocol en een zwemmersjeuk protocol. Het blauwalgenprotocol beschrijft hoe giftige algensoorten gemeten moeten worden, wanneer en hoe vaak er gemeten moet worden, hoe het risiconiveau wordt ingeschat en wat de acties hierop zijn. Het zwemmersjeuk protocol beschrijft hoe omgegaan moet worden met zwemmersjeuk. Het waterschap, Rijkswaterstaat en de Provincies maken hier aanvullende afspraken over indien nodig. De landelijke protocollen worden regelmatig bijgeschaafd op basis van de laatste wetenschappelijk informatie.

- Protocol blauwalgen;
- Protocol zwemmersjeuk.

Zeeuwse samenwerking voor veilig en schoon zwemwater

Naast de bestaande protocollen houdt de Provincie ook alle andere ontwikkelingen in de gaten die van invloed kunnen zijn op de veiligheid of gezondheid van zwemmers, denk daarbij bijvoorbeeld aan het opkomen van de Japanse kruiskwal in het Veerse Meer of Grevelingenmeer, de vogelgriep uitbraak in de Zeeuwse Delta vanaf 2022, uitbraken met dode vissen en PFAS in zwemwateren.

Om invulling te geven aan de zwemwatertaak is er in Zeeland met alle bij zwemwater betrokken partijen een draaiboek vastgesteld. In dat draaiboek staan alle taken en verplichtingen die partijen hebben bij het afhandelen van calamiteiten. Dat is de afgelopen jaren onder andere gebruikt voor het omgaan met de Japanse Kruiskwal, maar ook voor de calamiteiten met dode vissen en vogels in zwemwaterlocaties. Het draaiboek wordt jaarlijks geactualiseerd in samenspraak met alle betrokken partijen.

Zwemwater en klimaatverandering

Klimaatverandering heeft invloed op de kwaliteit en het gebruik van zwemwater. Hogere gemiddelde temperaturen, langere warme perioden en vaker voorkomende hittegolven zorgen ervoor dat de omstandigheden voor de groei van algen gunstiger worden. In zoete wateren kan dit leiden tot een grotere kans op bloei van potentieel schadelijke cyanobacteriën (blauwalgen), terwijl in zoute en brakke wateren ook andere plaagalgen vaker of langduriger kunnen voorkomen. Daarnaast kunnen hogere watertemperaturen de groei en verspreiding van ziekteverwekkers bevorderen die gezondheidsrisico's voor zwemmers kunnen opleveren. Hierdoor neemt het risico op een verslechtering van de zwemwaterkwaliteit toe en kan vaker een negatief zwemadvies of een zwemverbod noodzakelijk zijn.

Tegelijkertijd zal de behoefte aan verkoeling tijdens warme perioden toenemen. Op extreem warme dagen zoeken meer mensen verkoeling in oppervlaktewater, waardoor de recreatiedruk op zwemlocaties groeit. Daarbij gaat het niet alleen om de officieel aangewezen zwemwaterlocaties, maar ook om locaties die niet als zwemwater zijn aangewezen, zoals wateren in en rondom steden, plassen, kanalen en havens. Op deze locaties vindt geen structurele monitoring van de zwemwaterkwaliteit plaats en zijn voorzieningen en veiligheidsmaatregelen vaak beperkt of afwezig. Zwemmers kunnen daardoor worden blootgesteld aan risico's zoals een slechte waterkwaliteit, sterke stroming, scheepvaart, onverwachte diepteverschillen of andere gevaren.

Daarnaast trekken warme zomerdagen ook mensen aan die minder ervaring hebben met zwemmen in open water. Hierdoor neemt niet alleen het risico op gezondheidsklachten als gevolg van een verminderde waterkwaliteit toe, maar ook het risico op verdrinkingsincidenten en andere ongevallen.

De Provincie Zeeland blijft zich, samen met Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat, gemeenten, GGD en andere betrokken partijen, inzetten voor veilig en gezond zwemwater. Daarbij wordt ingezet op een goede monitoring van de aangewezen zwemwaterlocaties, tijdige informatievoorziening over de actuele zwemwaterkwaliteit en publiekscommunicatie over de risico's van zwemmen op niet-aangewezen locaties.

De verwachte toename van klimaatgevoelige ziekteverwekkers en toxine producerende organismen vraagt om een gezamenlijke aanpak. Daarom blijft Zeeland actief deelnemen aan het Landelijk Zwemwater Overleg en wordt, samen met alle betrokken landelijke partners, ingezet op het volgen van nieuwe wetenschappelijke inzichten, het delen van kennis en ervaringen en het, waar nodig, gezamenlijk ontwikkelen van monitoring, risicobeoordeling en handelingsperspectieven. Op deze manier kan tijdig worden ingespeeld op nieuwe risico's voor de zwemwaterkwaliteit en de volksgezondheid. Door klimaatverandering zal het belang van deze samenwerking en een adaptieve aanpak de komende jaren verder toenemen.

Zwemwatercommunicatie

De Provincie is verantwoordelijk voor communicatie over zwemwater richting de burger. Dit wordt gedaan via de landelijke website www.zwemwater.nl, de zwemwaterapp, borden ter plekke, persberichten, eigen website Provincie Zeeland en social media.

4.3 Waterbeschikbaarheid

4.3.1 Kader

De balans tussen zoetwaterbehoefte en -beschikbaarheid staat in Zeeland steeds meer onder druk, zowel door klimaatverandering als door een toenemende vraag. Zoetwaterbeschikbaarheid is van vitaal belang voor landbouw, natuur, industrie, drinkwatervoorziening en daarmee de leefbaarheid van Zeeland.

Zoet water maakt daarom onderdeel uit van de Zeeuwse Omgevingsvisie onder de ambitie: klimaatbestendig en CO_2-neutraal Zeeland.

4.3.2 Inhoud

Zeeuws Deltaplan Zoet Water

De doelen in de Zeeuwse Omgevingsvisie rondom zoet water zijn verder uitgewerkt in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 2027-2033 (ZDZW). Het doel van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water is (voortdurend) weerbaarder te worden tegen zoetwatertekorten. Daarbij staat voorop dat we zorgvuldig omgaan met de omgeving en met beschikbaar water. Door duurzaam gebruik en beheer dragen we zorg voor een gezond water- en bodemsysteem. Dit komt terug in het volgende uitgangspunt: duurzaam gebruik en beheer met zorg voor bodem en waterkwaliteit.

Langetermijnperspectief Volkerak-Zoommeer

De Zeeuwse weerbaarheid tegen zoetwatertekorten hangt nauw samen met de ontwikkelingen rond het Volkerak-Zoommeer. Als enige zoetwatermeer in de Zuidwestelijke Delta (ZWD) is het meer de strategische zoetwaterbuffer van Zeeland. In 2026 is, in opdracht van het Gebiedsoverleg ZWD, gezamenlijk met de andere partners, het gebiedsproces Langetermijnperspectief Volkerak-Zoommeer afgerond. De uitdagingen tot 2050 zijn in kaart gebracht.

Aanpak

Om als Zeeland weerbaarder te worden tegen zoetwatertekorten wordt er aan maatregelen gewerkt binnen een driesporenaanpak. Binnen de driesporenaanpak zetten we zoveel mogelijk in op zelfvoorzienende maatregelen (1) en waar nodig op het aanvoeren van water om te bufferen als aanvulling op de zelfvoorzienende maatregelen (2). Ook houden we rekening met langetermijnkeuzes op nationaal niveau (3). De aanpak vanuit het langtermijnperspectief Volkerak-Zoommeer zet ook in op het vergroten van de zelfvoorzienendheid in het omliggende gebied, maar ook op het tegengaan van blauwalg en het verbeteren van de natuurwaarden.

Maatregelen

De uitrol van de maatregelen binnen spoor 1 van de driesporenaanpak zijn deels afhankelijk van wettelijke kaders zoals beschreven in andere hoofdstukken van het RWP. Hieronder worden de belangrijkste raakvlakken benoemd. Het volledige overzicht van maatregelen is te vinden in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 2027-2033.

Ondergrondse waterberging

De Zeeuwse landbouwsector is sterk afhankelijk van neerslag voor de beschikbaarheid van zoet water. De beschikbaarheid staat onder druk door langere droogteperioden met hogere temperaturen en de daarmee samenhangende grotere neerslagtekorten. De regio beschikt slechts over een beperkte aanvoer van zoet water en relatief kleine voorraden zoet grondwater. Het overgrote deel van het grond- en oppervlaktewater is te zout voor landbouwkundige toepassing.

Vanuit kwantitatief oogpunt en beleidsdoelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie en zoetwaterbeschikbaarheid, is het wenselijk neerslagoverschotten zoveel mogelijk vast te houden en op te slaan voor gebruik in droge perioden (zie ook hoofdstuk en het langetermijnperspectief Volkerak-Zoommeer). Dit kan bovengronds, bijvoorbeeld in waterbassins, maar ook ondergronds door middel van infiltratie. Op verschillende plekken in Zeeland zijn er natuurlijke zoetwaterbellen te vinden in de ondergrond, zoals in kreekruggen, duingebieden en dekzandgebieden. Het doelmatig beheer van deze zoetwatervoorraden, gericht op duurzaam behoud, is van groot belang voor de regionale zoetwaterbeschikbaarheid.

De beleidsdoelstelling is om zoetwaterbellen daar waar mogelijk te vergroten door middel van infiltratie en op geschikte locaties nieuwe zoetwaterbellen te creëren. Tegelijkertijd moet worden geborgd dat een infiltratieactiviteit niet leidt tot vergrijzing van het grondwater. De beleidsmatige uitdaging is daarmee het vinden van een balans tussen enerzijds het vergroten van de zoetwaterbeschikbaarheid en anderzijds het waarborgen van de grondwaterkwaliteit. Deze balans vormt een belangrijk uitgangspunt voor een afwegingskader voor infiltratie. Zie ook het hoofdstuk toekomstbestendig waterbeheer, paragraaf 3.3.

Water vasthouden in het oppervlaktewatersysteem

Hoewel de bodem de meest wenselijke bergingslocatie is vanwege de grote opslagcapaciteit, is ook water vasthouden in het oppervlaktewatersysteem van belang. Hiermee worden grondwaterstanden in de percelen hoger gehouden. Dit biedt tegendruk tegen zoute kwel en bevordert tegelijkertijd infiltratie. Echter, hogere peilen zorgen er ook voor dat er minder ruimte is in het watersysteem voor het opvangen van extreme neerslag. Dit vraagt om een nieuwe afweging binnen het waterbeheer, zie ook het hoofdstuk toekomstbestendig waterbeheer, paragraaf 3.2.

Hergebruik van effluent

Effluent, gezuiverd afvalwater, vanuit een rioolwaterzuivering of vanuit de industrie biedt de mogelijkheid om jaarrond zoet water beschikbaar te hebben en is daarmee een kansrijke maatregel om de zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten voor zowel landbouw als industrie. De waterkwaliteit van effluent wat op dit moment geloosd wordt op het oppervlaktewatersysteem is over het algemeen nog niet van voldoende kwaliteit om direct hergebruik mogelijk te maken. Daarvoor is aanvullende zuivering nodig. Voor het verlenen van een vergunning voor hergebruik van effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties in de landbouw, onder EU-verordening 2020/741, zijn Provincies bevoegd gezag. In de EU-verordening worden minimumeisen gesteld aan de kwaliteit van het water, met name op microbiologische kwaliteit van het water. Dit is één-op-één opgenomen in het Bal. Er wordt hierin nog geen invulling gegeven aan de vereiste chemische kwaliteit van het water. Op provinciaal niveau moet een afweging gemaakt worden bij welke kwaliteit we spreken over veilig hergebruik voor de landbouw, vanuit het oogpunt van voedselveiligheid, bodemkwaliteit en (grond)waterkwaliteit (KRW). Dit is complex en vraagt om een integrale afweging tussen waterkwaliteit en –kwantiteit. Voor hergebruik van gezuiverd effluent vanuit of door de industrie zijn op dit moment nog helemaal geen kaders opgesteld.

Op lange termijn wordt er in de hele afvalwaterketen gewerkt aan verbetering van de kwaliteit. Zoals in hoofdstuk 4.4 afvalwaterketen omschreven hebben wij hier als Provincie een rol in vanuit de indirecte lozingen. Aanpak bij de bron zorgt er uiteindelijk voor dat schoner water uit de rioolwaterzuivering komt en er minder inspanning nodig is om het effluent te kunnen hergebruiken.

4.3.3 Monitoring en uitvoering

De monitoring van de voortgang van maatregelen rondom zoetwaterbeschikbaarheid gebeurt via het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Daarbinnen wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld, waarvan jaarlijks een voortgang wordt gerapporteerd.

4.4 Afvalwaterketen

Het vergunningstelsel voor lozingen is verdeeld over verschillende waterbeheerders. Het waterschap en Rijkswaterstaat zijn bevoegd gezag voor de directe lozingen. De gemeente en Provincie zijn bevoegd gezag voor indirecte lozingen. De omgevingsdienst voert de wettelijke taken uit voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Tijdens de laatste planperiode is er veel aandacht gekomen voor het in lijn brengen van vergunningen met de KRW. De regels waar deze vergunningen aan moeten voldoen zijn ondergebracht in het stelsel van de Omgevingswet.

De Provincie is verantwoordelijk voor de vergunningen van een aantal indirecte lozingen. Zoals beschreven in het hoofdstuk over de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt er gewerkt aan het beleid voor indirecte lozingen om het in lijn te brengen met de KRW en dat zo te houden. Daarnaast is de Provincie betrokken bij Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (SAZ+) en biedt via subsidie financiële ondersteuning.

Zeeuwse samenwerking lozingen in het licht van de KRW

Tijdens de planperiode 2022-2027 is een samenwerking ontstaan tussen de waterbeheerders in het Scheldestroomgebied in het kader van de aanpak voor indirecte lozingen. Er wordt binnen deze groep kennis en expertise gedeeld. Binnen deze samenwerking is gewerkt aan een eenduidige aanpak voor deze lozingen in het Zeeuwse deel van het Scheldestroomgebied. Alle partijen zullen tijdens de komende planperiode bij de aanpak betrokken zijn. De resultaatdoelstelling zoals onder het kopje omschreven zijn geformuleerd door en voor de gemeente. Omdat een gemeente zelf geen KRW-maatregelen kan vaststellen worden deze opgenomen in het RWP. De aanpak bestaat uit een aantal onderdelen:

a. **Bronaanpak als leidend principe**: De aanpak van indirecte lozingen is gebaseerd op het principe van bronbestrijding. Dit houdt in dat verontreinigingen zoveel mogelijk bij de bron worden opgespoord en aangepakt, voordat zij het watersysteem bereiken.
b. **Monitoring en analyse**: In samenwerking met Waterschap Scheldestromen wordt gebruikgemaakt van uitgebreide monitoring van effluent, gekoppeld aan de hotspotanalyase tool. Deze gegevens worden geanalyseerd om mogelijke puntbronnen van verontreiniging te identificeren. Het gaat hierbij om bronnen die lozen op het afvalwaterstelsel.
c. **Vergunningverlening en toezicht**: Gemeenten werken samen met de Provincie Zeeland en de RUD aan het bezien en zo nodig herzien van vergunningen en het opstellen van maatwerkvoorschriften. Hierbij wordt gestreefd naar een transparante taakverdeling, duidelijke verantwoordingslijnen en een evenwichtige kostenverdeling. Ook wordt medewerking gezocht met bedrijven via de belangenvereniging VNO NCW.
d. **Verankering in de Omgevingswet bij de gemeente**

De KRW-doelen worden geborgd in:

De omgevingsvisie (strategische beleidsdoelen voor waterkwaliteit);

Het omgevingsprogramma (maatregelen en uitvoeringsplanning);

Het omgevingsplan (juridische borging en toetsingskader).

De KRW raakt vanwege de grote diversiteit aan bronnen tal van disciplines. De volgende taakvelden (kunnen) te maken krijgen met het terugdringen van bronnen:
- Vergunning, Handhaving en Toezicht (Omgevingsdienst);
- Ruimtelijke Ordening/Omgevingswet (visie, plan, programma);
- Beleid Oppervlaktewater;
- Riolering;
- Openbare Ruimte (inrichting en beheer);
- Bodembeheer;
- Communicatie.

Resultaatdoelstellingen 2028–2033

De aanpak moet voor de gemeente leiden tot de volgende resultaten. Aan het einde van de planperiode streven de gemeenten naar:
- **Volledig inzicht** in de aard, omvang en herkomst van indirecte lozingen binnen het stedelijk gebied;
- **Een maatregelenpakket dat juridisch en technisch is onderbouwd**, waarvan de uitvoering is gestart of planmatig is opgenomen in gemeentelijke begrotingen (bijv. Opdracht richting de RUD voor VTH);
- **Geactualiseerde vergunningen en toezichtstrategieën**, afgestemd op de KRW-prioriteiten;
- **Een structurele samenwerkingsstructuur met ketenpartners**, gericht op kennisdeling, voortgangsbewaking en gezamenlijke besluitvorming.

Aanpak Provincie Zeeland

Het traject rondom de indirecte lozingen is in de planperiode 2022-2027 al gestart met een inventarisatie van mogelijke KRW probleemstoffen in het afvalwater van bedrijven waar Provincie Zeeland voor de lozing het bevoegd gezag is en zal verder doorlopen in de planperiode 2028-2033.

Het aantal KRW-probleemstoffen in de verleende vergunningen en onderliggende aanvraag-documenten blijkt zeer beperkt. Veelal zijn deze al opgenomen in de lozingsvoorschriften. Om er zeker van te zijn dat er geen onvergunde KRW-probleemstoffen indirect worden geloosd wordt veiligheidshalve bij een aantal bedrijven alsnog een uitgebreider bemonsterings- en analyseprogramma uitgevoerd, gericht op KRW-probleemstoffen. Indien nodig op basis van de resultaten, worden omgevingsvergunningen geactualiseerd gericht op minimalisatie van de lozing van deze stoffen.

Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater

De nieuwe Europese richtlijn stedelijk afvalwater (RSA) zal de komende jaren ook een belangrijke rol gaan spelen in het beleid rond de afvalwaterketen. Deze Richtlijn is een dochterrichtlijn van de KRW. Waar de RSA vooral gaat over zuiveren van afvalwater (beperken van emissie) gaat de KRW met name over de bescherming van de waterkwaliteit. Maatregelen die in het kader van de RSA worden genomen worden opgenomen in het KRW-maatregelenprogramma. Aan de hand van uit te voeren risico-analyses wordt bepaald in hoeverre er aanleiding is voor het treffen van verdergaande maatregelen in het watersysteem, aan de zuivering of aan de bron. De risico-analyse wordt op dit moment nog verder vormgegeven. Eind 2027 moet hier meer duidelijkheid over zijn. Deze ontwikkelingen worden gevolgd en opgepakt zodra daar aanleiding voor is.

5 Waterveiligheid; Richtlijn overstromingsrisico's

5.1 Richtlijn overstromingsrisico's

Overstromingen kunnen grote gevolgen hebben voor de gezondheid van mensen, de economie, het milieu en het cultureel erfgoed. De gevolgen kunnen zich - direct of indirect – tot over de landsgrenzen uitstrekken. Om het overstromingsrisico te beperken is grensoverschrijdende samenwerking nodig. Daarom hebben de lidstaten van de EU een gezamenlijke aanpak afgesproken in de Richtlijn overstromingsrisico's (ROR).

De richtlijn vereist dat de lidstaten van de EU elke 6 jaar:
- De overstromingsrisico's beoordelen;
- Gebieden aanwijzen waar de overstromingsrisico's significant kunnen zijn;
- De gevolgen voor overstromingen in deze gebieden in kaart brengen;
- Doelen en maatregelen vastleggen om de overstromingsrisico's in de aangewezen gebieden te beheren, door de gevolgen van overstromingen en zo nodig de kans op overstromingen te verminderen.

Concreet verplicht de ROR de EU-lidstaten tot het maken van een voorlopige risicobeoordeling, overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten en overstromingsrisicobeheerplannen. Meer informatie en de complete richtlijntekst is te vinden op Europese richtlijn overstromingsrisico.

Nederland heeft de ROR verwerkt in het wettelijk kader. Daarin staan regels voor de procedure en gegevens die in het Regionaal Waterprogramma worden opgenomen met het oog op verwerking in het Overstromingsrisicobeheerplan, dat onderdeel is van het Nationaal Water Programma. Verder bevat het Besluit kwaliteit leefomgeving omgevingswaarden (normen) voor primaire waterkeringen en regels voor de monitoring daarvan. Daarnaast verplicht de wet Provincies om in de omgevingsverordening omgevingswaarden vast te stellen voor begrip; regionale waterkeringen.

De actuele overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten zijn beschikbaar via: www.risicokaart.nl.

5.2 Meerlaagsveiligheid

De Provincie Zeeland wil overstromingen voorkomen. Als er toch overstromingen ontstaan, moeten die zo goed mogelijk beheerst worden. We werken daarom samen met regionale, nationale en internationale partners aan maatregelen volgens het principe van meerlaagsveiligheid. Hierbij wordt waterveiligheid benaderd door onze fysieke leefomgeving op te delen in verschillende 'lagen' waarin maatregelen genomen kunnen worden. Het verschilt per laag welke organisatie hiervoor de verantwoordelijkheid en bevoegdheden heeft. Onderlinge samenwerking en afstemming is daarom belangrijk:
1. Bewustwording;
2. Preventie door dijken en keringen;
3. Gevolgenbeperking door ruimtelijke inrichting;
4. Crisisbeheersing;
5. Herstel (veerkracht na een overstroming).

De uitwerking van deze aanpak vindt plaats in de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland en de Zeeuwse strategie voor zeespiegelstijging.

Ruimte voor waterkeringen

Door klimaatverandering en zeespiegelstijging zijn in de toekomst mogelijk aanpassingen aan waterkeringen nodig. Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken, hebben het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen afspraken gemaakt over het actualiseren van reserveringszones rond waterkeringen. Gemeenten verwerken deze reserveringszones in hun Omgevingsplannen.

6 Uitvoering

De inhoudelijke hoofdstukken zetten de lijnen uit voor de komende zes jaar. Aan deze lijnen zijn ook specifieke acties gekoppeld die uitgevoerd worden tijdens de planperiode. Waar mogelijk worden in 2027 al onderzoeken en projecten voorbereid. De acties worden in dit hoofdstuk per thema op een rij gezet met een indicatie van het jaar van uitvoering als dat mogelijk is. De voortgang van de acties zal gedurende de planperiode met behulp van dit hoofdstuk gemonitord worden. De uitvoering van zoetwatermaatregelen verloopt via het uitvoeringsprogramma van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water 2027-2033 en staan niet in deze lijst. De voortgang wordt ook apart gemonitord.

De omschrijving en planning van de acties zijn onder voorbehoud. Dit kan gedurende de looptijd van het RWP nog veranderen.

6.1 Water van een goede kwaliteit

1. Onderzoek klimaateffecten op de hydrologie en doorwerking ervan op de natuur die relatie hebben met KRW-grondwaterlichamen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):

- Om de gevolgen van klimaatverandering en de effecten hiervan op de KRW grondwaterlichamen op dit moment niet volledig in beeld zijn gaan we dit gedurende deze planperiode onderzoeken. In het onderzoek worden de effecten op grondwaterkwaliteit, grondwaterkwantiteit en effecten vanuit grondwater richting natuur meegenomen.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: start 2028

2. Onderzoek klimaateffecten op de KRW-grondwaterlichamen voor kwaliteit en kwantiteit.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Om de gevolgen van klimaatverandering en de effecten hiervan op de KRW grondwaterlichamen op dit moment niet volledig in beeld zijn gaan we dit gedurende deze planperiode onderzoeken. In het onderzoek worden de effecten op grondwaterkwaliteit, grondwaterkwantiteit en effecten vanuit grondwater richting natuur meegenomen.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: start 2028

3. Onderzoek infiltratie en onttrekking in relatie tot duurzame grondwatervoorraden.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- We evalueren of het bestaande grondwateronttrekkingsplafond ook richting de toekomst passend is. Hiervoor gebruiken we verschillende soorten monitoring. Verder wordt onderzocht hoe regionale zoetwatervoorraden aangevuld kunnen worden door infiltratie binnen de kaders van de KRW.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: voorbereiding en mogelijk start 2027, uitvoering 2028

4. Emissiereductie; vermindering van emissie van nutriënten en bestrijdingsmiddelen vanuit de landbouw en het stedelijk gebied richting grondwater en drinkwaterwinningen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De kennis uit de projecten van de derde planperiode worden gebruikt om vervolgprojecten te ontwikkelen. Dit zijn projecten die zich zullen richten op emissies vanuit de landbouw en vanuit het stedelijk gebied.
- Vervolgprojecten opzetten (2028)

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2029 - 2031

5. Bewustwording emissies: Stimuleringsproject emissievermindering gericht op grondwaterbeschermingsgebieden voor de aanwezige functies via communicatie-, demonstratie- en kennisoverdracht activiteiten.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Binnen grondwaterbeschermingsgebieden gaat de Provincie stimuleringsprojecten uitvoeren gericht op landbouw, natuur en stedelijk gebied. Deze projecten zullen in 2027 worden voorbereid en gaan in 2028 van start. In 2030/31 wordt geëvalueerd of de projecten tot genoeg resultaat leiden.

  De nadruk ligt op: Kennisdeling en bewustwording, demonstratieprojecten, communicatie met gebruikers van het gebied, vrijwillige maatregelen om emissies te beperken, het stimuleren van duurzame bedrijfsvoering.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: voorbereiding 2027, 2028-2030

6. Vermindering emissies overige probleemstoffen in het Scheldestroomgebied (met name metalen en industriële hulpstoffen).

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Naast de eerder genoemde stoffen, zijn er ook nog andere probleemstoffen. De werkgroep emissies en waterkwaliteit bepaald per stof het regionaal handelingsperspectief en ontwikkelt na deze analyse een regionale aanpak waar dat mogelijk is.

Planning of verwacht jaar van uitvoering; voorbereiding 2028, start 2029

7. Vergunningen in lijn brengen met de KRW en versterken van VTH op provinciale indirecte lozingen. Dit is een vervolgtraject zoals al eerder benoemd bij beleidsontwikkeling voor oppervlaktewater.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Tijdens de vorige planperiode is er gewerkt aan het in lijn brengen van de vergunningen met de KRW. Dit proces loopt door in deze planperiode en blijft het ook van toepassing op wijziging van bestaande en nieuwe activiteiten. Dit vraagt dan ook blijvend inzet.

Planning of verwacht jaar van uitvoering; 2028-2033

8. Versterken en voortzetten samenwerking met de Zeeuwse gemeenten, waterschap en Rijkswaterstaat Zee en Delta op het gebied van indirecte lozingen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De werkgroep emissies en waterkwaliteit blijft werken aan de aanpak voor (in)directe lozingen. Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak (2027).
- Uitvoering van het plan van aanpak voor indirecte lozingen Zeeland breed (2028-2030).

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

9. Vismigratie; monitoring aanbod van vis.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Dit is een voortzetting van een huidige samenwerking met Waterschap Scheldestromen en Rijkswaterstaat. Het is onderdeel van de maatregelen op vismigratie van het waterschap. Dit is een jaarlijkse monitoring naar het aanbod van vissen die van een zouter omgeving naar een zoete omgeving willen trekken, belangrijke soorten zijn de paling en de driedoornige stekelbaars.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

10. Monitoring.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Voor de aangewezen grondwaterlichamen binnen de KRW wordt 3-jaarlijks de grondwaterkwaliteit bepaald. Binnen deze planperiode worden twee meetrondes uitgevoerd. Voor grondwaterkwantiteit worden gedurende de hele planperiode metingen uitgevoerd.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: Kwantiteit: 2028-2033, Kwaliteit: 2028 en 2031

11. Doelsturing.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- In bredere zin wordt een Zeeuwse visie op doelsturing opgesteld en in beeld gebracht wat de (on)mogelijkheden van dit instrument zijn voor het sturen op duurzaamheidsdoelen in de landbouw (klimaat, waterkwaliteit, natuur en stikstof, etc.).

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2030

6.2 Toekomstbestendig waterbeheer

1. Overlastnormering en het waterbeheer onder reguliere omstandigheden (GGOR) onder de loep nemen en klimaatbestendiger inrichten.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- We werken, samen met het waterschap, toe naar één op basis van het GGOR vastgesteld peil per peilgebied.
- Verder verwachten we van grondgebruikers dat voor de drainage van percelen overgestapt wordt op regelbare drainage en blijven we bij gemeenten aandacht vragen voor gescheiden afvoer van regen- en afvalwater in bebouwd gebied. Hiervoor worden producten ontwikkeld om dit te communiceren.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

2. Aansluiten bij bewustwordingscampagnes tegengaan verstening van particuliere tuinen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Deze bewustwordingscampagnes vallen onder de uitvoeringsagenda van de KasZ. De uitvoering van deze actie zal worden uitgevoerd onder dit programma.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: doorlopend

3. Evalueren normering wateroverlast in de Omgevingsverordening (art. 16.3).

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Onderzoeken of het normvrije karakter van deze laagstgelegen gebieden voldoende speelruimte hebben om in het beheer tot een bijstelling van de balans tussen overlast- en droogteproblemen te komen;
- De systematiek van wateroverlastnormering te herzien (voor 2033);
- Bepalen welke normen bij dit veranderend klimaat haalbaar en betaalbaar zijn;
- Wijziging omgevingsverordening.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

4. Opstellen handelingsperspectieven extreme wateroverlast.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Op basis van de uitkomsten van de bovenregionale stresstest handelingsperspectieven opstellen om Zeeland weerbaarder te maken tegen extreme wateroverlast.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2027

5. Waterfunctiekaart herintroduceren in de provinciale verordening.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Gezamenlijke maatregel met herziening GGOR en normering wateroverlast.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

6. Het opstellen en uitvoeren van een brede communicatiestrategie, met de Zeeuwse overheden en stakeholders, met als doel het vergroten van het waterbewustzijn.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Onderdelen van de communicatiestrategie kunnen zijn:
- Delen van kansen-, functie- en signaalkaarten;
- Actief communiceren over handelingsperspectief voor de verschillende doelgroepen voor het vergroten van de opslagcapaciteit van zoet water dan wel het verminderen van het watergebruik.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

7. Evalueren huidige grondwateronttrekkingplafonds, en waar nodig bijstellen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Combinatie met onttrekken en infiltreren.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2029

8. Uitbreiden monitoring grondwatermeetnet voor grondwateronttrekkingen.

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De uitbreiding van het meetnet wordt naar verwachting in 2027 opgeleverd. Vanaf dat moment kunnen er projecten worden opgezet voor aanvullende monitoring als dat nodig is bijv. FRESHEM, sonderingen en andere karteringen. Monitoringsdata wordt ook gebruikt om de grondwatermodelering verder te verbeteren en de werking van het grondwatersysteem verder te doorgronden.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

9. Voortgangsrapportage Grondwater

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Begin 2026 heeft de provinciaal rekenkamer een onderzoek naar de provinciale watertaken afgerond. Er is aanbevolen om 1 keer per 2 jaar een voortgangsrapportage grondwater op te stellen en deze te agenderen voor de commissie ruimte van Provinciale Staten. Hier zal invulling aan gegeven worden.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2029, 2031, 2033

6.3 Water en gebruik

6.3.1 Drinkwater

1. Opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsprogramma voor de gebiedsdossiers van de Zeeuwse drinkwaterwinningen.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De gebiedsdossiers worden gebruikt om de belangrijkste risico's voor de drinkwaterwinningen in beeld te brengen en te bepalen welke maatregelen nodig zijn. Op basis hiervan wordt per gebied een uitvoeringsprogramma opgesteld met concrete maatregelen, verantwoordelijke partijen en een planning. De uitvoering wordt periodiek gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Ook wordt beoordeeld of de huidige begrenzing van de beschermingsgebieden nog passend is en of herziening nodig is.

Planning of verwacht jaar van uitvoering:

2027: opstellen uitvoeringsprogramma.

2028–2031: uitvoering, monitoring en bijsturing van maatregelen.

2031: nieuwe gebiedsdossiers opstellen.

2032: nieuw uitvoeringsprogramma opstellen.

2. Afstemmen en waar nodig actualiseren van beschermingsregels voor grondwaterbeschermingsgebieden en drinkwaterwinningen.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De Provincie stemt de beschermingsregels af met landelijke ontwikkelingen en binnen IPO-verband. Daarnaast wordt regionaal bekeken of de huidige regels nog aansluiten bij de risico's en ontwikkelingen rondom de Zeeuwse drinkwaterwinningen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de bescherming van grondwater over de grens en de afstemming met Vlaanderen.

Planning of verwacht jaar van uitvoering:

2027–2029: evaluatie en afstemming van beschermingsregels.

Doorlopend: afstemming met IPO en Vlaamse partijen.

3. Versterken van de grensoverschrijdende afstemming over de bescherming van grond- en drinkwater.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Samen met Vlaamse partners wordt onderzocht welke ontwikkelingen en activiteiten aan Vlaamse zijde invloed kunnen hebben op de Zeeuwse grond- en drinkwaterkwaliteit. Op basis hiervan worden afspraken gemaakt over informatie-uitwisseling, monitoring en waar nodig aanvullende beschermingsmaatregelen.

Planning of verwacht jaar van uitvoering:

2027–2030: verdere afstemming en uitwerking.

4. Stimuleren van drinkwaterbesparing.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):

- De Provincie onderzoekt samen met betrokken partijen welke mogelijkheden er zijn om het drinkwatergebruik te verminderen. Daarbij wordt gekeken naar bewustwording, stimulerende maatregelen, efficiënt gebruik en mogelijkheden om drinkwater te vervangen door alternatieve waterbronnen waar dit verantwoord en mogelijk is.

Planning of verwacht jaar van uitvoering:

2027–2029: verkenning en bepalen van kansrijke maatregelen.

Vanaf 2030: uitvoering van kansrijke maatregelen.

6.3.2 Zwemwater

5. Aanwijzen van de zwemwaterlocaties (Jaarlijks).

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- De Provincie wijst elk jaar de officiële zwemwaterlocaties aan. Deze lijst bevat ook de vaststelling van de duur van het badseizoen en het aanwijzen van een houder voor iedere locatie.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: Jaarlijkse actie

6. Fysiek veiligheidsonderzoek op iedere locatie (Jaarlijks).

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Ieder jaar voert de RUD/Provincie op de zwemwaterlocaties een fysiek veiligheidsonderzoek uit volgens landelijk protocol.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: Jaarlijkse actie

7. Monitoren van wildzwem- en potentiële nieuwe zwemwaterlocaties.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Gedurende het zwemwaterseizoen worden de potentiële zwemwaterlocaties gemonitord. Deze monitoring verzamelt data over aantal zwemmers, die kunnen worden gebruikt om een aanwijsprocedure te starten.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

8. Samenwerking met partners versterken.

Korte toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Samenwerking is essentieel voor veilige zwemwaterlocaties. Daarom werken we ieder jaar aan het versterken van de samenwerking. Zo plannen we bezoeken aan gemeentes als ze vragen hebben, of kijken we samen naar de potentie van nieuwe locaties. Ook vindt er jaarlijks een start overleg plaats ter voorbereiding op het zwemseizoen en een evaluatie van het zwemseizoen na afloop van het seizoen.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2028-2033

6.3.3 Afvalwaterketen

Deze acties staan al benoemd in 6.1 acties water van een goede kwaliteit.

6.4 Waterveiligheid

1. Vierde cyclus Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR4).

Kort toelichting van de stappen (met planning als dat mogelijk is):
- Samen met het waterschap actualiseren en vaststellen van de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten. De Provincie levert daarnaast regionale informatie en inbreng voor het Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) en reageert op concepten van het Rijk. Vanaf 2028 start de volgende ROR-cyclus, met een nieuwe beoordeling van overstromingsrisico's en actualisatie van de kaarten.

Planning of verwacht jaar van uitvoering: 2026–2033; actualisatie kaarten in de volgende cyclus (naar verwachting 2031), met tussentijdse regionale inbreng voor het ORBP.

Bijlage I Begrippen

Actueel Grond- en oppervlaktewaterregime (AGOR)	De huidige, feitelijke hydrologische situatie.
Afvalwaterketen	Volledige proces van inzameling, transport, zuivering en lozing van afvalwater, van huishoudens en bedrijven tot het gezuiverde water terug op het oppervlaktewater komt.
Bodem- en grondwatersanering	Het proces waarbij verontreinigde grond of grondwater wordt schoongemaakt, verwijderd of geïsoleerd om risico's voor mens en milieu weg te nemen.
Directe lozing	Directe lozingen zijn lozingen die rechtstreeks, al dan niet na passage van een zuiveringstechnisch werk, op het oppervlaktewater plaatsvinden.
Freshem	Onderzoek en inzicht in het zoutgehalte van het grondwater.
Fysisch chemisch	Waterkwaliteitselementen waaronder fysische kenmerken zoals temperatuur, doorzicht en zuurstofhuishouding en chemische eigenschappen zoals zuurgraad, zoutgehalte en nutriënten.
Gebiedsdossiers	Dossier met informatie over de waterwinningen, een beschrijving van de risico's voor de (grond)waterkwaliteit en kwantiteit bij de winningen.
Gebiedsgerichte aanpak	Gezamenlijk met ingelanden, binnen de randvoorwaarden kijken naar de aanpak en deze samen verder opstellen.
Gewenst grond- en oppervlaktewater regime (GGOR)	De ideale waterstand in de grond en in sloten, plassen en kanalen die past bij het gebruik van specifiek gebied.
Grondwaterbeschermingsgebieden	Een grondwaterbeschermingsgebied is een beschermingszone rondom een waterwingebied waar strengere regels gelden om de kwaliteit van het grondwater voor de drinkwatervoorziening te waarborgen.
Grondwaterlichaam	Een afzonderlijke hoeveelheid grondwater in een of meer watervoerende lagen in de ondergrond.
Houder	De houder van een zwemwaterlocaties is verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en onderhoud van de zwemwaterlocatie. Een houder is in veel gevallen een gemeente maar het kan ook een private eigenaar, bijvoorbeeld de eigenaar van een camping.
Indirecte lozing	Een indirecte lozing is een lozing die niet direct maar indirect op het oppervlaktewater uitkomt. Daarmee wordt bedoeld dat het te lozen afvalwater via een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater uiteindelijk in het oppervlaktewater terechtkomt.
Meerlaagsveiligheid	Beleidsstrategie in het water- en klimaatveiligheidsbeleid die risico's op overstromingen en wateroverlast aanpakt via een combinatie van opeenvolgende en elkaar versterkende lagen.
Opkomende stoffen	Chemische stoffen in het milieu (water, bodem, lucht) waarvan de schadelijkheid nog niet volledig is vastgesteld en waarvoor (nog) geen wettelijke normen gelden.
Oppervlaktewaterlichaam	Volgens de KRW een onderscheiden oppervlaktewater van aanzienlijke omvang, zoals een meer, een waterbekken, een stroom, een rivier, een kanaal, een deel van een stroom, rivier of kanaal, een overgangswater of een strook kustwater.
Optimaal grond- en oppervlaktewaterregime (OGOR)	De theoretisch ideale situatie die een gebruiksfunctie maximaal ondersteunt.
Prioritaire stoffen (PS)	Chemische stoffen die een significant risico vormen voor het aquatisch milieu en de menselijke gezondheid via het water, en die daarom op Europees niveau met voorrang moeten worden aangepakt.

Regionale waterkeringen	Een niet-primaire waterkering die is aangewezen in de Omgevingsverordening Zeeland en die dient voor het keren van regionaal water of voor het beperken van de gevolgen van een overstroming.
Specifiek verontreinigende stoffen (SVS)	Chemische stoffen die door menselijke activiteiten in het oppervlaktewater terechtkomen en daar de ecologische waterkwaliteit bedreigen.
Stedelijk gebied	In een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit toegelaten stedenbouwkundig samenstel van bebouwing voor wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel en horeca, en de daarbij behorende openbare of sociaal-culturele voorzieningen en infrastructuur, met uitzondering van stedelijk groen aan de rand van die bebouwing en lintbebouwing langs wegen, waterwegen of waterkeringen; De begrenzing van het stedelijk gebied is opgenomen in de Geo Viewer van de Provincie Zeeland en is hier te raadplegen.
Vergrijzing	De sluimerende, langdurige verslechtering van de grondwaterkwaliteit door een toename van verontreinigende stoffen die steeds dieper in de bodem doordringen.
Wateroverlastnormen (WB21)	Het maximum aanvaardbaar risico op wateroverlast vanuit regionale oppervlaktewateren, uitgedrukt als de kans per jaar dat water het maaiveld overstijgt.
Waterschap	Bevoegd bestuursorgaan van Waterschap Scheldestromen.
Zeer Zorgwekkende stoffen (ZZS)	De gevaarlijkste stoffen voor mens en milieu. Het streven is om de ZZS uit de leefomgeving te weren. Van deze stoffen is vastgesteld dat zij gevaarlijk zijn voor mens en milieu, bijvoorbeeld omdat zij kankerverwekkend zijn, de voortplanting verstoren of zich ophopen in de voedselketen.
Zware metalen	Verzamelnaam voor chemische elementen met een hoge dichtheid zoals lood, kwik, cadmium, arseen en nikkel.

Bijlage II Informatieobjecten

Grondwater in diepe zandlagen	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_09523747f3eb47f0b115c29c10fc72fd/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M3; Bath-Oost	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_afd8ef0f768746ad88b977ac67391e9b/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Bath	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_37f6c2cde5ef4633a01ed48a7e70b9e7/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Boreel	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_9b1bc51f966643fe871f19a7d7233e6e/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Borssele	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_92f57b9b6f834cf5aa3dd10a189e12c8/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Braakman	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_223e1c3b029149e1a881ab1a8c00aaa3/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Cadzand	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_26bbc768339b42ee9aee17e45c18e2d9/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Campen	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_0e1d5d72216c423fa34d68421eaab746/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; De Eendracht	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_3a9bdb734275437fa8b2ede1fb4d1afe/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; De Luyter	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_96ad862622d74cde80af72475b049a15/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; De Noord-Sint Maartensdijk	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_0bb1104232b14bac837f9c3e314be1c9/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; De Noord-Stavenisse	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_0968e9e0bf2d45db96aa40569fbd2bc5/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; De Piet	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_2362a1855d0847858b70dc8bb6a9bdba/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Loohoek	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_3d8a9ed9ad7f42c1a9c9b8bb971d6c16/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Maelstede	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_3b48dd4eb3d0466fb5092cc347277b48/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Nieuwe Sluis	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_252d7e39ecae4618b6f2a418ee4e9be2/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Nol Zeven	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_67b430a232614d2f96023b9bcc42e364/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Nummer een	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_7cce9bedb4234f40b9ae77003d56d2eb/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Oosterland	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_90f58ef953b2414faf1ba64b8295a5b1/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Othene	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_275e9d4fdee94802956d65d093b0434b/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Paal	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_a5d02d9f7b63457893999ad23037c295/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M30; Poppekinderen	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_f2c480e3db4e431ca73363f226663361/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; 't Sas	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_5384f620ba1741db94ff388ec32259b1/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Adriaan	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_b55508a3524542c287d9517d1468525b/nld@2026-11-06;1

KRW_Waterlichaam_M31; De Valle	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_e84d5d59caf54ad38c99064e14f6876d/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Dekker	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_d47f580ab3184e7389430cccdbae5432/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Dreischor	/join/id/regdata/pv29/2026/locatiegroep_ef-fe9ac8eb0541c6ad2de348adc4d3ca/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Duiveland-Oosterland	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_70f0f2e8944d48b6a831493c551ce133/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Duiveland-Ouwerkerk	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_9e9b09eef8ae43b594b25ec26ad20ed3/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Glerum	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_dd1f1f9dc07a43f28182311438db64b1/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Hellewoud	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_ecea59d6a831479ab8d0bd8e7e601b68/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Kanaal door Walcheren	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_02951bca6fd84e7781d2251591d60e8c/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Kleverskerke	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_9090c9b52b42474aab10e4676dbcdbea/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Schore	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_49b6a9b6b05c46b4afc19daa91669303/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Schouwen	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_cd4ddd6af61142be9b9c98eba178a5f4/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Waarde	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_730a78f2ba464766aa170290e8e6cb63/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Wilhelmina	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_2f1d955ffb3d4bf89d7de2ca398191e6/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Willem	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_f80a8264ce154ad287d8854c209cacf5/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Yerske Moer	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_e4c671d93ff34775808d62be209b61f6/nld@2026-11-06;1
KRW_Waterlichaam_M31; Zuidwatering	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_a3f57844557d41eca3874fc122746de0/nld@2026-11-06;1
Zoet grondwater in dekzand	/join/id/regdata/pv29/2026/locatiegroep_fad-afbc550404bf09bec62a161d1c70a/nld@2026-11-06;1
Zoet grondwater in duingebieden	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_6fb6d9e4c1e94138bf21793e217a2dd1/nld@2026-11-06;1
Zoet grondwater in kreekgebieden	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_1af47b35097341b5b94260243388ba56/nld@2026-11-06;1
Zout grondwater in ondiepe zandlagen	/join/id/regdata/pv29/2026/locatie-groep_c43886ddba08423f9478658b4e048766/nld@2026-11-06;1